

Per 586/2006

10028317,31

COBISS

GORJANSKI KNJENIK

GORA

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

letnik 9, številka 31, Predmeja, september 2006

ČE BI NA GORI...

Lojzka BRATINA

Če bi na Gori čisto slučajno,
vodo pod Majem odkrili termalno,
novica v etru bila bi to glavna,
Gora v hipu postala bi slavna.

Če bi na Goro prišli geodeti,
merili maj bi vse do poleti,
stroji brneli dan bi in noč,
vrtali v zemljo, vodo iščoč.

Če bi na Goro prišel še bankir,
ženo tu našel, užival svoj mir,
hitro razvezal mošnjiček bi svoj –
Gorske toplice bi stale takoj.

Če bi na Gori zgradili toplice,
prihajali gostje bi tudi iz Nice,
ko se namakali v vodi bi mlačni,
bi osebje skrbelo, da ne bi b'li lačni.

Jaz pa že vidim v vlogi se svoji:
z visoko bi kapo hodila med kotli,
veliko ljubezni prepletla v jedi,
in zraven veselo prepevala si.

uvodnik

LETO JUBILEJEV

Stanislav MIKUŽ

Leto 2006 je leto jubilejev, spominov, praznovanj. Tudi časnik 'Gora' ni mogel zaobiti vseh pomembnih obletnic. Kar nekaj jih je pomembnih tudi za Goro samo.

Seveda se na prvem mestu spominjamo petnajste obletnice samostojnosti Slovenije. Prav mladi se dogodkov izpred petnajstih let ne spominjajo prav dobro – ali pa sploh ne. Predvsem ne njihovih vzrokov in tisočletnih sanj Slovenk in Slovencev po svoji domovini. Mogoče se nam zdijo dogodki iz prelomnega leta 1991 nekako samoumevni, kot da so prišli sami od sebe. Pa niso, veliko je bilo narejenega že prej, veliko sanj, ki so se končale v izgnanstvu in v zaporih, kjer so v dolgoletni zgodovini našli mesto mnogi zavedni Slovenci.

V vseh teh stoletjih se je vedno našel kdo, ki nas je vzel pod 'streho', v prepričanju, da bo za nas znal bolje poskrbeti, kot mi sami. Veliko let smo živeli južni slovanski narodi skupaj, v prepričanju, da se od 'srca ljubimo'. Težko bi danes zanikali, da je bilo v Jugoslaviji vse slabo, gnilo, skorumpirano. Preprosti ljudje smo živeli dobro. Res je, da je bilo narejenih veliko krivic, krivic, za katere nismo vedeli, in prihajajo na dan danes. Trpela so človeška dostojanstva, trpele družine, bila vzeta življenja. Prišel je trenutek, ki je bil ugoden, da krenemo svojo pot. Srbski predsednik Milošević si je ljubezen narodov predstavljal nekoliko po svoje in nam v bistvu naredil veliko uslugo – nevede dal priložnost, da zapustimo njegovo ladjo, ki je plula v strašne čase morije.

V petnajstih letih je Slovenija dosegla veliko. Mogoče se tega ne zavedamo popolnoma, mogoče se nam večkrat toži po starih dobrih časih, ko smo imeli 'vsega dovolj', ko smo bili nekako bolj enaki. Vendar se ob teh mislih moramo le ozreti po naših bivših bratskih narodih in njihovih novih državah in bomo hitro ugotovili, da je vsemu navkljub naša pot le boljša. Res je, da dobiti službo ni več samoumevno, da po končani diplomji ne čakajo nate z odprtimi rokami, da ne moremo več v podjetju samoupravljati in delati, kolikor se nam zahoče, da je težje priti v šole, težje do zdravnika. Vendar nam po drugi strani razvoj Slovenije kaže dobro, perspektivo. Številna podjetja se soočajo celo s problemom, kje dobiti delavce. Kdor je zdrav in hoče delati, bi zelo težko trdil, da dela ni. Je pa res, da to v nekaterih zahodnih državah sploh ni več nič posebnega. V Londonu sem med svojim bivanjem spoznal veliko število pravnikov, ekonomistov, zdravnikov, ki delajo kot pleskarji, vodovodarji ... in so čisto zadovoljni, saj zaslužijo veliko več kot njihovi kolegi v državnih bolnicah in drugih službah, pa še zelo cenjeni so ti poklici. Pri nas že nekaj let vlada mrzlica, da se morajo vsi šolati do diplom, ne glede na to, ali jih to veseli ali ne. Ljudi s poklicem pa tudi pri nas zelo primanjkuje. Lahko verjamemo, da je lepše biti uspešen mehanik, zidar, kuhar ..., kot povprečen ali celo neuspešen ekonomist,

V današnji številki Gore je dogodke v času pred in v letu 1991 osvetlil podpolkovnik Emil Velikonja, ki je bil eden akterjev takratnih dogodkov. V članku so podrobno opisani dogodki iz tega časa. Škoda je, da bi zbledeli in ušli spominu. Naj ostanejo zapisani. Posebno sedaj, ko ta dogajanja, ključna za našo osamosvojitve, gledamo iz časovne distance in jih ne znamo več prav ceniti. Celó več, nekateri se najdejo, ki ta dogajanja celo omalovažujejo. Naj ostanejo zapisi o tem času tudi v časniku 'Gora'. Petnajst let samostojnosti in hiter razvoj Slovenije je primeren trenutek za pogled nazaj. Emil Velikonja je v času osamosvajanja poveljeval občinskemu štabu teritorialne obrambe. Za zasluge v obdobju osamosvajanja je dobil številna priznanja. Znak MSNZ in članstvo v veteranski organizaciji specialne brigade MORiS je za delovanje v MSNZ v letu 1990 prejel 17. maja 1992 v Kočevski Reki.

V tej številki objavljamo tudi prvega od dveh delov dnevnika, ki ga je pisal Franc Žonta – Vrhlučunški s Predmeje, za objavo pa ga je uredil njegov sin Roman Žonta. Moram reči, da me je zgodba ganila prav v dno srca. Pred seboj sem videl sliko takratnih dogajanj in si predstavljal usode mnogih žena in otrok, ki so nemočno pospremili svoje može in očete v razne vojske, od koder se mnogi žal niso nikoli vrnili.

Druga pomembna petnajstletnica je petnajst let Sinjega Vrhja. Prav v teh dneh je poteklo 15 let, odkar se je družina Vidmarjevih podala na zahtevno pot gostinstva. Kot prva na Gori. Zaenkrat še vedno edina. Veliko naporov in odrekajev je bilo, in je še, potrebnih, da je Sinji Vrh prepoznaven širom Slovenije in tudi izven njenih meja. V tej številki časnika smo pripravili pogovor z družino Vidmar, ki trmasto vztraja na poti turizma.

Petnajstletnico je v tem času praznovalo tudi Društvo Trillek s Cola. Društvo se ukvarja s sorodno dejavnostjo kot Društvo Gora. Tudi Društvo Trillek je gost te številke 'Gore'.

'Samo' desetletnico pa praznuje Društvo Gora. O tem okroglem jubileju smo v prejšnjih številkah 'Gore' napisali že veliko, v današnji številki pa bomo lahko prebrali nekaj več o proslavi ob deseti obletnici društva, ki se je odvijala 24. junija 2006 v Tihi Dolini. O proslavi piše Uroš Velikonja, ki je Društvo Gora vodil najdlje, trenutno pa je njegov podpredsednik.

Ko se leto preveša v svojo drugo polovico, bomo morali pod praznovanji vseh vrst potegniti črto in si zadati cilje za delo na vseh področjih življenja in dela, da bomo imeli čez 10, 15 let spet kaj praznovati.

Ta številka 'Gore' je nastala brez naše vestne urednice Alenke Tratnik. Bralce zato prosimo, da oprostijo kakim nerodnostim, ki so se prikadle v časnik. Alenki in Sašu sta se namreč pred kratkim v družini pridružila dvojčka Matic in Blaž. Skrb za zdrava in razposajena dvojčka pa je Alenko seveda zaposlila pri materinskih dolžnostih. V naslednji številki se nam bo zagotovo spet pridružila v vlogi urednice. Uredništvo, člani Društva Gora in prav gotovo tudi naši zvesti bralci Alenki in Sašu iskreno čestitamo in vsem štirim želimo veliko zdravja in sreče v skupnem življenju.

dogodki

V TIHI DOLINI PRAZNOVALI 10. OBLETNICO USTANOVITVE DRUŠTVA GORA

Uroš Velikonja

Na predvečer praznika dneva državnosti 24. 06. 2006 je bilo na Rupih v Tihi Dolini še posebej slovesno. Člani Društva GORA so ob 10. obletnici ustanovitve Društva pripravili 10. društveni večer z bogatimi kulturnim programom. Ker je izvedba takega dogodka z organizacijskega vidika kar precejšen zalogaj, smo se na seji UO Društva odločili, da za izvedbo praznovanja ustanovimo organizacijski odbor, katerega predsednik je postal Slavko Vidic, člana pa Emil in Uroš Velikonja. Pri tem se moram posebej zahvaliti tudi Ireni Velikonja, ki je tudi tokrat pri pripravi proslave pokazala visok nivo znanja, profesionalnosti in požrtvovalnega dela, tako kot vedno do sedaj. Na sestankih organizacijskega odbora je bil potrjen scenarij proslave, ki ga je pripravil Emil. Vsi člani smo soglašali, da je že pred samo

Brez pomoči Romana Žonte proslava ne bi bila to, kar je bila...
Foto: Arhiv Roman Žonta

Uroš. Najprej je bilo potrebno pripraviti izbor fotografij, videoposnetkov, člankov v časopisih in drugih dokumentov, kar je bilo pri tako obsežnem gradivu kar težavna naloga. Po opravljenem izboru gradiva sem le-tega odnesel k g. Romanu Žonta v Ajdovščino, ki je opravil montažo videofilma. Pri Romanu se je pravo delo šele začelo. Ni bilo druge, potrebno je bilo teden dni dopusta, saj sva z Romanom dnevno pred računalnikom presedela 8 do 10 ur. Romanu se moram posebej zahvaliti za potrpežljivost z menoj, saj sem mu dnevno prinašal nove in nove fotografije, ki jih je nato Roman moral še računalniško obdelati, da jih je nato vnašal v video film. Lahko rečem, da se je v tem tednu dni, ki sem jih preživel pri Romanu, med nama spletla prava simbioza prijateljstva. Iz dneva v dan sva z večjim navdušenjem gledala videofilm, ki je že počasi dajal končno podobo. Še lepotni popravki, izbor glasbe in na koncu zapis imen in zahvala vsem, ki so kakorkoli pomagali pri izdelavi videofilma.

Utrinek z nastopa Franca Černigoja
Foto: S. Mikuž

Potem smo obudili spomine na čas pred uradno ustanovitvijo Društva GORA, nato pa še na posamezna obdobja in dogodke, ki so zaznamovali prvih deset let delovanja Društva. Skozi videoprojekcijo so nas z odličnimi teksti vodili Irena Velikonja, Tina Velikonja in Franc Černigoj. V kulturnem programu so sodelovali še učenci OŠ Otlica in Društvo podeželskih žena Predmeja, ki vedno našim prireditvam dajo še poseben pečat. Nemalo je bilo aplavzov občinstva, ki je bilo morda celo nekoliko presenečeno

ustanovitvijo Društva GORA na Predmeji delovalo več društev in posameznikov, brez katerih prav gotovo danes Društva GORA v taki obliki, kot je, ne bi bilo. Prav tako smo se na sestanku odločili, da tokratno praznovanje pripravimo nekoliko drugače od prejšnjih društvenih večerov, saj smo bili vsi mnenja, da je 10-letnica delovanja Društva priložnost, da obiskovalcem pokažemo tiste najpomembnejše uspehe Društva v preteklem obdobju. Tako smo se odločili, da s pomočjo videoprojekcije prikažemo delovanje Društva. Za pripravo videoprojekcije je bil zadolžen

Končno je bil videofilm pripravljen za videoprojekcijo. Roman, še enkrat hvala. Prijeten hlad in lepo vreme je v sobotnem večeru v Tiho Dolino privabilo kar lepo število prijateljev Društva GORA. Društvo GORA je najprej za vse obiskovalce pripravilo dobrodoščilo z domačimi 'borovničkami', odličnim golažem, tako da smo si že pred proslavo vsi veselo nazdravili in prijetno poklepetali. Pri tem so nam zelo pomagali pripadniki Slovenske vojske, ki se jim prav posebej zahvaljujemo. Končno se je dovolj stemnilo in na platnu so se najprej prikazale lepote naše Gore, ki so obiskovalcem kar jemale diha.

Društvo podeželskih žena na proslavi
Foto: A. Mikuž

nad vsem tem, kar je Društvo GORA v preteklem desetletju napravilo za našo Goro.

Seveda vseh teh projektov Društvo ne bi izvedlo, če jim ves čas, od ustanovitve do danes, ob strani ne bi stali prijatelji, simpatizerji Društva, sponzorji in donatorji. Zato se jim je Društvo na simboličen način zahvalilo in najzaslužnejšim podelilo zlate plakete Društva GORA. Prav njim gre posebna zahvala in tudi povabilo za nadaljnje sodelovanje.

Po končani podelitvi priznanj je za obiskovalce sledilo še majhno presenečenje, saj smo si vsi lepote

naše Gore prvič lahko ogledali iz zraka, saj so ti posnetki nastali pri preletu Gore s helikopterjem. Ob prijetni družbi in prižganem kresu ob dnevu državnosti smo nazdravljali še pozno v noč ...

Letošnji dobitniki plaket, ki jim je Društvo Gora ob svoji deseti obletnici podelilo PLAKETE DRUŠTVA GORA, pa so:

Ivica VIDMAR, PRIMORJE d.d., OBČINA AJDOVŠČINA, FRUCTAL d.d., ANTONI d.o.o., GATIS d.o.o., SALONIT d.d., MIP Nova Gorica d.d., Irena VELIKONJA, DRUŠTVO PODEŽELSKIH ŽENA PREDMEJA, Hieronim VIDMAR, PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE, NOVA KBM d.d., Poveljstvo sil SV, SVET KS PREDMEJA, SVET KS OTLICA – KOVK, OŠ OTLICA, LD KOZJE STENA, LD TRNOVSKI GOZD, HIT d.d., ZAVAROVALNICA TRIGLAV d.d., DUOL d.o.o., AGROIND 1894 VIPAVA d.d., ELEKTRO PRIMORSKA d.d., Uroš VIDMAR s.p., TAXA d.o.o., Klavdij TUTTA, Jože JAKLIČ s.p.

osamosvojitve

PRED PETNAJSTIMI LETI JE TUDI NA GORO ZAŠLA VOJNA

Emil Velikonja

Uvod

Petnajst let ni dolgo obdobje, je pa to lahko čas, ki iz človeškega spomina izbriše in postavi v pozabo marsikatero dejstvo, zgodbo ali dogodek. V uredništvu našega časopisa se je porodila ideja, da bi o tako pomembnem času osamosvajanja in nastajanja slovenske države jaz napisal krajši sestavek o tem času, s poudarkom na dogodkih na Gori. O tem času obstaja nekaj dokumentov, zapiskov pa tudi pričevanj posameznikov, ki so aktivno sodelovali v tem procesu. Verjetno v tem sestavku ne bom opisal vseh dogodkov, ne bom omenil vseh sodelujočih, ne bom naštel vseh travm mater in deklet, ki so trepetala za svojimi najdražjimi, ki so bili vpoklicani v Milico, TORS ali pa so delovali v Narodni zaščiti, organih nove oblasti in nove države, krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah ali pa še kako drugače.

29.6.1991

Na 20^{ti} je bil izdan ukaz iz
Imeni Krištof Jovčič iz OŠTO Ajdovščina
da se razpravi o tem sklopu - Predmeja.

Predsednik KS

30.6.1991

Na skupnem sestanku TO OŠTO
(Krištof Jovčič) se je boril, da
na fuzijski odločitvi, da
prejme naziv TO Ajdovščina.

Predsednik KS

1.7.1991

Na konsultaciji z predsedniki
štote in komandirjem TO OŠTO
je bilo odločeno, da Turinji 866 prelozimo
in vobito pa se opredelimo s sklopi
v sklopih obliki.

Predsednik KS

Del zapisov iz dnevnika KS Predmeja
Foto: Arhiv Emil Velikonja

federalno oblastjo. V teh časih se niso izbirala sredstva za doseganje političnih ciljev. S svojo unitaristično politiko je prednjačila Srbija. Politična borba za oblast v takratni državi je postajala neizprosna, politični nasprotniki so si vse bolj postajali sovražniki. Predsednik predsedstva Jugoslavije je spomladi 1990 postal Borislav Jović, na drugi strani pa so v Sloveniji in na Hrvaškem po volitvah konstituirali organe demokratične oblasti.

Občani so aprila 1990 množično odšli na volitve in s tem izvolili in podprli novo oblast v Sloveniji. Povsod so se vodile razprave in pogovori o aktualni politični situaciji. Med občani je vse bolj dozorevalo prepričanje, da življenje v skupni državi ne bo več mogoče.

Odnosi republike Slovenije do federacije in obratno so se kazali in odražali tudi v enotah Teritorialne obrambe in Milice. Ti dve instituciji sta predstavljali po konceptu splošnega ljudskega odpora edini oboroženi komponenti slovenskega ljudstva, ki sta bili pod nadzorom in upravljanjem republiških organov. Teritorialni obrambi pa so vseeno poveljevali iz Beograda. Tu moramo opozoriti tudi na slovensko posebnost – Narodna zaščita kot posebna oblika najširšega odpora je bila, v skladu z Zakonom o ljudski obrambi, organizirana samo v Sloveniji.

Postajo Milice je vodil komandir Angel Vidmar. OŠTO Ajdovščina pa sem poveljeval sam. V izvajanju nalog v takrat zelo delikatnih in odločilnih trenutkih za slovenski narod sva dobro sodelovala in uspešno vodila priprave za osamosvojitve Slovenije na prostoru občine Ajdovščina. Na vsakodnevni srečanjih sva usklajevala aktivnosti in izmenjevala pomembne podatke.

V uvodu naj navedem, da sem v tem sestavku uporabil nekatera dejstva in dogodke, opisane že v zborniku 'Mati Gora'. V tem članku želim poudariti dejstva in dogodke, ki so se odvijali na Gori, ali pa smo Gorjani tako ali drugače povezani z njimi. Pri pisanju sestavka v zborniku je sodeloval tudi Angel Vidmar, takratni komandir PM Ajdovščina.

Razdor

Konec devetdesetih je v Evropi prihajalo do velikih političnih sprememb. Podiral se je berlinski zid, kot simbol železne zaves, ki je ločila Vzhod od Zahoda. V letih 1989 in 90 je tudi v takratni Jugoslaviji prišlo do demokratizacije. Slovenska delegacija je demonstrativno zapustila Kongres ZKJ. Republiki Slovenija in Hrvaška sta v procesih demokratizacije in uvajanja večstrankarskega sistema prednjačili. V drugih delih države pa ni bilo tako. Slobodan Milošević je utrdil svojo oblast v Srbiji. Poizkušal si je podrediti tudi zvezne organe.

To obdobje je poznano po medrepubliških sporih in konfliktih s

Tajnost

Po vzpostavitvi prve demokratične oblasti v Sloveniji v začetku meseca maja 1990 je zvezna oblast v Beogradu ocenila, da gre v Sloveniji za kontrarevolucijo in rušenje ustavne ureditve SFRJ.

Ko je jugoslovanski vrh v Beogradu ugotovil, da je proces demokratizacije Slovenije vodil k še večjemu razkolu v političnih stališčih med Ljubljano in Beogradom, se je začel postopek za razorožitev slovenske Teritorialne obrambe.

Natanko 15. 05. 1990 je tedanji komandant TO SR Slovenije generalpodpolkovnik Ivan Hočevar izdal ukaz o odvzemu oborožitve Teritorialne obrambe. Postaji Milice iz Ajdovščine je prav v tistih dneh iz skladišča Fužine uspelo vzeti vse njihove ročne bombe, čeprav so skladišče varovali pripadniki JLA in je že veljal ukrep razoroževanja.

V občini Ajdovščina fizičnega premeščanja orožja ni bilo, ker je bilo le-to že prej uskladiščeno v objektih Jugoslovanske armade – večina v skladiščih pri izviru Hublja. Res pa je tudi to, da do orožja v lasti Teritorialne obrambe občine Ajdovščina ni bilo mogoče priti. Ajdovskim teritorialcem so ostale le štiri pištole osebne oborožitve.

Ker je bila Teritorialna obramba onemogočena, poleg tega pa je bila po liniji poveljevanja podrejena Beogradu, je bila formirana tajna organizacija - Maneverska struktura Narodne zaščite (MSNZ – "Operacija 2 – 1 – 13 – 62"). Organizirana je bila po teritorialnem principu. Poudariti je potrebno, da je bila organizirana v največji tajnosti. Tako je bilo tudi njeno delovanje. V občini Ajdovščina je bila MSNZ formirana 6. septembra 1990. Časa za odločitev je bilo zelo malo. Obstajala je velika nevarnost razkritja delovanja s strani KOS JA. Odločitev pa vseeno kljub velikemu tveganju ni bila težka, saj je bila to odločitev za Slovenijo.

Kljub velikim nevarnostim je akcija stekla razmeroma hitro. Za načelnika MSNZ za občino Ajdovščina sem bil z odločbo načelnika MSNZ za Severno primorsko (g. Drago Vidrih) imenovan jaz. V organizacijo smo vlagali ogromne napore in veliko improvizacije. Če bi iz kakršnegakoli vzroka prišlo do razkritja delovanja MSNZ, bi bil projekt osamosvajanja Slovenije ogrožen in danes verjetno ne bi bilo tako, kot je. Podnevi smo delali za Beograd, ponoči pa za Slovenijo.

Eksploziv za potrebe MSNZ je v skladu z dogovorom med Dušanom Črnigojem in mano zagotavljalo gradbeno podjetje Primorje iz Ajdovščine.

Konec leta 1990 in do junija leta 1991 so se izvajali tedenski usklajevalni sestanki. Na njih je Milica načrtovala aktivnosti od RSNZ do najnižjih organizacijskih enot.

Za začetek je bila s postaje Milice iz Idrije pripeljana prva pošiljka oborožitve. Transport so varnostno pokrivali pripadniki PM iz Ajdovščine. V tovoru so bile puške M-48 in protitankovske mine. Orožje je bilo v veliki tajnosti pripeljano na PM Ajdovščina. Rastovarjanje orožja in min pa je opazila tajnica komandirja milice, katere mož je bil sicer Slovenec, vendar pa uslužbenec varnostne službe JLA.

Zaradi nevarnosti odkritja skladišča je stekla akcija disperzije. V občini Ajdovščina je bilo kar nekaj tajnih skladišč. Predvsem so bila ta v bunkerjih delovnih organizacij: Mlinotest, Tekstina, SGG Tolmin – obrat Ajdovščina, Skupščina občine, Iskra Predmeja ... Nekaj tajnih skladišč pa je bilo tudi pri privatnih lastnikih hiš, od tega kar precej na Gori.

Zanimiva je lokacija tajnega skladišča oborožitve in minsko-eksplozivnih sredstev v obratu Iskre na Predmeji. V obratu je tekla namenska proizvodnja za potrebe JLA, na podstrešju proizvodne hale pa

Znak MSNZ je leta 1992, prejel Emil Velikonja
Foto: Arhiv Emil Velikonja

je bilo shranjeno orožje za enoto moči čete in kot tako tudi namenjeno 'gorski' četi TO Otlica.

Za skladišče sta vedela le pripadnika MSNZ Zvonko Žonta in Valter Polanc. Vodja obrata je bil takrat Albin Bratina. Vedel je za skladišče, ni pa vedel, kaj in koliko se skriva na podstrešju. Zaposleni v obratu so mislili, da je vhod na podstrešje kar naenkrat zaklenjen zato, ker so tam shranjene žarnice in ostali material. Ker naj bi občasno te žarnice dobivale tudi noge, je med zaposlenimi prevladalo prepričanje, da je vhod Zvonko zaklenil zaradi tega. V tistem času je delegacija Vojnega servisa iz Beograda kar dvakrat kontrolirala kvaliteto izdelkov in samo proizvodnjo v predmejskem obratu. Eden od

oficirjev se je enkrat celo zazrl v stropno lino, kot bi slutil, da se tam gori nekaj skriva.

Milica je v mesecu novembru 1990 vse orožje, strelivo in minsko-eksplzivna sredstva spravila na tajne lokacije. Eno skrivno skladišče je bilo pri Ivanu Vidmarju na Predmeji.

Vzporedno z formiranjem MSNZ je tekla tudi akcija 'pridobivanja' orožja. Z raznimi pretvezami za vzrok vstopa v skladišča je bilo iz raznih skladišč na skrivaj prepeljana oborožitev različnih vrst. Struktura MSNZ se je širila v skladu z številom orožja. Tega je bilo vsak dan več in vsak dan več je bilo tudi njenih pripadnikov. Proti koncu septembra 1990 je bila v veliki tajnosti formirana enota MSNZ na Gori. Enota je bila jakosti pehotnega voda, poveljeval pa ji je Iztok Velikonja. Pripadnik MSNZ je bil tudi Valter Polanc, ki pa je imel posebne naloge in zadolžitve.

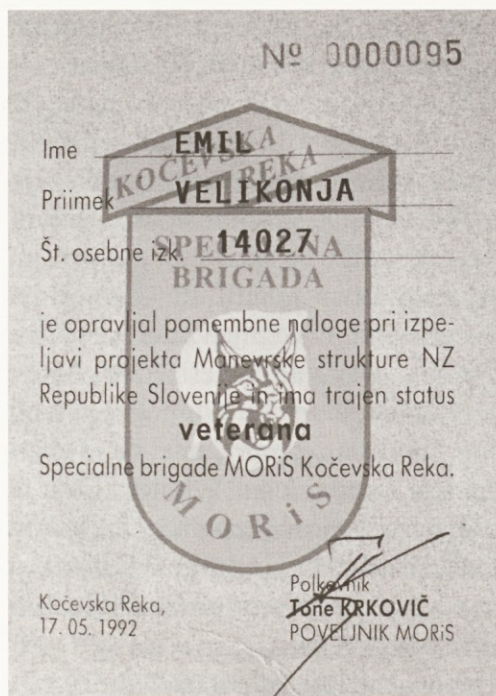
Slavko Vidic je prevzel kuverto s šiframi za formiranje enot MSNZ in ponovno organizacijo, za primer odkritja in razkritja tajnega delovanja. Načrt je že takrat (jesen 1990) predvideval spopad z JA. MSNZ občine Ajdovščina je konec septembra 1990 štela že 120 oboroženih pripadnikov.

Zaradi velike koncentracije enot JLA v Ajdovščini in Vipavi je bilo potrebno še posebej dobro organizirati izvidniško-obveščevalno dejavnost. Verjetno ni bilo območja v Sloveniji, kjer je bila gostota enot in število vojakov tako velika. Zadeve so se zaostrovale in v jesenskih mesecih leta 1990 smo enote JA v naših načrtih že risali z modro barvo, kar je bil znak za sovražne enote.

Konec septembra 1990 je na podlagi ustavnih amandmajev Predsedstvo Republike Slovenije imenovalo majorja Janeza Slaparja za v.d. načelnika RŠTO. Novoimenovani načelnik je na novo organiziral TORS. Vodenje TO so prevzeli slovenski častniki, dočim so bili aktivni oficirji razrešeni svojih funkcij.

Z novo organiziranostjo je prenehala delovati MSNZ in se integrirala v Teritorialno obrambo republike Slovenije. Ta korak je pomenil direktno konfrontacijo z zveznimi oblastmi. To pomeni uvajanje konfederalnega statusa Slovenije znotraj nekdanje države.

Iz navedenega je razvidno, da smo Gorjani zelo aktivno delovali že v času, ko je bilo to zelo tvegano in nevarno. Ugotovimo lahko, da je bilo formiranje MSNZ v času, ko je bila teritorialna obramba onemogočena v skladu z takratnimi predpisi, ki pa so bili lastni samo Republiki Sloveniji. Samo

Izkaznica članstva veterana specialne brigade MORIS Emilka Veilkonja
Foto: Arhiv Emil Velikonja

dogodku ustvarjala občutek tesnobe in negotovosti. Po televiziji smo spremljali novice o premikih enot JA, o preletih letal, ...

Natančnejši analitik je opazil tudi določene vestičke v raznih medijih o aktivnostih TORS in Milice. V resnici pa je bilo povsem drugače. Pripadnikom TORS je bilo v času plebiscita z nalogo zavarovanja pomembnih objektov, dokumentov in oseb prvič podeljeno bojno strelivo. Svojo nalogo so kljub provokacijam s strani JA opravljali vestno in disciplinirano.

Priprave

Ker se je videlo, da bo spopad z JA neizbežen in je bil njen poseg v Sloveniji samo še vprašanje časa, je v enotah TORS in Milice potekalo intenzivno usposabljanje. V nekdanji šoli na Kovku je bil ustanovljen center za usposabljanje pripadnikov TO občine Ajdovščina. V objektu, ki je bil za tovrstne potrebe nekoliko prenovljen, so bile nastanjene enote TO na usposabljanju. Ciklus usposabljanja je bil tedenski. Enote so v času usposabljanja na Kovku izvajale tudi bojno dežurstvo. Načrtovano je bilo, da bi v primeru spopada z JA bilo kje na Severno-primorskem najprej intervenirale te enote. Enote jakosti pehotnega voda so bile organizirane v vsaki občini.

Prihajala je nova oborožitev. Pri Žgavcu na Kovku je bilo v zavetrni in dokaj skriti dolini urejeno improvizirano strelišče. Tarč nismo imeli, zato smo v trgovini nabavili balone, jih napihnili in navezali na vrvico. V vetru je bilo tako 'urjene' še kako zanimivo in koristno. Prebivalstvo je z odobravanjem, vendar skeptično, opazovalo premike in aktivnosti enot na Gori.

Drugo improvizirano strelišče je bilo v Apnenci pri Zakalu na Predmeji. V nekem pomladanskem sobotnem dopoldnevu leta 1991 je bilo Zakalom še posebej napeto - potekal je preizkus novih pušk v oborožitvi TORS. Puška SAR-80, glede njene velikosti, ni bila najbolj primerna za krepke postave, se je pa pokazalo, da je izredno natančna in učinkovita. Pripadnikom enote na usposabljanju in opazovalcem na strelišču je ta dogodek pomenil veliko vzpodbudo za nadaljnje priprave in usposabljanja. Dodatno pa je samozavest in moralo dvignilo prvič videno protiklepno orožje ARMRBUST ter brzostrelka domače proizvodnje MG. Iz navedenega je razvidno, da je Gora, kot že nekajkrat v

formiranju in delovanju tajne organizacije – MSNZ in delovanju Policije se Slovenci danes lahko zahvalimo, da je Slovenija samostojna država, kajti MSNZ je začetek nastajanja oborožene sile, ki je zavarovala in obvarovala plebiscitarno voljo in željo Slovencev po lastni državi.

Iz teh dejstev in lahko ugotovimo, da vojna za Slovenijo ni trajala le deset dni, ampak se je začela že veliko prej, že v letu 1990.

Plebiscit

23. decembra so prebivalci Slovenije že od ranih jutranjih ur množično prihajali na volišča. Udeležba je bila enkratna. Prebivalci so na lepo okrašenih voliščih s ponosom glasovali za samostojno Slovenijo. Izjem je bilo malo.

V občini so se pojavljali tudi letaki drugače mislečih, ki pa niso vplivali na končni izid plebiscita. Razglasitev rezultatov plebiscita je bila na seji skupščine Republike Slovenije, 26. decembra 1990. Kako svečani so bili ti trenutki! Vseeno pa je nad nami visela grožnja, ki je kljub svečanemu

zgodovini, postala prava baza za usposabljanje, nastanitev in oskrbo naših enot.

Izvajale so se tudi priprave neoboroženega odpora. Slavko Vidic je hranil kuverto z tajnim načrtom ustanovitve centra za bodoče vojne ujetnike. Načrt ni bil nikoli uporabljen. Določene priprave so potekale tudi v krajevnih skupnostih. Predsednik KS Predmeja je bil Valter Polanc. V KS Otlica – Kovk pa je bil predsednik sveta Filip Vidic.

V vsem tem času pa so nastajajoče oborožene sile izvajale številne bojne naloge. Kdo si ne spomni Pekrskih dogodkov? Bilo je tik pred spopadom, mi pa do orožja v Iskri na Predmeji nismo mogli. Odzivni časi so pač morali biti zelo kratki. Prav na ta dan je potekal čez Goro avtomobilistični Rally Saturnus. Ceste so bile zaprte in za zavarovanje stolpa na Nanosu smo morali najti drugo rešitev. Enoto, ki je ta dan odšla na bojno nalogo, smo oborožili z orožjem iz drugega skladišča, ki je bilo namenjeno drugi enoti z drugimi nalogami. Potrebno se je bilo pač znati. Verjetno bi pa nastale težave, če bi bilo potrebno dodatno angažiranje sil TORS.

Šestmesečni rok za uresničitev plebiscitarne odločitve Slovencev se je iztekal. Bližal se je junij 1991. Priprave enot TORS in Policije so bile vse intenzivnejše. 25. junija je bila izvršena razglasitev samostojnosti Republike Slovenije. Kako veličastno je bilo slavlje v Ljubljani! Nič manj slavnostno ni bilo v Ajdovščini in v drugih krajih v občini, čeprav so že pred tem dogodkom – torej dan prej kot drugod po Sloveniji, v Vipavsko dolino čez Nanosa in skozi dolino Bele vdrli tanki JA.

Milica je pri Sanaboru v dolini Bele postavila barikado. Akcijo je izvajal miličnik. V barikadi je bil tudi kombi iz popisa last OŠ Otlica. Pri odstranjevanju barikade je bil kombi poškodovan. Tu se je pokazala vsa aroganca JA. Na vozilu je bila narejena prva večja materialna škoda, povzročena v Sloveniji, ki pa pri vsej zadevi ni pomenila veliko. Je pa zanimivo, da je ta kombi prva 'žrtev' vojne v Sloveniji.

Kako veličasten je bil 25. junija v večernih urah pogled na Goro. Povsod, od Čavna do Nanosa, so goreli kresovi. Ljudje so se, čeprav z mešanimi občutki, veselili. Mobilizirani pripadniki TORS in Milice pa so izvajali nekatere bojne naloge. Oni niso imeli časa za slavlje, kajti prišel bo nov dan, ko sanje ne bodo več dovoljene, ko bo prišla kruta realnost - vojna.

Vojna

V dneh pred razglasitvijo samostojnosti je potekala delna mobilizacija enot TO in Milice. Mobiliziranih je bilo toliko enot TO, kolikor je bilo na razpolago oborožitve. Milica je bila bolje opremljena. Imela je tudi dobra sredstva zvez, medtem ko so si teritorialci pomagali samo s telefoni.

Dne 26. 06. 1991 je bila ob 11.00 uri v Rebrnicah ustavljena prva kolona vozil JA, ki je hotela vdreti v Vipavsko dolino. Barikado sta postavila Milica in Cestno podjetje. Še posebej sta se v tej akciji zaustavitve enote pri njenem prodiranju po Rebrnicah izkazala Stanko Velikonja in Izidor Krapež. Enota JA se je obrnila in hotela priti v Vipavsko dolino skozi Otošče. Tudi tam sta bila Izidor s kamionom, polnom peska, in Stanko s katrcio hitrejša. Enota JA je izropala katrcio in prestrelila gume, razbila luči na tovornjaku in se nemočna obrnila. Vrnila se je v Pivko, od koder so kasneje svoje cilje poskušali doseči s tanki.

Istega dne je bila postavljena tudi barikada na mostu čez Hubelj, v Ajdovščini. Oficir JA Stojan Adić je po telefonu predsedniku Izvršnega sveta občine Ajdovščina grozil, da bo naročil letala in razstrelil Fructal ter Mlinotest.

Na OŠ Otlica je bila nastanjena novoformirana četa za posebne namene. Njeni pripadniki so bili predvsem mlajši vojaki, ki so pred kratkim odslužili vojaški rok. Enota je izvajala intenzivno

usposabljanje. Zaradi intenzivnih premikov enot JLA je četa dobila nalogo za premik. V noči s 27. na 28. junij je po cesti Col - Predmeja pripeljala kolona JLA. Na čelu kolone je bilo oklepno vozilo. Kolona je pot nadaljevala skozi Trnovski gozd. Do spopada z našimi enotami ni prišlo. 28. junija je na Otlico prišel del 61. ObmŠTO in še isti dan se je mobilizirala četa TO Otlica. Orožje je bilo vzeto iz skrivnega skladišča v Iskri na Predmeji. Območje so preletavali helikopterji JA. Prav v času mobilizacije in dekonzervacije orožja za stavbo OŠ Otlica, je na veliko presenečenje iz smeri Predmeja pripeljala kolona JA, ki je na Rijavcih naložila dragoceni tovor – tehniko prislušnega centra ter radar – in ga odpeljala proti Ljubljani. Ker sredstev zvez TO ni imela, redke telefonske linije pa so bile zasedene, tudi obvestila o premiku kolone ni bilo, oziroma je prišlo prepozno. Pripadniki TO so na Otlici na hitro organizirali zasedo, vendar zaradi kratkega časa in slabe priprave do spopada ni prišlo.

Isti večer je na Otlico prišla na počitek enota, ki je sodelovala v hudem spopadu v Črničah.

Na Sinjem Vrhu je v še nedokončanem objektu Hijeronima Vidmarja deloval občinski center zvez.

V krajevnih skupnostih je bilo vse dni organizirano neprekinjeno dežurstvo. Z gozdnimi posekami je bilo zagotovljeno oviranje morebitnih premikov enot JA. Po načrtih KS se je izvajalo množično opazovanje terena, opazovanje praznih hiš, poti ... Vsi podatki so se skrbno zbirali in beležili.

V KS Otlica je zelo pomembno in pozitivno vlogo odigral danes žal že pokojni Izidor Likar. Znal je pritegniti ljudi, jih organizirati in jim razdeliti naloge.

Nekateri posamezniki so zelo aktivno sodelovali z TO in Milico. V času vojne je Marjan Velikonja – Mdlču pri sebi doma skrbel za skladišče oborožitve, ki je bilo zaplenjeno enotam JA. Šlo je predvsem za specialno orožje, med tem je bilo največ ostrostrelnih pušk. Ko sem neki dan vojne obiskal starše, mi je oče v zanosu povedal, da ima dovolj orožja, in če bo še dovolj streliva, čez Orlovico že ne bodo prišli.

V enote TO so se javljali številni prostovoljci, za katere pa ni bilo na voljo ustrezne oborožitve, zato so se potrti vračali na svoje domove. Nikoli ne bom pozabil Borisa Likarja – Zahribarskega z Otlice, pa Brankota Smudinskega ..., kako sta bila razočarana, ker zanju ni bilo puške ali drugega orožja. S tem dejstvom bi rad podkrepil tudi nekatere neupravičene polemike v zadnjem času, da TORS ni zaupala vsem občanom in zato niso bili vpoklicani. Razumljivo je namreč dejstvo, da smo najprej vpoklicali enote, za katere smo imeli oborožitev in katere smo celo leto usposabljali. Če bi vojna trajala več časa, bi bilo potrebno te enote zamenjati in vpoklicati nove borce. In če bi bila vojna dolgotrajna, bi na vrsto prišli zagotovo prav vsi. Še kakšna sreča, da to ni bilo tako.

Na Colu je diverzantski vod TO organiziral širšo blokado ceste Črni Vrh – Col. Pripadniki policije so nad Colom zajeli vojake JA, ki so zapustili skladišča v Črnem Vrhu, ko je le-to eksplodiralo in zgorelo.

Ker so Gorjani računali, da bo spopad trajal dlje časa, oborožitve pa je bilo premalo, so samoiniciativno organizirali večjo enoto z lovsko oborožitvijo. Izvajali so množično izvidovanje, kontrolo teritorije in zbiranje obveščevalnih podatkov.

Formirana je bila skupina za posebne naloge. V skupini so bili Sergij Černigoj, Valter Polanc, pokojni Benjamin Krapež in Benjamin Vidmar.

Izvedene so bile vse priprave za morebitno peko kruha po domačijah na Gori. Doživeli smo nekaj letalskih alarmov.

Zaradi velikega pomena delovanja RTV pretvornikov je JA na več krajih v Sloveniji te pomembne komunikacijske objekte napadla. Dva letalska napada sta se zgodila tudi na RTV pretvornik na Nanosu.

Enote TORS in Milice so imele vse dni spopadov popolni nadzor nad dogajanjem v občini Ajdovščina. Vsi premiki JA so bili nadzorovani. V zaključnem obdobju vojne pa so vse premike JA morali najaviti. TORS in Milica so jim premike dovoljevali s posebnimi dovolilnicami ali s predhodnimi telefonskimi najavami. V prvih dneh meseca julija je TO dobila že dodatno oborožitev iz vojnega plena. Protiklepno orožje ZOLJA in RPOO nista bila nikoli v oborožitvi TO. Za potrebe usposabljanja je bilo potrebno orožje preizkusiti – torej izprazniti. To je bilo opravljeno v Trnovskem gozdu. Še danes so vidne vrtnice v trdo skalo.

Nove slovenske zastave se ni dalo dobiti, zato so jo šivilje sešile kar v obratu IKA na Otlici.

Nanjo smo bili zelo ponosni, saj je simbolizirala samostojno in neodvisno Slovenijo.

7. julija je bila podpisana Brionska deklaracija. S tem se je vojna v Sloveniji na videz končala.

18. julija je predsedstvo Jugoslavije sprejelo sklep o umiku JA iz Slovenije.

Sledilo je naporno in nevarno delo prevzemanja objektov od JA in vračanja zaplenjenega orožja in opreme. Tudi pri teh aktivnostih je bilo dobro sodelovanje med TORS in Milico še kako pomembno – o vsem tem je posneta tudi video kaseta. Zadnji vojak je zapustil vipavsko vojašnico 19. oktobra 1991 ob 17. uri.

Doživeli smo samostojno in suvereno državo Slovenijo.

Svoboda

Vojna v Sloveniji je trajala veliko več časa kot deset dni. Temeljite priprave so trajale več kot leto dni in so zajemale predvsem usposabljanje, zbiranje oborožitve, izdelavo načrtov in zbiranje podatkov o JA. Prispevek Gorjanov v osamosvojitvenih procesih je zagotovo velik in vreden spoštovanja. Gorjani niso delovali samo v enotah TORS in Milice, čeprav jih je bilo prav tu največ, in to po vsej Sloveniji. Številni so svoj delež k osamosvojitvi Slovenije dali v drugih institucijah in organih. Ne smemo pozabiti naših carinikov, kurirjev, gasilcev, pripadnikov civilne zaščite, delavcev na področjih prometa in zvez in še bi lahko naštevali. Pomembno pa je to, da smo bili enotni, da smo vedeli, kaj hočemo, in smo vsak po svojih močeh bili zraven.

primorje

2. svetovna vojna

MOJ SOLDATSKI VPOKLIC¹

Franc Žonta – Vrhljuknški

Franc Žonta v italijanski vojski
– Arezzo 1932 ali 1933
Foto: Arhiv Roman Žonta

UVOD

Ko sem po dolgih letih brskal po zapuščini moje mame, mi je v roko prišel zvezek, ves star in od časa načet. Porumeneli listi, na začetku že nekaj manjkajočih strani, so dali slutiti, da je zvezek že zelo star, resnici na ljubo: tudi malo zanemarjen. Saj ne da bi zvezka ne poznal. Vedel sem zanj, saj sva se z bratom Alfonzom, ko sva bila majhna, večkrat podpisovala vanj. »Tako, za spomin,« je dejala mama. »Ko bosta starejša in mene ne bo več, pa si preberita njegovo vsebino. Spoznala bosta vsaj delček iz očetovega življenja; in kako nas je imel rad.«

Leta so bežala mimo nas. Pehali smo se za delom, da bi si ustvarili lepše življenje, zvezek pa je ležal osamljen in čakal, da ga preberem. Naša ljubljena mama nas je zapustila prvega julija leta 1989. Ko smo se poslavljali od nje, je njen nečak Francelj v poslovnem govoru dejal: »Le kje se bomo srečevali sedaj, draga nuna, ko te ni več? Povezovala si vso žlahto, pri tebi smo se srečevali in se ti potožili. Če nam je bilo hudo, si nas znala potolažiti in nam dati nasvet. Bojim se, da bo s teboj odšlo vse tisto, kar nas je povezovalo.« Morda so se njegove slutnje uresničile.

Od takrat je preteklo že dolgih petnajst let. Z zvezkom sem se postaral tudi sam. Nekega dne, ko sem bil s spomini pri mami in očetu, pa sem si dejal: »Roman, sedaj je čas, da končno prebereš njegovo vsebino in spoznaš, kako je živel tvoj oče. Kaj je čutilo njegovo srce, ko je živel daleč od svoje družine, tam doli v mestu Tiriolo, ko je po sili razmer moral postati italijanski vojak.«

Kar veliko časa sem porabil, da sem prebral očetove spomine. Marsikdaj mi je prišla solza v oko, saj so se očetove slutnje, ki jih je pero prelilo na papir, da s svojo ljubljeno družino ne bo živel prav dolgo, kruto uresničile.

Tri leta pozneje, 15. junija je bilo, je oče padel smrtno zadet od okupatorjeve krogle. Ostali smo sami z materjo. Skozi življenje smo se prebijali tako kot vsi tisti, ki jim je usoda vzela človeka, ki jih je imel rad in je znal poskrbeti, da družina ni bila laèna.

Ko sem zvezek prebral do konca, sem se vprašal, ali naj ta zgodba ostane samo v mojem in bratovem spominu, ali bi jo morda prepisal in jo enkrat pozneje objavil v našem listu 'Gora', saj Gorjani tako radi prebiramo zgodbe o naših ljudeh.

Roman Žonta

Opomba uredništva: Zaradi obsežnosti pričujočega besedila objavljamo v tej številki le 1. del spominov Franca Žonta, 2. del pa bomo natisnili v naslednji številki 'Gore'. Lepo prosimo tiste bralce, ki se dogajanja v teh spominskih zapisih tudi sami spominjajo, če se nam oglasijo. Taka pričevanja so za zgodovino Gore, in tudi za širši kolektivni spomin, še kako pomembna, saj razkrivajo delček naše skupne narodove duše ...

¹ Besedilo je namenoma le delno lektorirano. Puščene so vse 'napake', ki so posledica tega, da je avtor obiskoval le italijanske šole. (Op. ur.)

1. del:

Bilo je lepega pomladanskega dne. Še na vse zgodaj je bilo, ko sem se prebudil. Nekako tesno mi je bilo pri srcu. Vprašal sem se, kaj naj bi to pomenilo. Toda odgovora si nisem znal dati.

Take bridkosti so me obhajale tistega zgodnjega jutra, da sem sklenil vstati, čeprav je bilo še zgodaj. Šel sem ven na prosto, da bi mi mogoče tam prešla ta srčna bol. Toda želja se mi ni izpolnila.

Posedel sem malo na lesenem tnalu, ki je bilo postavljeno kraj hiše. Posluhnil sem malo. Vsepovsod so ptičice že prepevale. Zdelo se mi je, da prepevajo malo drugače kot po navadi, rekel bi, da hočejo tudi one biti tužne z menoj. Sedel sem še dolgo na istem mestu in sem razmišljal to in ono, samo dobrega nič. Mislil sem si, da Bog ne daj, če bi tudi jaz moral iti k soldatom, takrat se je na veliko govorilo o tem, in kako težko bi se poslovil od moje ljubljene ženke, ki je tudi ona mene ljubila. Seveda težko bi mi bilo slovo od nje pa tudi od otrok, saj sem jih ljubil kot punčico svojega očesa. Za tistega časa sem imel dva sinčka.

In tako mi je potekal čas tistega, zame usode polnega, pomladanskega jutra. Bil sem zamišljen tako, da skoraj nisem slišal, ko me je mati poklicala, da je že pripravila zajtrk. Vstal sem in sem šel v kuhinjo. Toda tistega jutra nisem mogel jesti. Popil sem samo skodelico kave. Nato sem prebudili še Tončeta, bil je naš najmlajši in je takrat delal z menoj v 'šlogu'. Malo se je pocmeril, kakor je bila njegova navada, nato pa godrnjaje vstal.

Po zajtrku smo se odpravili na delo. Delali smo v gozdu, tam gori pod Kozjo steno. Bilo je oddaljeno, bi rekel, kakšno slabo uro hoda. Povsod je bilo že vse zeleno, narava je bila tako še lepša, pravi raj za veselega človeka.

Z bratom sva šla od hiše po stezi, ki se je vzpenjala ob pobočju hriba v velikih in ostrih ovinkih. Korakala sva počasi, zatopljena vsak v svoje misli. Tam, kjer se že vidi dolina, sem se ustavili in posluhnil, a drugega nisem slišal kakor ptičje petje, le tu pa tam je zašarila kaka miš po suhem listju. Tako sva počasi prišla na mesto, kamor sva vsak dan hodila na delo. Usedla sva se na požagane hlode, katere sva že prejšnjega dne nažagala. Nato sva si prižgala vsak svojo cigareto, kakor je bila navada. Nato sva pričela z delom. A tistega dne mi ni šlo in ni hotelo iti od rok. Vseeno sem se trudil, da bi tudi jaz kaj naredil. V napornem delu so potekale ure tistega dopoldneva, tako da nisem niti vedel, kdaj je prišel poldne. Opoldne, kakor smo imeli navado, so nam vsak dan prinesli kosilo. Tistega dne nam ga je prinesla mati.

Ali tudi za kosilo mi ni bilo dosti mari. Zajemal sem žlico za žlico, kakor da se mi ne bi ljubilo. Potem sem se usedel v senco, da bi malo popočinval, a tudi ležati nisem mogel. Vstal sem in sem šel malo pregledovat, kako gre z delom v drugih skupinah. Odgovornost sem nosil tudi za ostalih sedem mož. Prišel sem do njih. Počivali so na požaganih štorih in se pogovarjali o tem in onem. Prišlo je tudi, da smo obrnili pogovor na sedanje čase, kako je vsepovsod napeto, presojali smo, na katerem mestu se bode spet pojavila vojna in v kateri državi. Ugibali smo, ali bode tudi naša država vstopila v vojno. Vsak je bil drugačnega mnenja. Mene je pa v prsih peklo, kakor bi bil že tisto uro vedel, da bom moral tudi jaz k soldatom.

Počasi je potekala tista ura počitka. Nato smo z delom nadaljevali. A tudi popoldne se mi ni hotelo delati. Bil sem zatopljen v misli, ki so mi hodile v glavo vsako minuto druge in spet znova ene in iste. In tako so potekale ure tistega popoldneva. Prišel je čas, rekel bi, da še skoraj malo prehitro. Kar smo imeli za skončati tistega dne, smo skončali.

Drugi dan je bil praznik svetega rešnjega telesa. Zato sem sklenil, da pojdemo malo poprej domov kakor po navadi in tudi brat je bil istih misli. Odložila sva orodje, seveda ga je bilo treba malo skriti, ker je bil drugi dan praznik. In tako sva začela pospravljati vsak svoje, kar sva rabila tistega dne. Jaz sem ga odnesel nekoliko korakov proč, opozorivši brata: »Tukaj sem uskril, če mogoče mene jutri ne bo,« kakor da bi vedel, da sem tisti dan zadnjič na delu.

Predno sva zapustila kraj, kjer sva delala, sva še zakričala na ostalo kompanijo, naj gredo tudi oni domov, da saj bode jutri praznik. Na ostrem grebenu, na štoru drevesa, ki so ga posekali tistega dne,

je sedel moj stric, kadil je cigaret in kričal: »Kam se vama tako mudi, počakajta še malo, bomo šli skupaj proti domu!« Rekel je, da imajo glih žago v drevesu, da ta trenutek ne morejo iti.

In res sva šla k njim, da sva jim nekoliko pomagala. Zelo je bilo naporno. Drev je mohl v graben in bilo je potreba, da pade na pot. Po dolgem in napornem delu nam je slednjič uspelo, da je padel v pravo smer.

Nato so še ta drugi poskrili orodje in šli smo počasi na cesto in korakali po njej. Namesto da bi šli po stezi, smo šli po cesti, da bi z družbo več časa hodili skupaj. Cesta se je vlekla v ostrih in zaprtih ovinkih skozi gozd, kjer se je odcepila od ceste steza, po kateri sva imela midva iti. Tako smo se razšli, si voščili lahko noč in za prihodnji dan kozarček dobrega, katerega se tistega časa res ni manjkalo. Šla sva z bratom po strmi stezi navzdol. Ko sva zagledala prve hiše, se je solnce že pomikalo v zaton, a žarki njegovi so bili še močni. Prava lepota za ta pomladanski dan.

Meni pa je bilo pri srcu nekako tesno. 'Le kaj mi je?' sem se spraševal. Ko sem po poti v vas srečeval ljudi, jim skoraj da nisem odgovarjal, tako sem bil zatopljen v misli.

Končno sva prišla v vas, kjer je bila na koncu gostilna. Brat me je nagovoril: »Grevi spiti vsak kozarec vina?« Prileglo bi se, saj sva bila žejna od celega dneva.

Vstopila sva. Pri dolgi mizi je sedelo več možev in fantov. Pogovarjali so se o eni in drugi reči. Samo od dela se ni zmenil nihče.

Nato so obrnili pogovor tudi na to, katere letnike bodo v kratkem klicali pod orožje. Mož srednjih let, ki je sedel v kotu in se opiral, kakor je bila njegova navada, na svoje birgloje, se je oglašil, da so tudi danes za nekatere prinesli vpoklice. Skoraj sem vedel, da so besede namerjene name. Vsi drugi so umolknil, se spogledali in se ozrli vame, da koliko se bode spremenila rudečica, katere tisti trenutek ni manjkalo na mojem obrazu.

Toda gotov vse eno še nisem bil, da je prišla tudi meni kartolina za k soldatom.

Popila sva prvega pol litra in si naročila drugega. A meni, za po pravici povedati, ni dalo miru. V sebi sem čutil neko bol, sam ne vem, od česa mi je tako stiskalo srce, da ne morem ne popisati in ne povedati. Zdramil sem se iz težkih misli, pogledal še malo po steklenici, že zopet je bila prazna. Ne vem, kako smo jo spraznili, saj od razburjenja nisem nič videl.

Malo štokljavo sva z bratom vstala od mize, skrajni čas je že bil, bližal se je čas večerje in ženskam ne bi bilo prav, če bi zamudila.

Ko sem se bližal domu, mi je že prihitela naproti ženka, ki je enega otroka peljala za roko, drugega pa nesla v naročju. Že od daleč sem videl, da je vsa prepadena.

V rokah je poleg Franceljna držala kartonast list papirja.

Kaj sem hotel, samega sebe sem moral dati nazaj, ker se pred ženo nisem smel skazati, da nisem mož. In tako smo odšli domov. Jaz sem prijel v naročje starejšega sinčka Alfonza. Po poti mi je žena povedala, da mi je prišla karta za k soldatom. Jaz sem ji pa pravil, da mogoče da ni tako hudo, da je prišlo samo za par dni, kakor je prihajalo prejšnje čase. A vedel sem prav dobro, da je prišla ta prava. Srce se mi je stisnilo, ko sem jo prijel v roko. Bila je rumenkaste barve. Pogledal sem malo, kaj je napisano na njej. Ko sem jo prebral, sem zvedel.

V IMENU NJEGOVEGA VELIČANSTVA SE S KRALJEVO CESARSKIM UKAZOM POKLIČE
POD OROŽJE ŽONTA FRANC, ROJEN LETA 1912. ZGLASITI SE MORA NA KOMANDI
BATALIONA ...

In tako je bila moja usoda zapečaten.

Med tem časom je bila večerja pripravljena. Žena jo je prinesla na mizo. Počasi smo začeli zajemati, a nobenemu ni šlo s slastjo, le otroci so mešali po skledi, kakor da bi bili mladi prašički.

Po večerji smo še dolgo posedeli z otroki na istem mestu. Nato je žena vstala in šla pomivat posodo, sam pa sem posedel z otroki v izbi.

Milo se mi je storilo pri srcu, ko sem se spomnil, da (j)ih bom moral pustiti Bogu na milo. Spomnil sem se, da je bilo glih tako z nami, ko nas je pred leti zapustil naš ata in je moral na vojno, ki je razsajala

po vsem svetu.

Mrak se je vedno bolj gostil in nenadoma se je stisnila trdna tema. Med tem časom je žena Viktorija že pospravila po kuhinji in je prišla tudi ona v izbo. Malo sva se še pogovorila. Bila je prepadena od žalosti in bleda kakor zid. Ma saj če bi lahko kdo pogledal v moje srce, bi videl, da je bilo mogoče moje srce še bolj žalostno kakor njeno, saj ona ni mogoče slutila vsega, kar nas je čakalo.

Nato smo se ulegli k počitku, da bi se malo odpočili. Al zaspati nisem mogel, ne jaz in tudi žena ne. Otroci so pa hitro zaspali njih mehko spanje. Bilo je slišati samo njihovo lahko dihanje.

Nekako vroče se mi je zdelo tisti večer. Vstal sem, stopil k oknu in ga odprl. Zunaj, po travi, se je vseskozi oglašalo: čri, čri, čri, ... Tam daleč od Čavna pa se je slišala sova, ki je turbobno skovikala v noč.

Ne vem, koliko časa bi bil še zamišljen, če me ne bi žena opozorila, da kai delam. Odgovoril nisem ničesar. Postal sem še malo pri oknu in sklenil, da ne bom nič več razmišljal, da bi brez teh nadležnih misli vendarle zaspal. Ulegel sem se na posteljo in videl, da je bila ženka vsa objokana. Tolažil sem jo dolgo, a potolažiti se ni dala. Privil sem jo na svoje prsi, jo poljubil, ona mi je poljub vrnila. Tako objeta sva končno le zaspala.

Sanjal sem tisto noč, da sem se vozil po tujih, meni prav nič poznanih krajih.

Ko sem se prebudil, se je odzunaj že svitalo. Trudil sem se, da bi še malo pospel, a nisem mogel. Prebudila se je tudi žena in začela sva se pogovarjati, tako da je prišla tista ura, ko smo ponavadi vstajali. Ker je bil praznik, smo še malo poležali. Mati je že dolgo časa rogovilila po kuhinji in nama potem prinesla kavo na posteljo.

Vstali smo in jaz sem se pričel odpravljati k maši. Toda tistega jutra sem se odpravljaj nekako dolgo, kakor da se mi ne bi mudilo. Pregleđoval sem ta in oni predmet, kakor da se bom drugega dne za vedno poslovil od njih.

Žena me je večkrat povprašala, da kaj bi še rad, da naj gledam, da ne bom kaj pozabil. Govoril nisem dosti. Tu pa tam sem prijel otroka v naročje, da bi mi poprej minil čas. Končno je le prišla tista ura. Bil sem odpravljen. Stopil sem iz izbe v kuhinjo, na pragu sem malo postal in se ozrl v naravo. Povsod je bilo lepo. Biseri, ki so se delali od rose, so se svetlikali v travi.

Hotel sem stopiti čez prag, a se v istem trenutku obrnil in vprašal ženo, če bo šla tudi ona k maši. Odgovorila mi je, da ne more. Drugega ni mogla več spraviti z jezika. Videl sem jo, kako je bila vsa prepadena in potrta od žalosti, da je še mene prijelo za srce. Toda premagal sem se, jo poljubil ter odšel.

Korakal sem po stezi, ki je peljala čez njive, ki so se lesketale kakor biseri v morju. Slednjič sem prispel do široke poti. Tukaj je bilo lažje hoditi. Steza ni bila več mokra kot prej.

Prišel sem do razpotja in malo poštudiral, po kateri poti naj grem. Izbral sem si pot, ki je peljala mimo gostilne. Zato pljen v misli sem prišel do nje. Na pragu je stal gostilničar. Še dobro jutro nisem utegnil reči, že me je vprašal, da kam tako zgodaj, da se še nikamor ne mudi, ker da ni šel še nihče mimo. Tako sem tudi jaz vstopil.

V prednji sobi je bilo čutiti živahen pogovor. Odprla so se vrata, in ko so me zagledali, so mi rekli, naj vstopim, da bom z njimi popil kozarček. Stojem pil od enega in drugega, nato še sam prisedel na konec dolge mize. Naročili so tudi meni kozarec in istočasno še novega štefana na mizo. Ko je bil ta prazen, spet drugega in tako naprei.

Ko smo se zavedali, da vendarle gremo k maši, smo vstali od mize in plačali gostilničarju, kar mu je šlo. Zahvalil se je, se priporočil in nam rekel, naj pridemo popoldan še kai na obisk.

Pot smo nadaljevali po cesti, ki se je od gostilne naprej razširila, tako da smo stopali vštric. Po poti gredoč, so fantje zapeli to in ono pesem, le jaz nisem mogel, mi ni pustilo nekje pri srcu.

Ob cesti, ki je peljala v župno cerkev, so bile še gostilne. V nobeno nismo več vstopili, saj smo imeli pravi namen, da gremo v cerkev. Kot za ta zadnjo nedeljo.

Cesta se je vijugala in vlekla. Slednjič smo dospeli tja, kjer se spušča strmo in ovinkasto v dolino. Bili

smo še kakšnih par sto metrov oddaljeni od cerkve. Zaslišal sem zvonove, ki so vabili. Meni je udarjal njih glas prav do dna srca. Morda sem jih slišal zadnjič.

Slednjič smo prišli pred cerkev. Večina ljudi je že bila notri. Samo ponavadni so ostali odzunai. Odzunai smo se ustavili tudi mi, se pogovorili z znanci, saj se z nekaterimi nismo videli že več časa. Stali smo in se pogovarjali, ne da bi se kakšen zmenil, da bi vstopili. Maša se je že pričela.

Za cerkvijo je bila gostilna, pred katero so rasle stoletne lipe in vabile v prijetno senco.

Pobrali smo jo tja, namesto da bi šli k maši. Tudi tu smo pili, ma ne kakor po navadi. Na obrazih se je videlo, da tudi mojim tovarišem, s katerimi smo imeli naslednjega dne oditi v Gorico, stiska srce.

Tako je potekal čas. V zvoniku se je zaslišal glas zvona. Bil je čas povzdigovanja.

Ker se je bližal konec maše, smo vstali, plačali, kar smo spili, in šli, da ljudje ne bi rekli, da smo divjaki, ker zanemarjamo mašo. Ma saj mene ni še nobeno nedeljo tako zmotilo, kakor tisto. Nisem si mogel pomagati, družba je naredila svoje.

Malo prei, preden se je končala maša, smo bili zopet pred cerkvijo. Ljudje so se pričeli trumoma spuščati iz nje. Niso opazili, da nas pri maši ni bilo.

S prijatelji smo odšli proti domu. Predno smo se razšli, smo se dogovorili, kje se dobimo popoldan. Med potjo sem stopil še v trgovino in kupil slaščice za otroke. Bili so navajeni, da od kjer sem prišel, sem jim kaj prinesel.

Še nekaj korakov sem šel z družbo, nato pa je vsak ubral svojo pot proti domu. Sam sem šel po svoji poti, mislil in mislil, tako da sem bil prav neumen.

Slednjič sem prišel v majhno vas, par hiš je stalo tam². Ena izmed njih je bila dom moje žene. Na pragu je bila ženina mama. Povabila me je, nai vstopim. Za veliko mizo je sedela skoraj vsa družina. Bil je čas kosila. Povabili so tudi mene, nai prisedem. Odklonil sem, rekoč, da nisem lačen. No, saj v resnici nisem bil. Sit sem bil bridkosti, ki sem jo nosil v srcu.

Kaj me je pravzaprav pripeljalo mimo doma moje žene, saj ni bil ravno ob poti, koder smo običajno hodili? Tista tesnoba v prsih, kaj se bo zgodilo, ko bom odšel, me je prignala.

Rad bi jih poprosil, naj pomagajo ženi in otrokom, če jih bodo videli v bedi in pomanjkanju. Besede so mi ostale v grlu, nisem mogel spregovoriti. Sam pri sebi sem sklenil, da grem raje domov, kjer me je gvišno težko pričakovala žena.

Šel sem sam skozi majhen bukov gozd, po ozki vijugasti potki, ki se je vzpenjala in padala. To je bila bližnjica med Gidljem in Vrhlušnjem. Po tej potki sem velikokrat hodil prej, dokler nisva bila še poročena.

Tako zamišljen sem prišel do kala. Deplo smo mu po domače pravili. Nato pa naravnost preko travnikov, še skozi majhen gozdiček in skalnato vrzel in bil sem doma.

Kosilo je bilo že pripravljeno, a dosti mi ni bilo do njega. Zajel sem par krat in že sem bil sit. Po kosilu sem šel malo zadremat in res, zaspal sem. Prebudil sem se šele ob štirih popoldan. Spanec mi ni prinesel posebnega olajšanja.

Z ženo sva se pričela pogovarjati to in ono. Naposled sva se dogovorila, da se odpraviva in tudi midva odideva v kakšno družbo, da se malo razvedriva in vsaj tisti trenutek pozabiva na naše gorje.

Počakal sem ženo, da se je odpravila. Hitro je to storila. Prosila sva mater, naj nama varuje otroke za nekaj ur. Nato sva odšla.

Nisva se ustavila, tako kot ponavadi, v prvi gostilni. Odšla sva malo bolj daleč, tja, kjer je bil sedež društva, na Dopolovoro se je reklo.

Tam smo se zbrali vsi tisti, ki bomo šli k soldatom. Kar nas je bilo poročenih, smo imeli žene s seboi. Fantje pa svoja dekleta, če so jih imeli. Predsednik društva nas je namreč že prejšnjega dne povabil, da se zberemo vsi skupai, da nam bo kai pripravlil.

² Gidljevska vas (*Op. lekt.*)

Jaz in moi sosed, mlad, še leto dni mlajši od mene, tudi on je imel ženo s seboj, smo se usedli skupaj k mājhi, s prtom pogrnjeni mizi, in si naročili nekaj pijače. V pogovoru, nam je čas hitro mineval, še prehitro, se mi je zdelo.

Tudi v drugih prostorih je bilo še precej živahno. V enem izmed njih je godec nategoval svoj meh. Nekaj parov je plesalo. Tudi mene je obšlo, da bi zaplesal. Prijel sem ženo pod roko in zaplesala sva, morda zadnji krat.

V odmoru je prišel k mizi predsednik društva in nam rekel, da naj se vsi tisti, ki smo poklicani k soldatom, presedemo k eni večji mizi, da nam bo on nekaj pripravil.

Bilo nas je veliko, saj so bili k mizi poleg nas povabljeni še: učitelji, učiteljice in tudi orožniki. Meni, po pravici povedano, se ni prav nič dopadlo. Imel sem občutek, da smo že zdaj pod nekim nadzorom in disciplino.

Tako nelagodno sem nekaj časa sedel v tej družbi, nato pa sem vstal, plačal nekaj litrov vina ter namignil ženki. Moi namig je takoi razumela. Bila je istih misli kakor jaz. Tako mešana družba nama ni odgovarjala. Šla sva ven. Bila je prijetna pomladanska noč in pozno je bilo. Iz gostilne je pojemajoč šum prihajal v ušesa.

Žena me je prišla za roko in prosila, naj bi šla domov. Ubogal sem jo in odšla sva proti domu. Po poti me je spraševala, kdaj bomo jutri šli in ali bo tudi ona smela z menoi. Rekel sem ji, da ni treba hoditi, ker da če gre ona z menoi, jo bom moral samo pustiti, ko bom odšel naprei in da mi bo tako še bolj hudo. Potrdila mi je, da imam prav. Molče sva nadaljevala pot proti domu.

Bila je pozna ura in otroci so že zdavnaj zaspali. Gledal sem njihov mirno spanje in si mislil, jutri jih ne bom več gledal, morda na tak način, nikoli več. Tudi nama ni kazalo drugega, kot da se uleževa k počitku. Kmalu nato sem zaspal.

Prebudil me je nelagoden občutek, da žene ni poleg mene. In res, našel sem jo, sedečo na robu postelje. Po njenih bledih licih so ji polzele solze. Rekla mi je, da še ni zatisnila očesa. Tolažil sem jo, da saj mogoče ne bo tako hudo, da naj se vda v božjo voljo, ker da Bog ni še nobenega pozabil, samo zaupati je treba vanj. Potolažila se je nekoliko šele takrat, ko sem jo privil na razburjena prsa, jo božal po njenih črnih laseh in ji govoril besede tolažbe. Naposled je prav mirno in sladko zaspala. Zaspal sem tudi jaz, tako da nisem opazil, kedaj so pridrli solnčni žarki v najino sobo. Pogledal sem malo na okoli in še ves omotičen ugotovil, da ležita pri meni oba otroka, eden na levi, drugi na desni strani. Žena je med tem časom že vstala in tako, kot je bilo v navadi, mi je v posteljo prinesla skodelico tople, prijetno dišeče kave. Poskusil sem jo. Vem da ni bila slaba, toda meni se je zdelo, kot da je narejena iz samega pelina.

Še zadnjič sem se ozrl k spečima otrokoma in si mislil: 'Morda nikoli več, kdo ve?' Nato sem vstal, se umil in razmišljal, kaj bo, ko bom odšel, le kako bodo izhajali brez mene. Pri srcu mi je bilo vedno bolj tesno.

Med tem časom mi je žena pripravljala nekaj za na pot. Z očmi, polnimi žalosti, me je prosila, naj jo vendarle vzamem s seboj, saj ne naprei, samo do Ajdovščine. Smilila se mi je v dno duše, vendar sem njeno prošnjo odbil.

Rekel sem ji, da je bolje, če ostane doma. Bal sem se, da če gre z menoi, ne bo hotela nazai. Obljubila mi je, da bo ostala doma. Njena privolitev, da ne bo šla z menoj, me je malo umirila, saj bi se ob ponovnem slovesu naredila nova rana v mojem srcu.

Počasi sem si oblekel vojaško obleko, katero sem imel že od prei doma. Bližal se je čas ločitve. Stiskalo me je v grlu in srce je vedno bolj trepetalo. Vedel sem, da bom moral vzeti slovo od svojih najdražjih. Prišel je tisti boleč trenutek. Pozdravil in poljubil sem vse po vrsti, samo najmlajšega brata ne, kajti on je bil namenjen, da bo šel z menoi.

Žena je z otroki šla še nekaj časa z mano, gor proti gričku, od kjer se vidi Polajnska vas. Izpustila je otroke, me močno objela in mi ni pustila naprei. Jaz sem jo še enkrat poljubil, njo in otroke, se iztrgal iz njih objemov ter na vso moč stekel proč od njih. Gori na gričku sem se še enkrat ozrl. Videl sem jo,

kako, z otrokoma v naročju, žalostno zre za menoi.

Beseda ne more popisati, kaj je takrat čutilo moje srce. Najraje bi se zgrudil in na tem mestu za vedno zaspal.

Od kar sem bil poročen, še nisem šel proč od njih, še posebno ne v tujino. Zdaj pa sem moral tako iznenada zapustiti ženo in otroke, ki sem jih ljubil kakor punčico svojega očesa. Da, še enkrat sem se ozrl, kot v megli sem jo videl, kako mi z belo ruto maha v slovo.

Nato pa sva z bratom z dolgimi in hitrimi koraki, kot da bi bežala, odšla na krai, kjer smo bili dogovorjeni, da se dobimo z ostalimi, ki so delili mojo usodo. Vsi so bili že tam.

Sklenili smo, da v mesto ne bomo šli peš. Naročili smo avto in si s tem podaljšali tiste zadnje lepe trenutke, ki ti jih lahko ponudi samo kraj, kjer si se rodil.

Zavili smo v bližnjo gostilno, naročili vsak svoje pivo in se ob pitju dogovorili, da gremo še po naše sotovariše v sosednjo vas, na Otlico. Tudi tam sta bila dva, ki sta bila vpoklicana tistega dne.

Vstopili smo na avto, katerega je šofer že pripravil, ter se odpeljali proti Otlici. Že na poti pa smo srečali naše tovariše, ki so bili namenjeni na Predmejo, da bi skupaj odšli v dolino. Obrnili smo, jih pobrali in jim med potjo nazai povedali, kai smo sklenili. Bili so zadovoljni.

Ustavili smo se na Hribu, na Dopolovoru, se reče. Tam je imel naš sotovariš dekle in rad bi se poslovil od nje, preden gremo negotovi usodi naproti.

Na Dopolovoru je bil tiste čase kraj, kjer so se zbirali vsi vaški in tuji pomembneži. Od nekje se je pojavil segretario in plačal vsakemu od nas še po eno steklenico piva. Bili smo pripravljeni za odhod. Stroj od avtomobila je kašljajoče zadrdral, malo pocukal in odpeljali smo se. Vseposod, iz vseh hiš, ki so stale ob cesti, so nas ljudje pozdravljali in nam mahali z rutami v slovo.

Ko smo se pripeljali do hiše, stala je na razpotju med Gidljevim in Polanci na eni strani ter cesto, ki je peljala proti Predmeji in naprej v Ajdovščino, na drugi, smo se ustavili. V tej hiši, po domače smo ji rekli Pri Bratini, je bil doma naš sotovariš, ki mu je ravno tistega dne umrl oče. Pokropili smo ga, domačim izrekli sožalje in se odpeljali naprei.

Na Vrhu, Pri Šeli, sem ob poti na desni strani zagledal mater, ki je ob sebi za roko držala moja dva sinčka. Nismo se ustavili, le pomahali smo si v slovo. Stisnilo me je za srce in v njem se je odprla nova rana.

Le kedo bo sedaj skrbel za njih, saj sta bila še tako maihna. Starejši Alfonz, jih bo imel jeseni komai tri, mlajši, Francelj³, pa je bil star komaj dobrega pol leta.

Na Predmeji, pri gozdarski hiši, smo se ponovno ustavili. Gozdni čuvaji so nam, tako, za korajžo, dali še nekaj pijače, da nam bo lažja pot, so dejali.

V tistem trenutku pa, kot da bi iz tal zrasla, se je pred menoj pojavila moja ženka. Ni bila sama. Z njo sta bili še dve ženi od mojih sotovarišev. Ponovno so nas prosile, naj jih vzamemo s seboj. Tokrat smo bili premagani in dovolili smo, da gredo z nami.

Prosili smo šoferja, naj vzame tudi njih na kamion. Prošnje so bile zaman. Šofer ni hotel niti slišati o tem.

Ko so uvidele, da šofer ne bo popustil, niso več čakale. Spustile so se v tek po cesti navzdol proti kapelici, ki je stala na ostrem ovinku, in že jih ni bilo več.

Še nekaj časa smo stali tam. Prišla je mati z otrokoma. »Tako, da jih boš še zadnjič pozdravil,« je dejala. Stisnil sem v objem najprej Alčeta, nato še Franceljna, pozdravil mater in odpeljali smo se po cesti navzdol.

Nekako pol ure hoda s Predmeje navzdol proti Ajdovščini, tam kjer cesta naredi oster ovinek, smo jih dohiteli. Bile so potne in prašnih čevljev, pogledale so proti avtomobilu, s katerim smo se peljali, ter odšle po bližnjici, ki je vodila mimo Kovačev in Lokavca v mesto.

³ Sina Romana so domači klicali tudi Francelj. (Op. ur.)

Še danes, po tolikem času, me peče pri srcu in sram me je, da takrat nisem izstopil s kamiona in odšel peš z njo še tisti košček poti. Zakaj tega nisem storil, še danes, ko pišem te spomine, ne vem. Morda mi je bilo nerodno, da bi pred tovariši izkazoval svoja čustva in globoko ljubezen, ki sem jo gojil do moje žene. Morda bi mi rekli, da sem figa mož, da brez žene ne morem vzdržati. Zatail sem jo kakor sveti Peter Kristusa, četudi ga je ljubil. Ljubil sem jo, da je bolj nisem mogel, a pred drugimi me je bilo sram to ljubezen izkazovati.

Po cesti, koder smo se vozili, smo občasno zagledali kakšnega človeka. Ker smo bili že precej okajeni, smo se neznansko drli, kot da bi hoteli povedati: »Poglejte nas, mi smo tisti!« Z neubranimi glasovi smo tudi katero zapeli.

Tako prepevajoč smo prišli v mailhno vasico, kjer je bila gostilna. Tudi tu se je bilo potreba ustaviti, da se kaj popije, saj so bila grla od kričanja popolnoma suha. Seveda bi šlo tudi brez pijače, saj smo je imeli dovolj, če smo bili ustvarjeni po kristjansko.

In šli smo naprej, še malo navzdol, nato se je cesta zravnila. Vozili smo se mimo polj, po cesti, ki je bila polna lukenj, tako da je kamionček poskakoval in se stresal. Nekoliko smo se umirili, malo zaradi vožnje, malo zato, ker smo se naglo približevali mestu.

Očetove spomine prepisal sin Roman.

(Nadaljevanje in konec spominov sledi v naslednji številki Gore.)

jubilanti

SLAVKO VIDIC

Stanislav Mikuž

Slavko Vidic – Vidicov s Predmeje – le kdo od bralcev našega časnika ga ne pozna! Zanj vemo krajani vseh vasi Gore, pa tudi veliko število ljudi od drugod.

Slavko je že od malih nog vpet v življenje v skupnosti. Vedno pripravljen pomagati, sodelovati, organizirati. Skratka, malo stvari se je v zadnjih desetletjih na Predmeji zgodilo, da njega ne bi bilo poleg. Pred leti zagnan mladinec; kasneje veliko let aktiven v organih Krajevne skupnosti Predmeja, v času izgradnje tovarne Iskra na Predmeji tudi njen predsednik; ustanovni član Društva Gora, njegov tretji predsednik; vseskozi član Čibejeve skupine smučarjev po starem, v zadnjih letih tudi njen vodja; trener mladih telemarkarjev; lovec, član LD Kozje stena ... In še marsikaj.

Letos, 22. julija, pa je dopolnil petdeset plodnih let svojega življenja.

Skratka, dosti je tega, zaradi česar smo se odločili, da njegov portret v tej številki 'Gore' predstavimo malo pobliže ...

Z ženo Slavico, ki letos tudi praznuje petdesetletnico, sta si topel dom, v katerem sta se jima pridružila hčerka Jasmina in sin Damijan, ustvarila Pri Vidicu na Predmeji.

Slavko se je rodil 22. julija 1956, očetu Janku in materi Mariji. Prav gotovo je v njegovem značaju pustil velik pečat prav oče Janko, ki je bil na Predmeji prava legenda. Samouk in mojster na več področjih kulturnega in drugega delovanja – bil je pevovodja, znal je igrati kar na nekaj instrumentov, sam si je celo naredil violino; zelo lepo je risal in slikal; bil je dober ljudski pripovedovalec ... Tudi Slavkota poznamo po tem, da zanj skoraj noben problem ni pretežak. Posebno na tehničnem področju zna pristopiti k reševanju vsake težave. Ni je ure dneva, ko ne bi bil pripravljen priskočiti na pomoč in najti rešitve iz težav.

Slavko je osnovno šolo obiskoval na Gori. Poleg vragolij, ki smo jih delali vsi v mladosti, je moral že kot otrok trdo poprijeti za delo. Kot na drugih kmetijah na Predmeji tudi Pri Vidicavih ni nič samo zraslo, ampak je bil vsak pridelek pridelan z velikim trdom. Skupaj sta odraščala z bratom Ivanom, ki si je dom in družino ustvaril v Ljubljani.

Po končani osnovni šoli se je odločil za poklic vodovodnega inštalaterja, čeprav si je želel poklic gradbenega tehnika, kar pa mu je preprečila daljša odsotnost v osmem razredu osnovne šole. Želja po znanju mu ni dala miru in je kmalu dokončal tudi strojno tehnično šolo.

Slavko, kakšni so tvoji spomini na otroštvo, ki si ga preživel na Predmeji?

Spomini na otroštvo so seveda lepi. Čeprav smo živeli skromno, je bilo lepo. Otroštvo sem preživel s sosedovimi otroki. Poleti v paši krav in vsemi vragolijami, povezanimi s tem. Pozimi pa s smučanjem, seveda ne z kako opremo, ampak z improviziranimi pripravami, ki smo jih ponavadi podedovali po starejših. Seveda smo jih špičili za sproti. Osnovno šolo sem hodil štiri leta na Predmejo, nato štiri leta na Otlico, prvi dve leti na Predmeji pa še v 'volčjo šolo'. V šestem razredu sem že nastopal v vlogi črnčka, v igri 'Paša in medved'. Kasneje pa v igri Laskar⁴, ki je bila v tem obdobju zelo popularna. Igrali smo jo tudi po dvakrat na dan, v nabito polnih dvoranah.

Tvojega očeta Janka smo vsi dobro poznali. Bil je vsestranski in veliko je pripomogel k kulturnemu in družabnemu življenju na Gori.

Kakšni so tvoji spomini nanj?

Janko Vidic je bil vsestranski, od zidarja, pevovodje, muzikanta ... – na fotografiji s kitaro ...

Foto: Arhiv Slavko Vidic

Oče je bil zelo napreden človek. Vojna tudi njemu ni prizanesla, bil je vpoklican v italijansko vojsko, po razpadu Italije pa je dočkal osvoboditev na Korziki, v zavezniški ameriški vojski. Že leta 1945 je kot samouk ustanovil in vodil moški pevski zbor. Note si je prilagajal kar sam, jih intoniral na violino. Po poklicu je bil tesar in zidar. Takoj po vrnitvi s Korzike se je vključil v obnovo požgane Predmeje. Sodeloval je pri obnovi Zadružnega doma. Bil je eden vodilnih zidarjev pri izgradnji doma. V zimskem času pa je slikal in risal, nekaj poznanih del se je ohranilo,

na primer 'Zajci', 'Srnjak in srna v prsku' ... Prvo violino si je naredil sam, prve zvoke pa je iz violine izvabil s pomočjo italijanskega učitelja. Violino, ki jo imamo v hiši še sedaj in je z njo igral po drugi vojni, pa je na Predmeji pustil nemški vojak.

Življenjska pot te je pripeljala v tehniko. Bi nam lahko na kratko opisal svojo poklicno pot vajenca, tehnika do samostojnega podjetnika?

Po končani šoli sem šel v vajeniško šolo v Ljubljani. Odločil sem se za poklic vodoinštalaterja. Želja

⁴ France Starovaški: Divji in nedeljski lovci; režija: Franc Černigoj

po znanju me je peljala še na večerno strojno tehniško šolo. Prve delovne izkušnje sem nabiral v centralnih obratih SGP v Novi Gorici. Kasneje sem nekaj let preizkušal v zavarovalništvu, vendar je bila vodovodarska žilica premočna in sem na koncu pristal spet pri ceveh.

Še kot predsednik KS Predmeja si veliko naredil za izgradnjo tovarne Iskra na Predmeji. Kasneje si se tu tudi zaposlil. To je že zelo daleč. Mogoče bi bilo dobro, da bi nam osvetlil dogajanja v tem času.

Znano je, da so Gorjani delali po svetu že od nekdaj. Želja, da bi imeli delo blizu doma, je bila neizmerna. Sanje generacij so se uresničile 13. septembra 1986, ko je bil na Predmeji odprt obrat Iskre Avtoelektrike. Med sedemnajstimi delavci, ki smo dobili delo na Predmeji, sem bil tudi sam. Opravljal sem delo tehnologa. V tovarni je potekala namenska proizvodnja za potrebe jugoslovanske vojske. Zamišljeno je bilo, da bi tu v končni fazi delalo okrog štirideset delavcev. Z osamosvojitvijo Slovenije je tudi JLA ustavila naročila, in tako se je tovarna zaprla, mi pa smo pristali na Zavodu za zaposlovanje. Po nekaj mesecih sem se odločil za pot samostojnega podjetnika, na kateri vztrajam še danes. V času osamosvojitvene vojne, pa tudi že prej, v mesecu maju 1991, sem bil vključen v enote TO in opravljal razne zadolžitve na območju Gore.

Slavko je zadnja leta angažiran v Društvu Gora, katerega ustanovni član je bil tudi sam. Društvo je vodil kot tretji predsednik. Njegov prispevek v času predsedovanja je bil objavljen v eni prejšnjih števil Gore. V Društvu praktično ni bilo izvedene nobene akcije, da Slavko ne bi sodeloval, veliko jih je potekalo tudi pod njegovim vodstvom. V zadnjem času mogoče najbolj odmevni dejanji sta bili postavitve spomenika Edmundu Čibeju lansko leto in organizacija proslave ob deseti obletnici Društva v letošnjem juniju. Vsi, ki smo bili na proslavi, lahko zatrdimo, da je bila proslava skrbno pripravljena.

Slavko Vidic v opravi člana Čibejeve skupine

Foto: Arhiv Slavko Vidic

Slavko, kako bi v nekaj stavkih opisal svoje videnje pomena Društva Gora za Goro in širše območje?

Že od mladih nog sem sodeloval v raznih društvenih dejavnostih. Največ v Smučarskem klubu Predmeja, ki je v teh letih doživel nekaj organizacijskih oblik. To so bili časi, ko smo imeli ene smučke na deset skakalcev. Sodeloval sem pri proslavi ob stoti obletnici prve smučarske tekme. Ob tej priložnosti smo v dvorani pripravili tudi zanimivo predstavo. Pridružil sem se pobudi Valterja Polanca in bil med ustanovitvenimi člani Društva Gora. Meni osebno pomeni Društvo Gora res veliko. V teh letih dela v Društvu sem začutil poseben odnos do Gore, naših prednikov, običajev, prelepe narave, do vsega, povezanega z Goro. Ponosen sem na to, da sem Gorjan, in ponosen na svoj doprinos k delu Društva Gora. Mogoče bodo res tisti pravi pomen Društva za Goro znali prav ceniti šele naši zanamci.

Posebno bi lahko izpostavili vodenje skupine mladincev – tekmovalcev v telemarku, v okviru Društva Gora. Slavko je z mladimi fanti začel praktično iz nič. Naučil jih je osnov telemarka, jih opogumil za nastopanja na tekmovanjih po Sloveniji in v tujini.

Mladi fantje, ki se jim je kasneje pridružilo še eno dekle, so bili iz tekme v tekmo uspešnejši. Znal je delati z njimi. Znal jih je vzpodbuditi, ko jim ni šlo najbolje. Trije od njih so naredili celo izpite za vaditelje telemarka. Vemo, da z mladimi ni vedno lahko delati. Imajo svoje probleme in poglede na svet. A Slavkota so vedno poslušali, saj je imel veliko znanja in posluha zanje. Veliko jih je naučil, pa ne samo v telemarku, ampak tudi preprostih življenjskih vrednot, ki mladim danes tako manjkajo.

Škoda, da se po Slavku ni našel še kdo, ki bi v Društvo pripeljal nove mlade obraze in jih vpeljal v aktivnosti, kjer bi se počutili uspešne in koristne.

Slavko, ena tvojih najplemenitejših del v Društvu je bilo delo z mladinci, ki jih razen tebe ni vzel nobeden pod streho. Pod tvojim vodstvom je bil njihov napredek več kot opazen. Kaj bi svetoval sedanjemu vodstvu za ožvitev vključevanja mladih v aktivnosti Društva?

Za delo z mladimi je potrebno imeti poseben pristop. Za delo z mladinci na področju telemarka sem se odločil, ker je bil tu tudi sin Damjan, pa tudi sicer me je zanimalo delo z mladimi. Danes je drugače kot včasih. Mladi imajo druge vrednote, več učenja, igre na računalnikih. Ni tako kot včasih, ko smo komaj čakali, da mo šli na smučke. Na začetku smo se vsi skupaj učili. Bilo je težko, veliko padcev, veliko razočaranj. Fante sem vzpodbujal in jih bodril. 'Saj bo drugič bolje!' smo rekli. Sam sem imel na področju telemarka določeno znanje, nisem bil ravno profesionalac v tem. Prav za to nam je bila zelo dobrodošla pomoč Stanovnika in Urbana Simčiča. Kmalu pa so pričeli prihajati tudi uspehi in rezultati. Priključili so se nam novi tekmovalci, tudi dekleta. Danes imajo trije iz moje ekipe tudi naslove učiteljev telemarka. Škoda, da nismo v Društvu posvetili več pozornosti širšemu angažiranju mladih, saj sedaj nekako nimamo podmladka, ki bi peljal stvari naprej.

Slavko v značilnem telemark pokleku
Foto: Arhiv Slavko Vidic

Slavko z mlado ekipo telemarkarjev
Foto: Arhiv Slavko Vidic

S fanti si preživel veliko dni na terenu. Se spomniš kake zanimive prigode iz tega časa potovanj z mladinci?

Posebno lepe spomine imam na res pristno prijateljstvo med fanti in dekleti. Vsak se je veselil zmage, medalje, osvojenih točk. Takoj po tekmi je bilo sicer razočaranje tistih, ki ta dan niso uspeli večje, že po pol ure pa so vsi pozabili na to in bili spet kot eden. Kranjčani so bili seveda boljši od nas. Posebej smo se razveselili, ko smo stali na višjih stopničkih od njih. Tudi to se je sem pa tja kdaj zgodilo. Pot je fante pripeljala na mladinsko svetovno prvenstvo na Norveškem, kjer so brez sramu nastopili v svetovni konkurenci in posegli po solidnih mestih. Takrat sem bil na fante in svoje delo z njimi res ponosen.

Po mesecih dela pa nam je uspelo premagati celo sicer zelo uspešne Kranjčane. To je bilo v našem taboru veliko veselje! Pot jih je peljala na norveško na svetovno mladinsko prvenstvo, kjer so posegli po lepih uvrstitvah.

Nikakor ne moremo spregledati vloge pri delu in uspehih Čibejeve skupine. Član te skupine je Slavko od samega začetka. Prvi nerodni zavoji na smučišču Cerkno, nato vadba, nove ideje, izpopolnjevanje tehnike smučanja, sloga oblačenja, novih tehnik ... Vse to je skupino pripeljalo v sam evropski vrh. Zagotovo je tudi skupina Edmund Čibej zaslužna, da je Slovenija postala bolj prepoznavna v Evropi.

Slavko se je skupaj z drugimi člani udeleževal številnih tekmovanj v hudi konkurenci smučarjev po starem, v Italiji, Avstriji, Nemčiji ... in seveda v Sloveniji. V zadnjih letih pa je prevzel vodenje Čibejeve skupine.

Prav povezanost s Čibejevo skupino je botrovala odločitvi, da smo Slavku zaupali vodenje odbora za postavitve spominskega obeležja Edmundu Čibeju na Rupih. Kot je bilo zapisano, ima za Goro tako pomemben človek, nadučitelj Edmund Čibej, na Gori tri spomenike: Čibejevo skupino smučarjev po starem, spominsko obeležje na Rupih in zadnjega, knjigo 'Edmund Čibej – Zbrani spisi', izjemno bogato gradivo dela in življenja na Gori v prejšnjih stoletjih.

Tvoje delo v Društvu je bilo velikokrat povezano z Edmundom Čibejem. Vodil si postavitve Čibejevega spominskega obeležja na Rupih, vodil si Čibejevo skupino smučarjev po starem. Kako doživljaš Edmunda Čibeja in njegov pomen za Goro?

Prepričan sem, da je Edmund Čibej naredil za Goro res veliko. V letih svojega bivanja na Gori je Gorjane naučil veliko več od pisanja, branja, računanja. Naučil jih je, kako se da živeti bolje, kako se da iz zemlje potegniti več. Posadil je prva sadna drevesa. Za tiste čase pa je bila odločitev, da naroči prve smuči, gotovo dejanje brez primere. Ta odločitev je usodno vplivala na nadaljnji razvoj stvari na Gori. Čibejevemu spominu smo se na Gori v zadnjih letih veliko posvečali. Bil je velik človek, ne gre ga pozabiti. Mogoče bomo naredili še kaj, kar nas bo spominjalo nanj.

Čibejeva skupina, ki si jo zadnja leta vodil ti, je doživela v začetku velik vzpon. Bila je res tisto pravo, kar je Društvo potrebovalo za svojo hitro uveljavitev. Vodenje skupine si predal novemu vodju. Kako gledaš na bodočnost Čibejeve skupine?

Čibejeva skupina na začetku doživljala res hiter vzpon, ki nas je včasih tudi malo prehiteval. Dosegli smo, da nas poznajo širom Evrope. V zadnjih letih se je ta rast nekoliko umirila. Nekateri prvotni člani so v skupini nekoliko manj aktivni, zato me je usoda skupine, ki sem jo zadnja leta vodil, kar malo skrbela. Vesel sem, da se je prav zadnjo sezono skupini priključilo več novih članov, tako da smo letošnjo sezono izpeljali v naše splošno zadovoljstvo.

Želel bi, da bi tudi nov vodja gojil tradicijo Čibejeve skupine in v skupino vnesel novega svežega duha. Več bomo morali nastopati tudi v tujini. Ta del našega udejstvovanja smo v zadnjih letih nekoliko zanemarili.

Za dolgoletno delo na področju športa si prejel Srebrno Plaketo Slovenske smučarske zveze Slovenije. Uredništvo časnika 'Gora', in gotovo tudi naši bralci, ti za to pomembno priznanje iskreno čestitamo. Kaj ti priznanje pomeni?

To priznanje mi pomeni veliko. Mogoče je to poplačilo za tisoče ur, ki sem jih prebil v društvenih dejavnostih na Gori, od mladih nog pa do današnjih dni. Na priznanje sem ponosen, vsekakor pa me tudi obvezuje, da bom v društvenem življenju aktiven še naprej.

Kaj bi naredil na Predmeji, če bi bil sedaj 'predmejski župan'?

Na Predmeji je bilo v času, ki se ga jaz spominjam, seveda pa tudi prej, narejenega ogromno. Telefonija, elektrifikacija, vodovod, nove ceste, asfalt do vsake hiše in še bi lahko naštevali. Rad pa bi, da bi se uredili dve 'sramoti' Predmeje, to sta staro poslopje hotela in šola. Na Predmeji bi vsekakor potrebovali

Slavko in Slavica, petdesetletnika, praznujeta
Foto: Arhiv Slavko Vidic

Slavko, iskrene čestitke za tvojega Abrahama, za vse dosežke, ki jih ni malo, in seveda želje, da bi bil tako dejaven še naprej. Čestitke in enake želje tudi tvoji ženi Slavici, ki bo Abrahama srečala v mesecu decembru.

In hvala za ta pogovor.

kak penzion, manjši hotel, kjer bi lahko sprejemali goste, popili kozarček s prijatelji, se družili in kaj pogovorili.

V katero smer bi peljal Društvo Gora? Kaj, meniš, da bi naredil, če bi bil še enkrat predsednik Društva Gora?

Povezal bi se z osnovno šolo na Otlici. Delal veliko z mladimi, poskusil organizirati košarko in nogomet. Pozimi pa bi bilo vredno poskusiti tudi s telemarkom. Mislim, da bi s pravilnim pristopom pridobili mlade za delo in druženje v okviru Društva. Društvo rabi in bo rabilo vedno novo, svežo kri, mlade z vedno novimi idejami in drugačnim načinom razmišljanja in dela. Mi počasi sivimo, ostaja nam modrost, mladost pa naj pride na naša mesta.

jubilanti

15 LET SINJEGA VRHA

Stanislav MIKUŽ

Petnajst let je dolga – ali kratka doba, kot vzamemo. Sinji vrh, prelep vrh nad robom Gore, od koder vidimo skoraj vso Slovenijo, od Triglava pa do morja, je v teh petnajstih letih obiskalo ogromno ljudi, z raznih koncev sveta. Zagotovo imajo nekaj skupnega: vračajo se v ta prelepi del naše domovine in se prepuščajo domačnosti Vidmarjevih, ki so tu pred petnajstimi leti postavili gostinski objekt s prenočišči. Tako je danes Sinji vrh tudi Sinji Vrh, torej ne le hrib, temveč tudi turistična domačija, prepoznavna po številnih prireditvah; še posebej so si ga 'prilastili' umetniki – slikarji, kiparji, fotografi in drugi, ki tu najdejo svoj ustvarjalni mir in navdih.

Za pogovor sva se s Hieronimom pripravljala že več let. Kot Gorjan sem na Sinji Vrh zelo ponosen. Ne zamudim priložnosti, da te prelepe točke ne pokažem prijateljem, sodelavcem, znancem od vsepovsod. Prav vsi so nad Sinjim Vrhom navdušeni in se kasneje vračajo s svojimi družinami, prijatelji, poslovnimi partnerji. Hieronim je iz moje generacije in mi je zato še posebej drago, da mu je skupaj z družino uspelo zbrati pogum, da si je sploh upal pomisliti na gradnjo in na koncu vse skupaj izpeljati in peljati kar petnajst let. Pa kaže dobro tudi naprej.

Turistična kmetija Sinji Vrh je bila letos tudi prejemnica zlatega znaka, ki ga je podelilo Društvo Gora za prispevek k razvoju Gore, prvič v svojem desetletnem delovanju.

Hieronim je prijeten sogovornik. Ima jasne poglede na delo, na cilje. Pripoveduje prijetno, tekoče,

pove veliko. Škoda, da se je ura nagnila že v polnoč in je bilo treba k počitku, saj bi ga poslušal še in še. Poslušati nekoga, ki mu je na Gori skupaj s svojo družino uspelo narediti praktično iz nič tak objekt in privabiti tako odmevne dejavnosti, kot se tu dogajajo, zagotovo ni majhna stvar, to si moramo priznati. Turistična kmetija Sinji Vrh je družinsko voden turistični objekt, ki v restavraciji premore 80 sedišč, nastanitvene kapacitete pa 12 sob z 25 ležišči. Glava družine sta Hieronim, ki skrbi za logistiko, v lokalu pa ga srečamo v strežbi, in žena Irma, ki ima primat v kuhinji, pri pripravi slastnih jedi domače proizvodnje. V teh letih so odrasli tudi vsi trije otroci, sinova Aljoša, Kristjan in hčerka Polona, ki pridno pomagajo pri vseh delih.

Odprtje Sinjega Vrha se je zgodilo natanko pred petnajstimi leti. Na angelsko soboto 31. avgusta 1991. Odprtje je bilo sicer načrtovano že v juniju, potem v juliju, a so jo razni dogodki zamaknili na konec avgusta. Poskusno pa je bil lokal odprt že par tednov pred uradnim odprtjem, toliko, da so se malo ogreli za zaresno delo.

Seveda me je zanimalo veliko stvari. Dobil sem odgovore na vsa moja radovedna vprašanja. Na

začetku me je seveda zanimalo, kako prideš na idejo, kako začneš, kake so težave prvih korakov. Hieronim pripoveduje: »Leta 1998 je bilo to. Delal sem pri GG Tolmin in bili smo izposojeni v GG Bled. Nekega dne smo bili gostje v gostišču 'Pri Janezu', pod Koblo. Bilo nam je zelo lepo. Bil je to poseben lokal z domačo ponudbo in dobro postrežbo. Takrat je skozi mene kar naenkrat šnila misel, da bi bilo tudi na Gori lahko kaj takega, saj takrat ni bilo na Gori nobenega lokala s podobno ponudbo. Neke nedelje smo se z družino sprehajali malo naokrog in pot nas je zanesla na Sinji vrh, k podrtiji nadzorne hiše italijanskega vodovoda. Spet sem se spomnil na Koblo. 'Tu je prava točka,' sem takoj pomislil. Ženi in otrokom nisem o tem nič govoril. Šel sem v Ajdovščino in preveril, kdo so lastniki parcele. Pogovoril sem se z njimi in po več pogovorih je prišlo do prodaje parcele. Šele ko sem videl, da je tu možno graditi, sem povedal doma. Skupaj smo se podali na to dolgo in zahtevno pot, na kateri vztrajamo že vsa ta leta.

Nato so se pričela zbiranja dovoljenj, soglasij, gradbenih načrtov. Moram reči, da sem naletel na veliko razumevanje večine ljudi, ki jih nisem poznal. Takratni župan ajdovske občine, g. Boštjančič, je bil nad idejo navdušen in mi je vedno stal ob strani. Tudi oddelek za gospodarstvo, kjer sta takrat bili Tatjana Rener in Iris Suban, mi je pomagal premagovati ovire in so zelo veliko naredili, da so tekli postopki brez težav in zelo hitro. Seveda na začetku nisem imel denarja. Začeli smo praktično iz ničle. Pričel sem urejati kredite pri banki, vendar sem že sproti rabil nekaj denarja. Zanimivo, da so mi pri tem pomagali ljudje, ki jih sploh nisem poznal, niti oni ne mene. Posebej sem hvaležen Lojzetu Bratinu – Molku, ki mi je priskočil na pomoč, ko sem to najbolj potreboval. Sam nisem bil vajen uradov, nisem vedel, na katera vrata potrkati, na koga se obrniti. Tu mi je ogromno pomagal Artur Lipovž. Verjel je v projekt in velikokrat izpostavil pri vplivnih ljudeh in mi pomagal odpirati prava vrata. No, bilo je seveda veliko ljudi, ki so pomagali. Hvaležen sem

Vidmarjeva družina pred svojim turističnim objektom na Sinjem vrhu

Foto: S. Mikuž

prav vsem, brez pomoči in razumevanja na vseh koncih in krajih ne bi šlo.»

Sama gradnja takega objekta je zagotovo velik zalogaj. Hieronim se spominja prvih dni gradnje. Izkop je bil narejen, zidarji so prišli, ugotovili pa so, da ni ne elektrike ne materiala za gradnjo. Krediti še niso bilo odobreni. »Kar malo sem bil obupan,« pripoveduje Hieronim. »Obiskal sem dva znanca na Gori, ne bom govoril o imenih, da bi mi posodila agregat, vsaj za par dni, toliko da zidarji lahko delajo. Pri obeh sem naletel na slovo že na pragu in odločen NE. Ne vem, kako me je takrat pot zanesla na Rupo, kjer sem srečal Emila Velikonjo. Govorila sva to in ono in beseda je nanekla tudi na težave z gradnjo, ki je zastala zaradi elektrike. Nisem ga vprašal po agregatu, saj nisem vedel, da mi lahko pomaga. Emil je malo pomislil, nato pa rekel: 'Vem, kje bi se dalo dobiti agregat. Jutri ti ga pripeljem na Sinji vrh.' In res, agregat je bil drugi dan na Sinjem vrhu. Emilu nikoli ne bom pozabil te pomoči, čeprav majhna stvar, če danes na to gledamo z današnjimi očmi. Takrat pa je bila to zelo velika pomoč. Drugi problem je bil material. Zidarji bi radi delali, jaz pa brez denarja. Spet pot pod noge v kmetijsko trgovino v Črni Vrh. Takrat je bila tam poslovođkinja Anka iz Idrijskega Loga. Saj nisem imel velikega upanja, da mi lahko kaj pomaga, kar tako, na lepe oči, a beseda ni konj. Razložil sem ji situacijo. Ni me prav veliko spraševala. Še isti in naslednji dan je na Sinji vrh poslala pet tovrnjakov materiala in delo je steklo s polno paro. Takih stvari človek nikoli ne pozabi. Taki trenutki, ko so mi pomagali ljudje, od katerih niti nisem pričakoval pomoči, so mi dajali še poseben elan in energijo, saj sem čutil, da tudi mnogi drugi verjamejo v to, kar delam. Nato so prišli krediti in gradnja niti ni bila poseben problem. Verjetno bi lahko naredili marsikaj bolje in ceneje, če bi imel sedanje izkušnje. A na koncu koncev – objekt je zrasel in še danes, po petnajstih letih, služi svojemu namenu.«

Del bogate etnološke zbirke

Foto: S. Mikuš

Velika finančna sredstva, ki so bila potrebna za dokončanje lokala, so Vidmarjevi v celoti pridobili s krediti, ki so jih morali kasneje vračati z obrestmi vred, seveda. Danes bi bilo to veliko lažje, saj je možno pridobiti nepovratna sredstva tudi do višine 60 % iz raznih skladov, tako v Sloveniji, kot iz sredstev, ki jih v razvoj podeželja namenja Evropska unija. Takrat teh možnosti ni bilo. Dobili so kakih 10.000 • nepovratnih sredstev, za celotno izgradnjo. Seveda je bilo to veliko, a nasproti celotni investiciji zelo malo.

Vidmarjevim prva leta zagotovo niso bila poslana prav mehko. Delati je bilo potrebno veliko, datumi vračila kreditov pa so bili znani. To je zagotovo mora vsakega, ki se poda na pot podjetništva. Pa še nekaj večjih investicij so izpeljali prav v tem kritičnem času. Sedaj so v glavnem že prišli iz 'ta hudga', kot bi rekli, in je delo lažje, delaš že za sebe, kar je vsekakor dober občutek.

Vsakdo, ki se poda na tako pot kot Vidmarjevi, mora imeti neko vizijo, kaj pravzaprav hoče doseči s takim lokalom. Imeti mora v mislih ciljno skupino gostov. Zanimalo me je, kaj so imeli Vidmarjevi v

mislih, ko so pričeli z zamislimi o gradnji objekta. »Že takrat na Kobli in potem, ko sem bil tisto usodno nedeljo na sprehodu na Sinjem vrhu, sem vedel, kaj hočem imeti v lokalu,« odločno pove Hieronim in nadaljuje: »Začutil sem, da je Sinji vrh točka miru, točka, kjer lahko veliko naredimo za svojo dušo in najdemo svoj notranji mir. Odločil sem se, da bom stvari peljal v taki smeri, da bo služila človeku, ki v današnji dobi potrebuje nekaj zase, potrebuje mir, tišino, sočloveka, ustvarjalnost, s katero napolni svojo dušo. Že preden sem začel graditi, sem vedel, da mora biti to malo drugačen lokal. Želel sem si, da bi se tu dobivale razne skupine, ki bi v miru ustvarjale. Nisem se odločil za klasični kmečki turizem in gosta, ki potrebuje samo zabavo, hrano in pijačo, ampak gosta, ki bo tu dobil vse to in še veliko več. Gostinskih lokalov, kjer ponujajo lepo pokrajino, hrano, pijačo in zabavo do jutra je veliko. Sam sem želel, da bi iz Sinjega Vrhja naredil drugačno zgodbo. To mi je kasneje povzročilo kar nekaj težav, saj je marsikdo v začetku pomislil, da je tu ta prava točka za žure do jutra. Bilo je kar nekaj nerazumevanja. Tudi meni je bilo večkrat hudo in

Irma se posveča pripravi slastnih jedi ...

Foto: S. Mikuž

težko vztrajati na tem. Marsikdo ni razumel, ko mogoče včasih nisem znal biti pri tem ravno najbolj takten. Počasi pa so ljudje spoznali, v katero smer pelje zgodba, in težav je bilo vedno manj. Vem, da je bila na ta račun na Sinji Vrh izrečena tudi kaka kritika. A preprosto, ko se za nekaj odločiš, moraš na tem vztrajati. Na začetku bi gotovo veliko več zaslužili s klasičnim načinom. Bilo je težko, ko smo videli, da nam ta druga opcija prinaša manj, pa to ravno v času, ko smo krvavo potrebovali zaslužek. Vendar sta se vztrajnost in trma splačala. Danes vemo, da smo šli po pravi poti, in smo zadovoljni, da je to tako. Če bi še enkrat začeli, bi zagotovo spet izbrali isto pot, ki bi jo seveda tlakovali s sedanjimi izkušnjami. Prihranjeno nam bi bilo kar nekaj truda, ki nam ga je v začetku povzročala neizkušnost.«

Vsak začetek je težak. Zagotovo je bila na začetku marsikatera grenka izkušnja, ki bi bila izkušenemu gostinci prihranjena. Vedno me je zanimalo, kako lahko iz motorke, sekire in cepina preskočiš za mize z večkrat zahtevnimi in včasih tudi neugodnimi gosti. »Če se tega ne zavedaš povsem in ne veš, kaj te čaka, potem lažje začneš,« se nasmehne Hieronim. »Spominjam se, ko smo na dan nedelje 7. julija 1991 prvič odprli lokal. Bili smo na novi maši bratranca Bogdana na Colu. S kosila smo odšli predčasno in prišli na Sinji Vrh okrog dveh popoldne. Tu je bilo veliko ljudi, ki so nekako izvedeli, da bomo poskusno odprli vrata. Takrat nismo imeli občutka, kaj pomeni porcija, koliko vina moraš imeti na zalogi. Vse skupaj se mi zdelo lažje, nekako kot bi kdo prišel k tebi domov in ga postrežeš. Če je malo bolj močan in lačen, mu narežeš še malo, kakemu, ki ne rabi toliko, pač malo manj. Tisti dan je zmanjkalo vsega. Spomnim se, da sem se pri kaki mizi zaklepetal, medtem ko so pri drugi čakali in se jezili. Nekdo mi je takrat rekel: 'Ali ne bi bilo bolje, da bi še naprej v gozdu skladal drva?' No, učiti se je bilo treba zelo hitro, ni bilo časa za kaka dolga šolanja.

Zadovoljstvo in pričakovanja gostov so veliko večji izpit kot vsaka fakulteta. Na začetku se nisem zavedal pomena znanja jezikov. Znal sem kar dobro angleško in mislil sem, da je to dovolj. Pa ni bilo. Že prve dni je prišla neka gospa in mi v italijanščini naročila nekaj, kar se je meni samo zdelo, kaj bi to bilo. Dal sem ji nekaj, še danes ne vem, če je imela to v mislih. Ko pa me je vprašala po računu, nisem imel druge izbire, kot da ji rečem 'niente, niente', saj je bilo to ednino, kar sem znal. Ko je videla, kako nemočen sem, da ji celo zaračunati ne bom znal, je spregovorila slovensko. Bila je Gorjanka, poročena v Italijo. Kmalu za tem sem imel skupino zamejskih Slovencev, ki je bila tu dalj časa. V dobrih treh tednih sem se naučil osnovne komunikacije v italijanščini, tako da sem lahko stregel tudi italijanskim gostom, ki so bili kar v večini in tudi danes predstavljajo dobršen del naših gostov.«

Gospodarjevo mesto je v strežbi ...

Foto: S. Mikuž

Zanimalo me je, kako so na vse skupaj gledali sosedge, Gorjani. Kakšen je odnos okolice do Sinjega vrha. Slovenci smo že taki, da si radi kaj ponagajamo, skoraj raje kot da bi si pomagali. Vidmarjevi takih negativnih izkušenj nimajo. »Naš prvi sosed je Lojze Ipavec. Od samega začetka pa vse do danes je z nami zdržal in nam vedno pomagal, nikoli nagajal. Njemu sem res hvaležen, podpora njegove celotne družine nam je vedno veliko pomenila in pomagala, da smo prišli do petnajstletnice delovanja. Zavedamo se, da naša lokacija moti njihov mir, da naši gostje nezavedoma kdaj zaidejo na

njihove travnike, da zagotovo avtomobili, ki ponoči vozijo mimo njihove hiše, motijo. Vendar so sosedge kljub vsem tem včasih motečim spremljevalcem naše lokacije sprejeli sobivanje z nami z vsem razumevanjem, za kar smo jim res iskreno hvaležni.

Veliko nam je pomagal z raznimi uslugami, delom v lokalu, pa tudi številnimi nasveti, sedaj žal že pokojni Drago Mikuž. Pa še veliko ljudi je, ki nam tako ali drugače pomagajo. Seveda je nekaj tudi takih, ki o Sinjem Vrhju nimajo dobrega mnenja in povedo tudi kaj takega, kar nam ni ravno v največjo reklamo. Pa niti ne zamerim tega. Kaj hočemo, ljudje smo že taki, da včasih radi kaj opravljamo, pa niti ne iz hudobije, preprosto zato, da nam čas hitreje mine.«

Prepoznavni znak Sinjega Vrhja so umetniki vseh vrst. Razne likovne delavnice so že stalnica Sinjega Vrhja. Najbolj znana in prepoznavna je zagotovo delavnica 'Slovenija, odprta za umetnost', ki jo organiziral Klavdij Tuta. Sanje, da bo Sinji Vrh stičišče duha in ustvarjanja, so se torej uresničile. Že na samem odprtju 31. avgusta 1991 je bila tu razstava likovnega pedagoga Braneta Jazbarja. Pri odprtju lokala je bil takrat tudi Klavdij Tuta, ki mu to novo okolje ni dalo miru in se je vrnil že kmalu z idejo, da bi se tu dalo nekaj narediti, malo počitnic, malo ustvarjanja. Tako je že leta 1993 Sinji Vrh gostil prvo delavnico Klavdija Tute 'Slovenija, odprta za umetnost'. Delavnice od takrat gostujejo na Sinjem Vrhju vsa leta. Letos torej že trinajsta po vrsti. Glas o Sinjem Vrhju, ateljeju in pozitivni energiji za ustvarjenje se je hitro prijel med umetniki in tako je sedaj urnik, posebno čez poletje, že natrpan. Tu so svoj kotiček za ustvarjanje našle kasneje še razne druge skupine umetnikov, umetniki za Karitas, keramičarji, kiparji, fotografske delavnice, likovne šole, ... Pretežni del poletja zasedajo Sinji Vrh

razne delavnice, ne samo umetniške, tudi take, kjer razne skupine iščejo svoj notranji mir, spoznavajo duševnost, iščejo sami sebe ... Klasične počitniške goste sprejmejo lahko samo kakih 15 dni v avgustu, sicer so vsi termini že leto vnaprej oddani. Veliko gostov rezervira termin za naslednje leto že kar ob odhodu.

Zanimalo me je, kaj je tisto glavno, kar pritegne gosta na Sinji Vrh. So se gostje v teh petnajstih letih spremenili? »*Prav gotovo je tu prekrasna narava z odprtim pogledom daleč na morje in v Alpe. Ta odprtost prostora človeka navdaja z neko posebno energijo, mu omogoči odprtost duha in sprosti ustvarjalne energije,*« povzame Hieronim mnenja in občutja svojih gostov. »*Seveda pa brez stalnega truda celotne družine, da gostom omogočimo uživanje te naravne danosti, ne gre. Če lahko trdimo, da je bil pred petnajstimi leti gost zadovoljen z zvrhanim krožnikom dobre in okusne hrane, je danes drugače. Gostje si želijo bolj pestre, raznovrstne hrane. Veliko jim pomenijo bogatejši, količinsko manjši obroki. Vedno več je povpraševanja po okusnih in preprostih jedeh, ki smo jih bili vajeni v naši mladosti. Veliko jim pomeni, da je hrana pridelana doma, na naraven način. Večino hrane, ki jo pri nas ponudimo gostom, pridelamo na Gori. Kupimo predvsem stvari, ki jih na Gori ni. Tega pa je malo. Že od samega začetka imamo na Gori precej dobaviteljev raznih pridelkov za našo kuhinjo. Poleg turizma imamo tudi lastno kmetijo, kjer pridelamo precej hrane, in tudi oboro za divjad, iz katere pokrivamo okrog 60 % vseh potreb po divjačini. Vino pa že od samega začetka nabavljamo pri Krapežu v Vrhpolju. Krapeževi, katerih predniki izvirajo z Gore, od Ublca v Gozdu, so bili že pred veliko leti napredni vinarji. Tradicija vinarstva in proizvodnje kvalitetnih vin se je ohranila do danes in tudi mi jim ostajamo vseskozi zvesti odjemalci.*«

Na Gori Vidmarjevem v petnajstih letih ni sledil še nobeden. Ko se vozimo po drugih krajih Slovenije, Avstrije, Italije in drugih držav, lahko vidimo, da se skoraj vsaka domačija na podeželju z nečim ukvarja. Nekateri oddajajo samo sobe, veliko njih pa ima tudi širšo ponudbo. Zanimalo me je, kako Hieronim vidi to posebnost Gore; vzroke, da ni zanimanja, in pa seveda, kaj svetuje tistim, ki potihoma razmišljajo o tem. »*Dejstvu, da se na Gori še nobeden ni odločil, da bi stopil na pot turistične ponudbe, verjetno botruje to, da imajo ljudje dovolj za solidno življenje in jim ni treba iskati dodatnega zaslužka. Odločitev, da se odrečeš delu svoje družinske in osebne intime, je včasih težka. Očitno je, da imajo ljudje tu radi svoj mir. Ni lahko sprejeti v hišo tujega človeka. Na to se je treba navaditi, spremeniti veliko stvari v svojem razmišljanju. Zagotovo pa ima Gora velike možnosti razvoja turizma. Mislim, da tu za hotele z velikim kapacitetami ne bi bilo primerno okolje. Je pa zagotovo veliko možnosti razvoja manjših specializiranih penzionov. Sam bi bil vesel odločitve Gorjanov, da pričnejo z odpiranjem takih objektov. To bi pritegnilo veliko več gostov. Vsi bi imeli nekaj od tega. Ponudba se vedno dopolnjuje in celotno območje lahko zadovolji še tako zahtevnega gosta. Na nove lokacije ne gledam kot na konkurenco, ampak ravno nasprotno, na možnost razvoja in kruha za vse, ki bi to poskusili. Vsakomur, kdor ima jasno vizijo in zaupa vase in v svojo družino, ki mu mora stati ob strani, je uspeh zagotovljen. To bi dalo tudi možnosti razvoja sekundarnih dejavnosti, dobaviteljem hrane, drobninarjem, razvoju eko kmetij, konjereji ...*«

Hieronim je povedal, da je bilo v začetku najtežje spoznanje, da bodo morali delati vse nedelje, dneve, ko drugi najbolj in tudi zaslužno počivajo. Kar nekaj časa je bilo potrebno, da so se na to privadili. Tudi dopust si danes otroci lahko že privoščijo. Zima tu traja skoraj pol leta, tako da si lahko pozimi, ko je dela manj, včasih lahko privoščijo malo več časa zase. Žal večkrat tudi 'prisilnega dopusta', ko jim zima zapre dostop do Sinjega Vrha.

Seveda me je na koncu zanimalo, kako zrejo naprej, v naslednjih petnajst let. Pripravljajo kaj posebnega, kake novosti? Kako je z delavnico 'Gorjani ustvarjajo', etnološko zbirko ... Hieronim, kateremu se je proti koncu pogovora pridružila tudi žena Irma, je bil kar odločen. »Ne nimamo kakih posebnih načrtov, vsaj ne takih velikih, odmevnih, povečanja kapacitet, spreminjanja smeri, v kateri sedaj peljemo stvari. Menimo, da imamo svojo tržno nišo, ki jo v okviru družine lahko obvladujemo. Če bi želeli kapacitete povečati, tega ne bi zmogli več obvladovati. S sedanjimi rezultati našega dela smo zadovoljni, lahko dobro živimo. Z delom si lahko ustvarimo primeren prihodek. Seveda pa se zavedamo, da vsak dan prinaša nekaj novega, da moramo stalno slediti željam naših gostov, da moramo vsakodnevno upajati drobne novosti na vseh področjih našega dela. Vemo, da ne moremo ostati tam, kjer smo začeli. Naši gostje to od nas pričakujejo in mi jim moramo to ponuditi. Prav stalnemu izboljševanju ponudbe nameravamo v bodoče posvečati največ energije in truda.

Glede delavnic 'Gorjani ustvarjajo', mislim, da je bila to dobra ideja, dobro je zaživela, kasneje pa je zanimanje med udeleženci upadlo. Osebnostno bi si zelo zaželel, da bi te delavnice ponovno zaživele, saj so bile v začetku dobro obiskane, pa tudi veliko dobrih stvari je v tem času nastalo. Etnološko zbirko sem nekako zaokrožil v obsegu, ki sem si ga na začetku zamislil. Vesel sem, ko vidim starejše ljudi, ko jim zaigra srce ob spominih na mlada leta, ki so jih preživel s predmeti, ki jih lahko sedaj vidijo v zbirki.«

Čisto na koncu pa sem Hieronimu postavil še vprašanje, kaj ga je v teh petnajstih letih najbolj razveselilo in kaj najbolj razžalostilo. Na odgovor nisem dolgo čakal, Hieronim je bil odločen. »Največje veselje je zvečer, ko skupaj z družino zaključimo naporen dan in naredimo mini analizo dneva. Vedno znova nam je v največje veselje zadovoljen gost. Če nam to uspe, potem smo naredili vse. Včasih nam ne in kak gost odide od nas nezadovoljen. Nismo uresničili njegovih pričakovanj. Gost ima vedno prav. Ni se lahko navaditi tega pravila, čeprav vemo, da mogoče pa le nima prav. Vsi skupaj imamo grenak občutek, in to je tisto, kar nas žalosti, hkrati pa je vzpodbuda, da naslednji dan pričnemo še boljše, z več truda, da ne bi ponovili napak. Sam vsega tega ne bi zmogel, če mi ne bi ob tem stali ob strani tako žena kot vsi trije otroci. Večkrat pomislim, da sem jih jaz porinil v to, da to ni bila njihova odločitev. Vendar smo vsi skupaj zdržali teh prvih petnajst let. Z razumevanjem in trudom slediti skupnim ciljem nam uspeva. Brez tako močne podpore vse družine sam tega niti približno ne bi zmogel. Zato sem hvaležen, najprej vsem svojim, nato pa še vsem ljudem, tako z Gore kot tudi od drugod, ki so meni in nam vsem skupaj skozi ta leta stali ob strani in nam pomagali. Včasih veliko pomeni že vzpodbudna beseda, zadovoljen pogled gosta ...«

Člani uredništva časnika 'Gora' in Društva Gora, kot zagotovo tudi naši bralci, Vidmarjevim na njihovi uspešni poti želimo veliko sreče in zadovoljstva in seveda številnih in zadovoljnih gostov. Ob petnajstletnici pa jim iskreno čestitamo k 'okrogli obletnici'.

jubileji

PRVIH PETNAJST LET DRUŠTVA TRILLEK

Stanislav MIKUŽ

Prvih petnajst let Društva Trillek je bilo zelo plodnih. V Društvu Gora in uredniškem odboru časnika Gora prijateljskemu društvu seveda iskreno čestitamo in želimo še veliko uspešnih let dela. Trillek je razgibal dogajanje na Colu in okolici. Poskrbel, da niso utonili v pozabo številni stari običaji in navade. Marsikaj je ostalo zapisanega v vsakoletnih številkah Colskega časnika, povedanega in doživetega na proslavah in drugih prireditvah. Dovolj razlogov za pogovor s sedanjim predsednikom Društva Sandijem Škvarčem.

Sandi, predsednik si, mislim vsaj tako, šele kratek čas. Si pa od ustanovitve društva eden izmed motorjev Trilleka. Nam lahko malo osvetliš dogodke izpred petnajstih let, ki so pripeljali do ustanovitve Društva?

Eden glavnih vzrokov za ustanovitev Društva je bilo dejstvo, da so z osamosvojitvijo Slovenije prenehali delovati takratni DPO – ji (družbenopolitične organizacije), med katere so spadale tudi osnovne organizacije ZSMS (Zveze socialistične mladine Slovenije). Treba je bilo torej najti novo formalno obliko delovanja in marsikje so se odločili za ustanovitev mladinskih klubov. Na Colu smo želeli pobudi dodati vsebino, in ker smo se že pred tem precej ukvarjali z ohranjanjem ljudskega izročila, smo se odločili, da ustanovimo društvo za ohranitev starih običajev. Ime Trillek smo povzeli po ostankih gradu pod vasjo Col, predlagal pa ga je Ivan Žgavec, ki je bil vse do predlani tudi predsednik Trilleka.

Kakšni so bili takrat cilji in želje, ste jih v teh letih uspeli uresničiti ?

Treba je reči, da smo z ustanovitvijo Društva zgolj formalizirali naše delovanje in nadaljevali z aktivnostmi, ki smo jih zastavili že prej; že leta 1986 smo se zbrali v okviru Odbora za pripravo novoletne proslave in pripravili prvo novoletno proslavo, dve leti kasneje smo izdali prvi Colski časnik, leta 1989 se je odvijala prva Colska nedelja. Nastala je Podoknica, še preden se je povsem skomercializiral, smo obudili spomin na Miklavža, aktivni smo bili tudi na športnem področju.

Nam lahko opišeš glavne dejavnosti Društva skozi teh petnajst let? Kaj bi zapisal v osebno izkaznico Trilleka?

Društvo je po mojem mnenju doživelo pomemben zrelostni izpit, saj smo bili ustanovitelji takrat stari manj kot trideset let, nato pa smo si ustvarili družine in s tem doživeli tudi številne drugačne poglede na svet. Kljub vsemu smo ohranili in nadgradili naše osnovne aktivnosti, od Colske nedelje, preko košnje, Podoknice in Miklavža do Colskega časnika in Novoletne proslave. Colska nedelja je naša edina profitna prireditev in od njenega uspeha je v veliki meri odvisno naše delovanje; na pobudo Ivana Benčine, ki je prvi prišel na dan z idejo, da bi naredili takšno prireditev, so bile sicer prve Colske nedelje namenjene zbiranju sredstva za nakup novih cerkvenih orgel. Že s Colsko nedeljo smo posegli tudi na področje ohranjanja bogatega izročila v teh krajih, še bolj pa smo se naši osnovni ideji približali s košnjo po starem in, ob pomoči Staneta Bizjaka, tudi z zbiranjem starega kmečkega orodja. Konec devetdesetih smo na Tomaževi štali v Orešju pripravili zelo zanimivo in odmevno prireditev s prikazom

nekaterih pozabljenih ročnih spretnosti, kot so kolarstvo, izdelovanje brezovih metel, opletanje flaškona ... Po zaslugi televizijskih reportaž so bile odmevne tudi naše podoknice, in še posebej prikaz košnje po starem. Že lani smo poletje popestrili tudi s selitvijo drobnice na višje ležeče pašnike. Med večje aktivnosti spada ureditev klubskih prostorov v prizidku Telekomove centrale na Colu, zelo zahteven pa je bil tudi projekt osvetlitve igrišča v Športnem parku Lipov gaj, skupaj z Lucijanom Troštom smo predstavili vino iz 200 let stare trte Dišečke.

Nove možnosti so se nam odprle z izgradnjo telovadnice, pred tremi leti. Uspešno smo vodili in izpeljali akcijo za nakup prireditvenega odra. 'Krstili' smo ga lani jeseni, z odmevnim koncertom, ki smo ga poimenovali Colski glasbeni oder. Ponosni smo na naša humorista F'rceta in Janeza, ki sta uveljavljena tudi v širšem primorskem prostoru, 'našla' pa sta se prav v stari telovadnici, ob vajah za vsakoletne novoletne proslave.

Dejavnost društva je pestra – ohranjanje starih običajev, selitev drobnice na pašo

Foto: Arhiv društva Trillek

Vsako društvo ima v začetku velik zagon, veliko energije, članstvo je polno idej in zagnanosti. Kasneje začetna zagnanost malo popusti. Se je tudi Trillek soočil s padci. Kako ste jih uspeli premagati?

Največja nihanja so povzročala soočanja z že omenjenimi življenjskimi izzivi, ki jih predstavljajo poroka, otroci, oziroma osamosvajanje; marsikdo se je resno posvetil gradnji hiše, prevzemanju kmetije in za delo v društvu, ki je bilo na začetku vendarle tudi primeren način zabave in preživljanje prostega časa, je zmanjkovalo volje.

Delovanje smo ohranili, ker smo

menili, da je škoda opustiti nekatere dobro utečene aktivnosti, resda tudi, ali predvsem, po zaslugi posameznikov; poleg tega pa je na Colu zrasla nova generacija 25-letnikov, ki ima podobno energijo, kot smo jo imeli takrat, ko smo prerasli običajne proslave za dan žena in dan republike in se začeli ukvarjati z bolj vsebinskimi prireditvami in idejami. To seveda ne pomeni, da so izkušnje iz socialističnega obdobja zanemarljive in nepomembne.

Na nek način pa je za ohranitev Društva pomembna tudi naša majhnost, ko je vsakomur jasno, da je njegov prispevek zelo pomemben za končni 'izdelek'.

Tudi miselnost, da brez 'starih mačkov' ne gre, je kar stalnica društev. Pri dejavnostih Trilleka opažamo v zadnjem času veliko mladih moči. Vam je uspelo 'sestopiti' malo z oblasti in posamezna področja prepustiti mladim?

Pošteno moramo priznati, da smo bili v prvem desetletju delovanja precej zaprta družba in nekaj let nismo imeli tako rekoč nobenega podmladka, obenem smo bili zelo moško društvo. Vprašanje je, kaj je bilo krivo za generacijski prepad in nezaupljivost, čeprav moram reči, da je bilo več poskusov, da bi se našli. Ampak je že tako, da se v posameznih generacijah porajajo različne ideje in pogledi.

Pred približno petimi leti pa je na vasi nastalo jedro generacije, ki je bilo sprva nekakšna alternativa in morda celo opozicija našemu društvu. Dovolj nazorno je bilo tudi ime, ki so si ga nadeli – Društvo

Štirlek. Na srečo smo kmalu ugotovili, da nas zanimajo podobne stvari, lahko celo rečemo, da so fantje iz sicer neformalnega Štirleka pomagali obrniti nov list v društveni zgodovini.

Sandi, si človek velike energije in duha. Si vsestranski in poznan športni novinar, jadralni pilot, predsednik Trilleka, pa še mož in oče, pa še kaj. Nam zaupaš recept, kako vse to spraviti v 24 ur dneva?

V odgovoru na to vprašanje bi lahko bil zelo izčrpen in pretehtal vse pluse in minuse, vendar pa naj na kratko rečem le to, da imam občutek, da mi še vedno uspeva usklajevati prijetno s koristnim. Se pa nekateri minusi vse bolj množijo in verjetno bo kmalu prišel čas, ko bo potrebno začeti s selekcijo ...

Na Colu je društveno življenje zelo bogato: gasilci, pevski zbor, lovci, Trillek, rokometni klub ... Veliko ljudi je angažirano kar pri vseh dejavnostih. Je to naporno, kako dolgo se da na razmeroma majhnem območju peljati toliko aktivnosti?

Mislim, da to izhaja že iz osnovne šole, ko se zaradi majhnosti nismo mogli 'specializirati' samo za eno področje. Spomnim se, na primer športa, ko smo v petek igrali na šolskem nogometnem prvenstvu, v soboto je ista ekipa športnikov odigrala rokometno tekmo, naslednjo soboto smo šli na občinski kros, nato smo odšli na tekmovanje v znanju iz Vesele šole. Po končani osnovni šoli smo bili aktivni v rokometnem klubu, marsikdo je bil, kot sem že dejal, obenem tudi gasilec, pevec, glasbenik ... Različne aktivnosti se da peljati tako dolgo, dokler je na vsakem področju nekdo, ki celo stvar vleče naprej. Tam, kjer tega ni, se stvari hitro končajo; na Colu je, recimo, po začetni evforiji povsem zamrlo balinanje, ki je ostalo brez 'liderja'.

Letos je leto obletnic. Slavijo: Rokometni klub Col, Trillek, Društvo Gora, pa še kdo. Kako ocenjuješ pomen in vpliv društvene organiziranosti na življenje in počutje ljudi na vasi?

Ob praznovanju naše 15-letnice smo večkrat poudarili, kako imamo pravzaprav srečo, da živimo na vasi, ki je enotna, oziroma, ki zna stopiti skupaj, ko je to potrebno. Ljudje se zavedajo, da se nekaj mora dogajati, da ni vse samo nedeljski obisk maše. Odziv na posamezne aktivnosti je pozitiven, čutiti je pripadnost krajanov, ki nam jo lahko marsikje zavidajo.

Colčani ste bili vedno neke vrste uporniki in ste se znali postaviti po robu vsaki aktualni oblasti. Vojski ste preprečili graditev skladišč na Colskem, in to v precej železnih časih; fizično ste se spopadli s posebno enoto milice v Ljubljani, kasneje še z besedo in peresom, in na obeh področjih bili nesporni zmagovalci. Je v vas še tisti uporniški duh? Kako gledaš na te akcije uporništva pred leti?

Včasih se mi zdi, da smo si zaradi neobremenjenosti privoščili več kot danes. Verjetno je demokracija prinesla nekoliko drugačen pogled na svet, kot se nam je ponujal pred petnajstimi leti. Takrat smo bili pač vsi opozicija ...

Spomnim se, kaj vse smo pisali v Colskem časniku, kjer smo imeli opravljivo rubriko, poimenovano 'Kronika colskih dogodkov', marsikoga smo si privoščili tudi na proslavah. Mislim pa, da spada tudi naša generacija med tiste, ki so imele priložnost, da se lahko izpostavijo. Morda smo imeli celo srečo, da smo se znašli v določenem času na določenem mestu v zgodovini kraja in smo lahko odvečno energijo usmerili v drugačno smer, kot pa nekateri posamezniki, ki se danes postavljajo z drobnimi in nepotrebni vandalizmi ...

Col, pa tudi širše območje, se je v preteklih letih zelo razvijalo. Kaj bi ti na Colu še naredil, če bi bil 'colski župan'?

Funkcija krajevnega župana je v vsakem primeru prezahtevna za moje znanje in sposobnosti. Če pa se že moram spopasti s hipotetičnimi idejami, potem bi, recimo, najprej poskrbel, da bi krajevna skupnost

spet samostojno finančno poslovala; iz konkretnega primera vem, da je to možno in tudi koristno za kraj. Moral bi seveda dokončati s projektom vodooskrbe, saj Vodovod Gora še ni prišel do vseh zaselkov; verjetno bi nasledil tudi gradnjo mrliške vežice. 'Zaposlil' bi nekoga, ki bi nekaj ur tedensko skrbel za urejenost javnih krajevnih površin, predvsem pa bi prisluhnil konstruktivni opoziciji ...

Za konec seveda ne moremo mimo vprašanja, kakšni so izzivi Društva Trillek v bodoče. Načrtujete kake novosti?

Veliko je različnih idej. Nekatere poskušajo realizirati posamezniki, glavni izziv pa je ohranitev obstoječih aktivnosti, ki jih ni malo. Tisti, ki ve, kaj prinaša organizacija posameznih prireditve, se bo strinjal, da so Colska nedelja, prikaz košnje po starem, miklavževanje, Colski časnik in Novoletna proslava kot naši glavni dogodki dovolj velik zalogaj za društvo s proračunom, ki je odvisen od nekaj dotacij in finančnega uspeha na Colski nedelji.

Misliš, da bomo na našem koncu kdaj imeli svojo občino ?

A misliš, da smo na Gori dovolj kompatibilni za občino, oziroma, ali ni bolje biti v opoziciji in tolči po občanarjih v Ajdovščini, ha, ha, ha ...

Sandi še enkrat iskrene čestitke in še mnoga leta uspešnega dela, tako tebi kot vsem članicam in članom Društva Trillek ...

Več informacij o Colu in Trilleku lahko dobimo tudi na spletni strani društva www.trillek.si, ki je z delovanjem pričela prav na svojo 15. obletnico.

priznanja

ŠE ENO VISOKO PRIZNANJE NA GORO

Emil Velikonja

Na nedavni občinski proslavi občine Šempeter – Vrtojba so podelili tudi visoka občinska priznanja. Bronasto priznanje je prejel Gorjan in tudi član Društva Gora g. Stanislav Mikuž. 5. maja 2004 pa je na pobudo gospodarstva prejel tudi petomajsko priznanje Občine Ajdovščina. Na priznanje smo lahko kot Gorjani ponosni prav vsi, saj je to dokaz, da Gorjani lahko uspešno in zelo koristno delujemo tudi v širši skupnosti. Tovrstna priznanja so zahvala in vzpodbuda nam vsem, predvsem pa naj bodo tistim, ki se kot mladi strokovnjaki z Gore podajajo v poslovni svet. V obrazložitvi so na Občini Šempeter – Vrtojba zapisali:

»Mag. STANISLAV MIKUŽ. univ. dipl. inž. elektrotehnike ter mag. ekonomskih znanosti, se je rodil 31. marca 1960, kot sin kmečke družine v vasi Gozd pri Colu. Osnovno šolo je obiskoval na Colu, srednjo šolo in fakulteto pa v Ljubljani, kjer je leta 1982 diplomiral. Najprej se je zaposlil na Tehniškem šolskem centru v Novi Gorici, kjer je poučeval strokovne predmete vse do leta 1985, ko je sklenil delovno razmerje v carinski službi. Njegova pot v carinski službi je zanimiva in pestra, saj je bil edini vodja izpostave mejnega prehoda Vrtojba, ki je prevzel vodenje kolektiva v tako mladih letih. Njegovo delo se je odražalo predvsem v njegovem spoznanju in jasno postavljenem cilju, da je potrebno čakalne

vrste v carinskih postopkih temeljito skrajšati in omogočiti gospodarstvu neoviran razvoj. Po njegovi zaslugi, seveda v okviru vodstvenih potez, je Mednarodni mejni prehod Vrtojba še dandanes poznan in prepoznaven v širši Evropi, kot prehod, kjer se izvajajo hitri in učinkoviti carinski postopki. S tem je tudi omogočena pozitivna promocija Občine Šempeter-Vrtojba. Največja preizkušnja pri ohranitvi mejnega prehoda pa je bila najbrž osamosvojitvena vojna iz leta 1991, ko je uspešno preстал pritiske iz Beograda, celo takšne, ki so mu praktično napovedovali odpoved delovnega razmerja. Med osamosvojitveno vojno je bil zaslužen za nemoteno oskrbo podjetij in prebivalstva preko mejnega prehoda Vrtojba, saj je z njegovo odlično pogajalsko sposobnostjo uspel prepričati jugo vojsko in

Letošnji nagrajenci z županom Draganom Valenčičem
Foto: Arhiv občine Šempeter – Vrtojba

policijo. Največja zasluga pa je njegovo aktivno sodelovanje pri osvoboditvi mejnega prehoda Vrtojba, in to brez človeških žrtev, kjer je ponovno dokazal in izkazal svoje pogajalske in komunikativne sposobnosti. Po osamosvojitvi je prevzel funkcijo direktorja Carinskega urada Nova Gorica s sedežem na Mejnem prehodu Vrtojba ter s sistematičnim nastopom nadaljeval z reorganizacijo carinskega poslovanja, predvsem z uvajanjem informacijskih tehnologij in spreminjanjem poslovnih procesov. Informacijske rešitve, katerih soavtor je tudi on, se uvrščajo med vrhunske rešitve obvladovanja poslovnih procesov, kar priznavajo tudi evropski strokovnjaki. Glede na to, je danes carina v primerjavi z ostalimi državnimi organi najbolj informatizirana in v celoti sledi trendom nove informacijske družbe. Takšna

opremljenost in usposobljenost carinske službe je nedvomno v veliko pomoč gospodarskim subjektom, ki v takšnem poslovanju dosežejo prihranek stroškov logistike. Posebej je potrebno poudariti, da je pred vstopom Slovenije v EU z njegovo požrtvovalno aktivnostjo in samoiniciativnostjo dosegel ohranitev večine delovnih mest na mejnem prehodu Vrtojba, kajti novo stanje, oziroma odprava mnogih carinskih formalnosti, je ogrozila številna delovna mesta. Uspelo mu je organizirati in ponuditi odgovore na nove zahteve EU ter pripeljati nove vrste dela na mejni prehod Vrtojba. Intrastat – statistika blagovne menjave za vsa slovenska podjetja, in Centralna tranzitna pisarna – nadzor nad tranzitnimi postopki v Evropi, sta novi zadolžitvi, ki jih uspešno izvajajo v Novi Gorici in sta po rezultatih v samem vrhu med 25 evropskimi državami. Nedvomno je to njegova zasluga. Poleg tega sodeluje v več državnih in mednarodnih projektih in se izkazuje s številnimi mednarodnimi klasifikacijami, predava pa tudi na Univerzi v Ljubljani. »

Čestitamo!

potopis

GORJANI V OBSOTELJU

Stanislav MIKUŽ

V soboto 27. maja je bil lep sončen, ravno prav topel dan. Nekako smo se že navadili, da gremo sem ter tja malo spoznavat 'svet in domovino', kot smo včasih radi rekli. Tokrat smo se odločili za malo daljšo pot. Malo nostalgije, malo radovednosti in odločitev ni bila tako težka. Gremo v Obsotelje – Kumrovec, Bizeljsko! smo sklenili že na izletu po Krasu.

Bil sem zadolžen za organizacijo izleta. Kot smo že vajeni, smo s prijavami nihali sem ter tja, na koncu pa je zanimanje zelo poraslo, tako da se nas je nabralo kar 35. Ko sem dva dni pred odhodom povprašal za avtobus, me je gospa na Avrigu v Novi Gorici gledala, kot bi padel najmanj iz lune. »Ja, veste, že pred mesecem sem imela vse oddano!«

Ni mogoče. Kaj ni mogoče? To, da bi dobili avtobus v največji sezoni izletov dva dni pred odhodom. No to, da Gorjani ne bi šli, kamor se odločimo, seveda ne gre, in če je hotela gospa imeti mir in se me rešiti iz pisarne, je seveda nekaj našla. Na koncu smo dobili čisto spodoben turistični avtobus iz Idrije, pa še Gorjana za šoferja. Vozil nas je Roman Mihelov.

Udeleženci izleta v Kumrovcu

Foto: S. Mikuž

Zjutraj je že na začetku kazalo, da bo to dober in uspešen dan. Po krajšem postanku na romarski poti – Trojanah smo se okrepili s tradicionalnimi krofi napotili naravnost v Olimje. Kraj, kjer je kaj videti. Pod vodstvom patra smo si ogledali prečudovito cerkev, staro lekarno, v novi lekarni nakupili razne 'recnije' in se v bližnjem čokoladnem butiku še posladkali. Seveda ni šlo brez ogleda zanimivega zeliščnega vrta, kjer menihi gojijo vrsto zdravilnih zeli.

Sledila je pot v Kumrovec. Muzej Staro selo. Stari del Kumrovca je zelo lepo urejen in ohranjen v podobi zanimivega muzeja, ki prikazuje življenje in delo skozi čas. Seveda sta tu tudi rojstna hiša maršala Tita in njegov kip. Kip so neznanci pred časom razstrelili, oblasti pa so ga nemudoma popravile. Sledila je pot v Podsredo, kjer smo si ogledali enega redkih ohranjenih srednjeveških trgov. Za prelep podsredski grad nam je zmanjkalo malo časa, pa kdaj drugič mogoče.

Lepot narave, zgodovine in turizma je bilo počasi dovolj, saj so se po celodnevem križarjenju oglasili

naši želodčki. Naš cilj je bila gostilna Šekoranja z večstoletno tradicijo v vasi Bizeljsko. To, da ima gostilna res večstoletno tradicijo, je bilo jasno takoj. Bili smo res enkratno postreženi in pripravljeni za nove izzive. Pot nas je vodila v repnico, v bližnji vasi Brezovica. Repnice so mešanica naravnih danosti tega območja in pridnosti človeških rok. To so jame, povezane s podzemnimi hodniki skopane v zbit kremenčev pesek rumeno rjave barve. Pesek je tu ostal še iz časov Panonskega morja. Repnice so stare več kot dvesto let. Skozi vsa ta leta se njihova namembnost ni veliko

V repnici je bilo prijetno hladno in veselo
Foto: S. Mikuž

spreminjala. Na začetku so nudile primerno shrambo za repo in druge pridelke, danes pa so to prave zoričnice odličnih bizeljskih vin. Več kot odlično vodenje gospodinje je tudi nas – skozi skrivnostne hodnike podzemlja – pripeljalo do dvorane, kjer nam je bilo dano poskusiti, kaj iz žlahtne kapljice naredi repnica. Bili smo res prijetno presenečeni, postreženi res z tisto staro prvo domačnostjo in gostoljubnostjo, ki je nismo več vajeni.

Pot proti domu je minila v obujanju spominov preživetega dne in seveda sklepni odločitvi: jeseni spet na pot! Tokrat nas bo pot verjetno vodila na Koroško, kjer bomo prisluhnili smrčanju kralja Matjaža, se popeljali po Dravi s čisto pravim flosom, obiskali 'najbolj slovensko' vas Libeliče, si ogledali muzej – rudnik svinca v Mežici, pa še kaj. Obvestilo o datumu in načinu prijave bo objavljeno na internetni strani Društva.

Vabljeni v prijetno družbo.

BAR NA OTLICI

BRUNA LIKAR s.p.

tel.: (05)36-49-616

PRI BRUNI DOBITE ČASOPIS GORA IN VODNIK POT PO DOLU GOR IN DOL

popotopis

VOZILI SMO PO LEVI

Gloria Vidmar

S sošolko Urško sva sodelovali na državnem tekmovanju v znanju angleškega jezika. Kot vsi udeleženci sva tudi medve dobili posebno nagrado, s strani agencije TWIN – popust pri potovanju v Anglijo. Ker sva vedeli, da take priložnosti verjetno na bova več imeli, sva starše prepričali, da so nama dovolili na ta izlet, imenovan ‘England experiance’.

Približno tri tedne pred odhodom sva prejeli še zadnja navodila in napotke, kako in kaj. Zvedeli smo, da bova leteli z letališča v Milanu, do tja pa nas bo peljal avtobus iz Ljubljane. Komaj sva čakali!!

Prišel je dan odhoda. Moji starši so naju odpeljali pred halo Tivoli v Ljubljano, kjer je že čakalo veliko otrok iz vse Slovenije. Ko je prispel avtobus, sva se na hitro poslovili od staršev in se odpeljali na zelo dolgo vožnjo.

Med potjo smo spoznali našo vodičko Petro, zelo prijazno mlado gospodično, ki nam je vse razložila, kaj moramo narediti na letališču, kaj bomo počeli v Angliji ... Že poslušati je bilo zanimivo. Četudi smo se med vožnjo kar velikokrat ustavili, se mi je zdelo, da se vozimo celo večnost. Takrat nisem vedela, da bo v Angliji še huje, kar se dolge vožnje tiče.

Na letališču smo brez problema oddali prtljago in začeli čakati letalo. Ker smo v Milano prispeli prej, kot smo nameravali, se je čakanje vleklo približno dve uri. A kdor čaka, dočaka, in tudi mi smo dočakali letalo, ki nas je popeljalo v Anglijo, za kar je porabilo eno uro in petinštirideset minut.

Pristali smo na letališču Stanstead, kjer nas je že spet čakal avtobus. Tu smo pridobili eno uro časa, saj smo kazalce na naših urah prestavili z desete na deveto. Ko sem pogledala skozi okno, se mi je nekaj zdelo tako čudno. Čez nekaj časa mi je vžgalo. Seveda, vozili smo po levi. In tudi avtomobili so bili drugačni, saj prej nikoli nisem videla volanov na desni, razen v angleških filmih. Vsi zaspani in utrujeni smo prišli do hotela Fox and goos, ki je bil, kot smo videli kasneje, verjetno eden najboljših hotelov v Londonu. Spali smo kot ubiti.

Naslednji dan smo se po obilnem zajtrku odpravili proti Stonehangu, mističnemu kraju na jugozahodu Anglije. Sprehodili smo se okoli veličastnih kamnov in glas iz slušalke, ki smo jo dobili malo prej, nam je pripovedoval o nastanku in drugih značilnosti, v angleščini seveda. O tej čudoviti prazgodovinski stvaritvi smo izvedeli zelo veliko, tako da ne morem napisati vsega. Vsekakor je vredna ogleda.

Od tam smo se odpeljali naravnost v tovarno čokolade Cadbury. Vsi smo se veselili obiska te najznamenitejše tovarne v Angliji. Tam so nam predstavili zgodovino in nastanek čokolade, nastanek

V nulti točki sveta – Greenwich

Foto: Arhiv Gloria Vidmar

tovarne, razvoj tehnologije itd ... Na žalost nismo smeli slikati in strinjali smo se, da je to butasto pravilo. Najbolje je bilo, ko smo prišli do konca ogleda, saj smo se lahko posladkali z svežo tekočo čokolado, z karamelami, kroglicami ... Da pa ne bi bili samo mi deležni tega užitka, je vsak kupil vsaj tablico čokolade tudi za starše, brate, sestre in druge doma ...

Vsi polni čokolade smo se odpravili v Stradford upon Avon, Shakespearovo rojstno mesto, ki pa ga vsi kličejo kar Stradford. Tu smo si ogledali Shakespearov spomenik ob vhodu v mesto, okoli njega pa so kipi štirih junakov iz njegovih del. Po tem smo si vzeli čas za dolgo pričakovano malico/kosilo v McDonaldsu. Po tem silnem obroku smo se lahko sprehodili ob reki Avon ali pa si ogledovali mesto; z Urško sva naredili oboje. Ogledali smo si še Shakespearov teater ter njegovo rojstno hišo. V teh par uricah sem o njem zvedela več, kot pa sem se naučila v šoli.

Po tem 'dramatičnem' postanku smo krenili proti severni prestolnici Anglije, Yorku. Par kilometrov od tega mesta smo prespali.

Zjutraj smo po samopostrežnem zajtrku prevozili še nekaj kilometrov, da smo prišli do osrednjega dela Yorka. York je čudovito vikinško mesto s še bolj čudovito katedralo, ki pa si je na žalost nismo mogli pogledati od blizu, a že zunanji videz nas je osupnil. Vendar nismo imeli časa za obširno ogledovanje te umetnine, saj smo morali v vikinški muzej. Tam nas ja časovna kapsula popeljala v čas Vikingov. Res smešno in zanimivo potovanje ...

Nazaj grede smo se sprehodili po značilnih Yorških ulicah in si ogledali najkrajšo ulico z najdaljšim imenom – Whio-ma-whop-ma-gate, dolga pa je, verjeli ali ne, le približno sedem metrov.

Za ta dan pa z zgodovino še nismo končali, saj smo šli v Nottingham, obiskat zapor iz 18. stoletja, preurejen v muzej, imenovan Galleries of justice. V njem so pravi pazniki, ki te, kot so delali včasih, prav nesramno ogovarjajo in te ustrahujejo. Na koncu so celo nekoga izmed nas obsodili na smrt, na srečo to nisem bila jaz ...

Veliko ljudi pa pozna Nottingham kot Robin Hoodovo mesto, zato smo obiskali tudi njegov spomenik. Imeli smo nekaj prostega časa, na žalost pa ga nismo mogli uporabiti za obisk trgovin, saj je bilo vse zaprto.

Iz Nottinghama smo se podali na pot proti Londonu. Prišli smo do hotela, ki bi si v Sloveniji zaslužil največ eno zvezdico, ampak tak je menda tipičen angleški hotel – majhne sobe, skupne kopalnice. Ok, dve noči bomo že potrpeči, smo si rekli. Pod našim hotelom je bil tradicionalno angleški Pub in upali smo, da ga bomo zvečer lahko obiskali, a lastnica nas je takoj opozorila, da je mladoletnim vstop strogo prepovedan.

Mislili smo, da si bomo zjutraj že začeli ogledovati London, a smo se zapeljali do Cambridga, mesta kolidžev, kot mu nekateri pravijo. Ogledali smo si nekatere kolidže, reko Cam, sprehodili pa smo se tudi po tržnici in nekaterih trgovinah. In nato vožnja nazaj v London.

Tam smo si najprej ogledali Greenwich, oziroma ničelni poldnevnik, po katerem merijo čas po vsem svetu. Od tam smo imeli čudovit razgled na London. Spustili smo se po hribu navzdol, si kupili sladoled in se vkrcali na ladjico, ki nas je popeljala po Temzi. Na poti smo videli nekatere značilnosti Londona, ki jih drugače, po običajnem programu, ne bi videli (katedrala sv. Pavla, Tower of London). Izkrkali smo se blizu podzemne, s katero smo se popeljali do Piccadilya. Spet večerja v McDonaldsu, ki je vsem že malo presedal. Imeli smo veliko srečo, saj se je takrat odvijala Gej parada. Vodička nam ni pustila, da bi si dogajanje ogledali od blizu, saj je bilo tam presenetljivo veliko ljudi. Šli smo do Leicester squera, pogledali tamkajšnje znamenitosti, poslušali smo ulične umetnike, nato pa smo se peš sprehodili do našega hotela. Mimogrede so se ustavljali pri raznih spomenikih, za katere sem pozabila, čemu so sploh tam.

Prišel je naš zadnji dan bivanja v Angliji. Na hitro smo stopili na Trafalgar square, v narodno galerijo tik ob njem, kupili smo razglednice in odbrzeli proti Buckinghamski palači, da smo ujeli menjavo straže. Stražarji se ti prav zasmilijo, v tistih groznih uniformah pri 35°C se verjetno nimajo prav lepo. Petra nam je povedala nekaj o palači, nato pa smo se umaknili v senco parka sv. Jamesa. Slikali smo

se poleg stražarjev, ki so stali kot kipi, kljub vrvežu okoli njih. Ker smo ugotovili, da nimamo več veliko časa, saj nas je čakalo še veliko reči, smo odhiteli mimo Downing streeta, kjer stanuje Tony Blair, hitro smo si ogledali še Big Ben, naredili nekaj slik in šli London Eyeu naproti. 135 metrov visoko kolo nam je ponudilo izjemen pogled na London s ptičje perspektive. Ko smo se izkrcali, nas je čakalo še zadnje razvedrilo. Nekateri so šli na Oxford street nakupovat, ostali pa smo se odločili za ogled muzeja voščenih lutk. Bilo je fenomenalno. Veliko znanih igralcev, športnikov, kraljeva družina, vsi so bili tam, skoraj kot živi. Res neverjetno. V tem muzeju pa ti pripravijo tudi srhljivo presenečenje, saj te pošljejo v hodnike, kjer te strašijo živi ljudje. Res strašno.

Ko smo se odpravljali na našo zadnjo večerjo v Angliji, smo bili kar malo žalostni. A pica in testenine so nas spravile v dobro voljo. Nato pa na avtobus, kjer smo se pripravili na 24 ur dolgo vožnjo proti domu.

S trajektom smo prečkali kanal. Vsi smo najprej odbrzeli na palubo, a smo se zaradi mraza umaknili v notranjost ladje, kjer je bilo polno barčkov, trgovinic ...

Ko se je avtobus zapodil po francoskih cestah smo skoraj vsi že spali, in tudi ko smo vozili po Belgiji, je bil malokdo buden. A ker spanje na avtobusu ni bilo ravno prijetno, smo bili ostanek poti budni, torej smo videli del Nemčije in Avstrije. Ko smo v Nemčiji jedli zajtrk, nas je večina pila kavo ali čaj, ki si ju v Angliji nismo velikokrat privoščili, saj ju Angleži ne znajo pripraviti, kot je potrebno.

Skozi karavanški predor smo prišli v Slovenijo. Kako čudno, ko lahko spet plačaš s tolarji, ko ti na bencinski črpalki ni treba govoriti v angleščini ali nemščini ...

Ko smo zagledali napis 'Ljubljana', smo se začeli poslavljeni. Med potovanjem smo postali dobri prijatelji. Izmenjali smo številke in elektronske naslove ter se razkropili.

Ko smo se vozili domov, kar nisem nehala govoriti, kako je bilo. Opisala sem vse, in to ne samo enkrat.

Bilo je res zanimivo, čudovito in nepozabno potovanje, in upam, da ni bilo moje zadnje.

leposlovje

LISTJE

Bojan Bizjak Zakawsky

Včasih se mi zazdi, da so z menoj vsi vonji, ki sem jih poznal v otroških dneh. Toliko vonjev, toliko simbolov, toliko vsega ... In vonj odpadajočega listja: jesen na gori, ko se zlatorumene barve z neko prefinjenostjo zlijejo čez Javorški vrh, čez čavenski hrbet, se natečejo v kotanje in se ustavijo na robu. V dolini ni takih barv. Iskal sem jih, pa jih nisem nikoli našel, prav nikoli. Morebiti so se nekoliko naselile v skromno grmovje med skalovjem tik nad Ajdovščino, a tiste veličastne palete Dolina, ne premore.

In kadar se te barve zrelo razselijo čez ves Trnovski gozd, priroma tiha, tihcena zamišljenost. Na travah se polgoma zasrebrijo prve slane, v vrtovih se še najde nekaj poznega radiča, ki ga skrbne gospodinje prekrijejo s polivinilom, včasih pa ... Ne, včasih teh polivinilov ni bilo. O, ti časi so daleč, morda predaleč, da bi o njih sanjaril. To je čas, ko me potegne, strašansko potegne, v šumnjavo gozda, v tiho odmirajočo spokojino, ki se gnete med skale in nekako lebdi nad grapami. Takrat gozd prav posebej diši, nekako slovesno, pa vendar trpko in ostro. Mrtveče listje se spreminja v nekaj, kar bo spet rodilo življenje, kar bo spet del nekega kroga, ki ga sicer nekoliko razumemo, a do kraja ga ne bomo doumeli. To je čas, ko se noge kar same odpravijo, kar počez tja gor proti Kozjim stenam, tja, kjer sem včasih iskal maline. Pa se zalezem v kakšno prijetno sončnjavo in tuhtinim o svetu, ki živi tam spodaj, v Dolini. Kakšna tišina. Tu in tam pade z drevesa list; celo mravlje slišiš, kako gomazijo po tleh in drobijo svoj čas. Če potegne veter, se šum listja drugače oglasi kot poleti; nekoliko otrdeli listi

navibrirajo glasnejši šum, bolj robat, celo plašljiv. In če močno potegne, potem se sliši, kakor da bi nekdo tical po gozdu. Lahko si začneš domišljati, da so na dan pokukali gozdni škrti, da so začele svoj ples gozdne vile, ki bi želel zapeljati zadnje toplo sonce, da bi si v mrzlinah zime grele premrle ustnice in vesela stopala. In kako prijetno se je zlekniti v listje in pustiti soncu, da skozi redčnino v krošnjah siplje nate toplo milobo, ki tam spodaj, v Dolini, pozoreva zadnje grozde. To ni tista toplota, ki bi izžigala, to je toplota, ki nežno poljublja in daje neko prav posebno upanje; lahko bi rekel, upanje na zalogo, kajti dolge zime so siromašne s tako toploto. Ko se ves razmehkoblen in težak vzdigneš, se ti zazdi, da si počival v prijetnem naročju, da si poln vonja po listju in da si pripravljen za zimo. In potem greš po stezah, polnih listja, in brodiš po njem in namelješ močno šumenje, ki splaši zapoznele ptice. S seboj neseš spomine, da spomine.

Včasih si ob takem času v gozdu lahko slišal grabljice, ki so pridno grabile listje in ga tlačile v povez. S takimi povezi na glavi, ali pa kar preko ramena, so trudno stopale iz gozda in listje nosile domov, da je potem služilo za nastil pujskom in kravam. Ja, včasih je bilo tega šumenja prav veliko. Pozno jesen so dočakale grabljice v tišini gozda in pridno prigrabljale listje med kamenjem in koreninami. Tu in tam se je seveda zlomil kakšen zob, zato so prav prišle tudi železne grablje, ki so bile težje in bolj grobe. Okrog domov nisi našel zaplate gozda, ki ne bi bil skrbno pograbljen in počiščen. Listje je bilo pomembno tudi zaradi gnoja, kajti spremešano z živalskimi iztrebki se je res spremenilo v odlično gnojilo. Listniki so bili pred zimo navadno polni, če seveda ni klestilo jesensko deževje in je megla stlačila listje na tla. Bržkone prav zato so z prigrabljanjem listja včasih celo pretiravali; nanесли so ga, da je bila zaloga dovoljšnja. Ja, spomnim se tistih žensk, z bremenom listja na glavi ali prek ramen ... In gredo po kolovozih, tihe, utrujene, pa vendar še polne neke vedrine, neke prav posebne osončenosti, ki jo lahko podari trdo življenje. Nikoli niso bile toliko trudne, da se ne bi za hipec ustavile, pošumele z listjem na glavi, si popravile bremena in spregovorile nekaj besed, največkrat o vremenu, pa o listju, ki je imelo tudi svoje letine, da, tudi listje je imelo svoje letine. In grabljice so dobro vedele, v katera kotišča ga burja najraje nabuta, kje ga bo najti največ. Če je bila sila, smo pri pripravi listja pomagali tudi otroci, no, radi ali ne, to je bilo še eno od jesenskih opravil.

Pa se mi je primerilo, da sem skušal kar najhitreje naložiti listje in ga nesti domov. Grabil sem kar od kraja; nisem pazil na drobne vejice in na druge pridodatke, tudi kakšen kamen se je znašel vmes. Ko sem si povez zavihтел čez rame, sem začutil, da je precej težak, nenavadno težak. 'Nič, kar je, je,' sem si rekel in z bremenom odhitel domov. Še preden mi je uspelo povez stresti v listnik, se mi je razvezal in se razsul. In zdaj sem lahko videl, kaj sem vse nagraabil; vse, kar je bilo na gozdnih tleh, prav veliko tudi kamenja. To je bilo zasmehovanja. Kamenje in vejice in tudi dve večji veji sem moral pobrati in odnesti nazaj v gozd, listje pa je mama pograbila in ga vrgla v listnik. In da bi bila komedija popolnoma, sem prigrabil kar nekaj mravelj, ki so se mi razlezle po hrbtu in me strastno poljublјale, da sem se otepal, kot da me lovi cel roj sršenov. Ostali so takoj razumeli moje otepanje in so se še bolj smejali. Saj se je tudi njim primerilo, da so kdaj pa kdaj prigrabili prgišče mravelj, ki so jim potlej lezle po vratu, in so se ustavljali in jih z dlanjo pobijali, da je tlesknilo v gozdno tišino. Tu in tam sem sicer še pomagal prigrabiti listje, vendar mi niso pretirano zaupali.

Mrtvo listje nikakor ne pomeni dejanskega umiranja, še zdaleč ne; je nek obet novega življenja. In prav zato komaj čakam, da bo bukovje in javorje zadobilo tisto zlatobo, ki se tako lepo utaplja v izčiščeni modrini.

Žal grabljic ne bom več srečeval. Burja bo samovoljno in muhavo razmetala listje tudi po travnikih in obrobjih, pa za stare kamnite zide ga bo nanosila in tudi na opustele poti: kar naj ga, kar naj igra na gozdne harfe.

narava

ZOISOVA ZVONČICA

(*Campanula zoysii*)

Elvica Velikonja

Ko razmišljam, katera rastlina naj bo gostja naslednje številke našega časopisa, mi misli prav hitro pobegnejo na travnata pobočja Kucolja, Čavna in po Robu tja proti Colu. Kot praznično obložena miza so ti travniki in med razkošno ponudbo ni težko izbrati. Ko pa je izbranka opisana, si rečem – naslednjič grem pa res globlje v gozd, in še dlje, morda prav tja na njegov severni rob, v Govce.

Govci – tudi Golci – je ime za zelo strma, skalnata, z grapami in stenami prepredena pobočja Stanovega roba, Poldanovca in Zelenega roba na severozahodnem robu Trnovskega gozda, ki se dvigajo nad dolino Trebuše. Zaradi njihove nedostopnosti so na razvoj gozda v njih vplivali zgolj naravni dejavniki. Tudi sredi 18. stoletja, ko so z razvojem glažutarstva začeli gozdove močnejše izkoriščati, v višje ležeče strmine Govcev verjetno niso posegli. Prav nedostopnost teh krajev je gotovo tudi največji razlog, da so bili še do nedavnega botanično mnogo slabše raziskani od drugih predelov Trnovskega gozda. V zadnjih letih prejšnjega in v začetku tega stoletja pa je rastje Govcev podrobno preučil dr. Igor Dakskobler. Pri iskanju njihove ljubke prebivalke so mi njegovi zapisi še kako prav prišli.

Prevladujoča vegetacija Govcev je bukov gozd. Na plitva, skeletna in sušna tla, odprta in izpostavljena vetrovom, pa se je najbrž že v zgodnjem postglacialnem obdobju naselil črni bor (*Pinus nigra* subsp. *nigra*) in jih obdržal vse do danes. Tu je eno največjih avtohtonih nahajališč črnega bora v Sloveniji, in tudi zato so Govci razglašeni za naravni rezervat. Poleg črnega bora je med drevesnimi vrstami zanimivo tudi pojavljanje macesna, ki ima tu najjužnejše naravno nahajališče izven Alp. Prebivalka teh tako težko dostopnih grap in prepadov pa je tudi Zoisova zvončica. Je ena izmed mnogih alpskih rastlin, ki rastejo tu, saj so Govci z alpskimi rastlinami zunaj Alp v Sloveniji zagotovo najbogatejši.

Zoisova zvončica je pravo nasprotje svojih rastišč. Nežna in drobna naseljuje skalne

Zoisova zvončica
Foto: Elvica Velikonja

razpoke, redkeje melišča in gručnata pobočja. To je ljubka, do deset centimetrov visoka rastlinica, ki pogosto raste v majhnih blazinah. Njene gola stebelca, ki kar kipijo iz skalnih razpok, nosijo do štiri pogosto kimajoče cvetove, katerih venec je obarvan z nežno modro barvo. Drobceni pritlični listi so skoraj okrogli, stebelni pa ožji, suličasti do črtlasti. Med drugimi zvončicami jo hitro ločimo po cvetnem vencu, ki ima obliko majhnega tulca. Le-ta je najprej stisnjen, kasneje pa se ob čaši napihne. Najbolj posebno pa je ustje venca, ki ni kot pri ostalih zvončicah razprostrto, ampak zoženo in zaprto z drug proti drugemu obrnjenimi venčnimi roglji. Ustje venca zapirajo v obliki majhne zvezdice in ji, kot je zapisal Kugy, ne dajo 'zvončkljati'.

Zoisova zvončica je prebivalka jugovzhodnih Alp, katerih reliktni endemit je. Njeno klasično nahajališče so 'Bohinjske Alpe' nad Velim poljem in Storžič, kjer jo je našel Karel Zois (1756-1799), kateremu pritiče tudi čast, da se po njem imenuje. Je predvsem naša. – 'hči slovenskih planin', jo je imenoval botanik Viktor Petkovšek. Pa vendar radovednici politične meje niso mar. Tako pogleda tudi k zahodnim sosedom v Karnijske Alpe, na severu pa na južno Koroško, kjer je takoj čez mejo, na Obirju, njeno najbolj severno nahajališče. Na vzhodu pa jo najdemo še na Uršlji gori.

In njeno najbolj južno nahajališče? To so Govci, kjer jo je prvi našel K. Zirnich leta 1941. Najdbe so kasneje potrdili še drugi botaniki, v zadnjih letih tudi dr. Igor Dakskobler. O Zoisovi zvončici piše v svojem članku o vegetaciji gozdnega rezervata Govci. Skupaj s Clusijevim prstnikom daje ime združbi – *Potentillo clusianae-Campanuletum zoysii*, ki je bila najprej opisana v Karavankah, raste pa tudi v Kamniških in Julijskih Alpah. V Govcih se v njej pojavljata tudi kranjski jeglič in hladnikovka.

Zoisova zvončica zagotovo ni zadnja rastlina iz Govcev, ki je nastopala v našem časopisu. Poleg tistega skritega razloga je tu še knjiga *Natura 2000 v Sloveniji - rastline*. Knjiga je nastala v okviru evropskega projekta Natura 2000 in na monografski način opisuje 26 evropsko pomembnih rastlinskih vrst, ki rastejo v Sloveniji. In med njimi jih je kar pet, ki rastejo v Govcih. Poleg prispevka o Zoisovi zvončici, katerega avtorja sta dr. Igor Dakskobler in dr. Nada Praprotnik, so opisane še: Bertolonijeva orlica (*Aquilegia bertolonii*), Scopolijev repnjak (*Arabis scopoliana*), rebrinčevolistna hladnikovka (*Hladnikia pastinacifolia*) in kranjski jeglič (*Primula carniolica*). Za opisane rastline so podani tudi predlogi varstvenih območij. Govci so kot varstveno območje predlagani pri vseh petih rastlinah, večkrat kot katerokoli drugo območje v Sloveniji.

AEROTECH

- ♦ KONSTRUIRANJE, SERVIS IN PROIZVODNJA KOMPOZITNIH LETAL IN JADRNIC.
- ♦ SVETOVANJE PRI NAKUPU PLOVIL
- ♦ INŠTRUKCIJE AKROBATSKEGA LETENJA.

SAŠO KOLAR s.p.
cesta na Brdo 47, 4000 Kranj, gsm: 041 402 759

zgodilo se je

KOMEMORATIVNA SLOVESNOST OB GROBNICI NA PREDMEJI

Stanislav MIKUŽ

Kot veliko let doslej je tudi letos v organizaciji Območne borčevske organizacije iz Ajdovščine, ZB s Predmeje, Občine Ajdovščina, KS Predmeja, Veteranov društva Sever in Veteranov vojne za Slovenijo ob grobnici na Predmeji potekala spominska slovesnost. V nedeljo 25. junija se je v vročem nedeljskem popoldnevu zbralo veliko obiskovalcev. Za uvodnim govorom predsednice KS Predmeja Zvonke Blaško je prisotnim spregovoril župan Občine Ajdovščina Marjan Poljšak. Osrednji govornik na prireditvi pa je bil podpredsednik državnega zbora dr. Vasja Klavora.

Na prireditvi so bila podeljena številna priznanja najbolj zaslužnim, za negovanje borčevskega izročila. Republiški

priznanji je podelil prof. Anton Mihelj, prejela sta jih Franc Stopar, Vipavski Križ – Cesta, in Franc Žvanut, Podraga. Priznanja ajdovske borčevske organizacije pa je podelil tov. Alojz Soban. Med drugimi so jih prejeli tudi Gorjani Dušan Brus in Zvonka Blaško s Predmeje, Ivan in Jože Bolčina z Otlice ter Društvo podeželskih žena s Predmeje.

Kulturni program pa so popestrile članice domačega pevskega zbora Društva podeželskih žena s Predmeje, otroci OŠ Otlica in MPZ iz Šempetra.

Župan Poljšak odločno zagovarja pomen partizanskega boja za današnjo samostojnost slovenskega naroda ...

Foto: Stanislav MIKUŽ

stari običaji

OBUJANJE STARIH OBIČAJEV

Sandi Škvarč

Košnja po starem

Ročno košnjo so že zdavnaj izpodrinili stroji in spretnost 'rokovanja' s koso počasi odhaja v pozabo. Da pa se to ne bi povsem zgodilo, so ponovno poskrbeli na Colu, kjer so obudili spomin na zanimiv utrinek iz kmečkega vsakdanjika.

Zgodnje poletno jutro je bilo na Vodica, visoko nad soparno Vipavsko dolino, na skoraj 1000 metrih

Košnja po starem, zaključek
Foto: Arhiv Društva Trillek

Kosa je sicer orodje, ki ga še vedno marsikje uporabljajo za drobna opravila, prizorov, takih kot so se nam ponujali na Vodica, pa je vendarle vedno manj, in tudi zato je spomin na košnjo, ki ga ohranjajo na Colu toliko bolj zanimiv. Morda je to celo eden od utrinkov iz življenja na kmetih, ki se bodo na takšen način ohranili v pristni obliki.

Selitev drobnice za Križno Goro

Tudi na širšem območju Cola je bila živinoreja v preteklosti prva kmetijska panoga, danes jo marsikje že izpodriva reja drobnice, nenazadnje tudi zaradi tega, ker so ovce in kozliči kot naročeni za čiščenje opuščenih travnikov in pašnikov.

Selitev drobnice za Križno Goro
Foto: Arhiv Društva Trillek

nadmorske višine, prijetno sveže. Možje in fantje so se zbrali z namenom, da se spet spomnijo na ne tako davno preteklost, ko so bili zgodnje vstajanje in ponavljajoči se zamahi kose glavno poletno opravilo. Kljub naporom in težkemu boju za preživetje na visokogorskih kmetijah pa se danes v spomin vračajo tudi prijetni trenutki.

Člani Društva Trillek s Cola, ki s prireditvami, kot je tale, že več let ohranjajo spomina na ročno košnjo, spadajo v generacijo, ki se je lahko spretnosti naučila s prve roke, od svojih dedov in očetov. Zaupali so jim tudi marsikatero skrivnost ...

Med ljubiteljskimi rejci drobnice je tudi Dušan Koren s Cola, sicer diplomirani inženir zootehnike. Tudi letos je drobnico pred poletnim pomanjkanjem sveže krme preselil za Križno Goro. Pri tem pa si ni pomagal z mehanizacijo, ampak je v sodelovanju z društvom Trillek čredo preselil tako, kot so to počeli včasih. Zanimiv, dobri dve uri trajajoči vzpon na nadmorsko višino 900 metrov, so fantje in dekleta popestrili s šalami, zbadljivkami in tudi s pesmijo, ki so jo zložili posebej za to priložnost. Na eni strani torej potreba po zagotavljanju kvalitetnejše paše, na drugi pa tudi pridih nostalgije in spomin na ne tako davno preteklost, ki pa jo vse bolj izpodriva današnja naglica življenja.

Ob prihodu na pašnik za Križno Goro so se novodobni pastirji preizkusili še v nekaterih ročnih spretnostih, ki so bile nekoč del trdega vsakdanjika, danes pa seveda predvsem svojevrsten izziv.

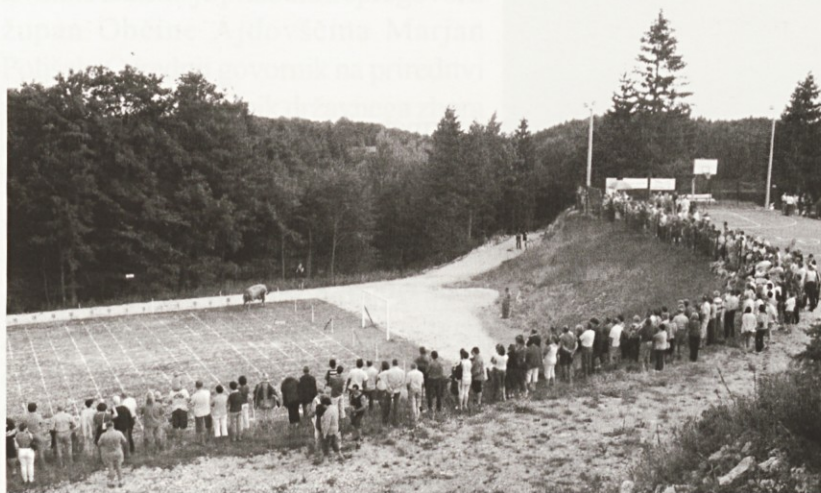
dogodki

15. TRADICIONALNA KRAVJA RULETA

Stanislav MIKUŽ

Družabno življenje na Gori je bilo vedno zelo živahno. V obdobju pred dobrimi petnajstimi, dvajsetimi leti pa je zavladalo zatišje in se ni dogajalo veliko stvari. Ta mir je prav motil druženja željne krajanke. Mirko Bizjak, domačin, ki živi v Nemčiji, je prinesel idejo o kravji ruleti, ki jo je videl v Nemčiji. Ideja je bila dobra in v naših glavah so se pričela razmišljanja.

Prva ruleta je bila organizirana leta 1990, leta 1991 je zaradi znanih dogodkov ni bilo, nato pa je bila vsa leta. Spomini na prva leta so zanimivi. Če danes pogledam nazaj, smo imeli res veliko poguma in malo 'pameti', da smo se lotili za takratne razmere in naše izkušnje tako zahtevne prireditve. Na Rupi takrat ni bilo še zadovoljive elektrike, niti vode. Vse je bilo odvisno od agregata, ki je od časa do časa tudi zatajil in zahteval posege. Spomnim se, kako so muzikantje obupavali nad našo infrastrukturo in upali, da se ne pokadi iz njihovih ojačevalcev. Pa je nekako šlo, verjetno res z veliko sreče in poguma.

Letos Sivka ni opravila naloge po pričakovanjih, pomagal ji je žreb ...

Foto: Slavko Vidic

Takrat je celotna organizacija slonela na petih navdušencih, ki smo zbrali dovolj poguma za organizacijo. Poleg žal veliko prezgodaj preminulega Dorčeta – Izidorja Likarja, ki je edini imel resne gostinske izkušnje, smo se takrat opogumili še Valter Polanc, Emil Velikonja, Edo Pelicon in Stanislav Mikuž. Ruleto, ki je iz leta v leto pridobivala več obiskovalcev, smo v tej sestavi vodili vse do leta 1996, ko je bilo ustanovljeno Društvo Gora in je ruleta prišla pod okrilje Društva Gora.

Tako kot vse prireditve doslej, je tudi letošnja, 15. po vrsti, privabila iz vroče Doline v prijetno okolje Gore številne obiskovalce, ki so se poleg dobrega počutja v prijetnem okolju narave prijetno zabavali in se potegovali za številne dobitke, ki jih prinaša sodelovanje na kravji ruleti.

Ravno na nedeljo, ko je bila v igri loterije sedmica s sanjskimi milijoni, se je tudi na Predmeji sreča nasmehnila Mariji s Kovka. Dobitek se sicer ne more primerjati z sanjsko sedmico, kar pa ne zmanjšuje veselja dobitnice, pa tudi dobitnikov vseh drugih bogatih dobitkov. Kravja ruleta je namreč edina igra na srečo, ki obišče prav vsakogar, ki se je udeleži.

Prepričani smo, da se bomo na kravjih ruletah srečevali še veliko let, organizatorji pa bodo mogoče poskrbeli za potrebno popestritev dogajanj z novimi spremljajočimi igrami.

jubileji

LETOS PRAZNUJEJO ...

Anastazija MIKUŽ

Društvo podeželskih žena Predmeja vsako leto v Tihi Dolini priredi piknik, da se na njem malo razvedrimo, sprostim, poklepetamo ..., ocenimo storjena dela in včasih pade tudi že kaka ideja za nova dejanja.

Letos pa v Tihi Dolini ni bil navaden piknik, kar štiri naše članice v tem letu namreč praznujejo okroglo obletnico, to so Anica Krapež, Slavica Vidic, Janja Fabjan in Staša Mrak.

Našim članicam želimo vse lepo, veliko dobrega zdrava, še dolgo let v naši družbi, da bi jim knjiga življenja v naslednjih letih odpirala samo lepe strani, popisane s srečo, veseljem; polno dobre volje, aktivnih dni in da jim dobrih idej nikoli ne bi zmanjkalo.

Okroglo obletnico letos praznuje tudi naš dolgoletni, vztrajni, potrpežljivi zborovodja Filip Vidmar. Tudi njemu želimo vse zgoraj naštetu, poleg tega še zvrhano mero potrpežljivosti, veliko pevskih užitkov, mnogo ustvarjalnega duha, da bi še dolgo skupaj prepevali.

Anica, Slavica, Jana, Staša in Filip, na zdravje in srečo še veliko let vam želi Društvo podeželskih žena Predmeja.

zgodilo se je

TRETJE SPLETANJE

Zvonka Blaško

24. in 25. junija 2006 je bilo realizirano tretje spletnje iz niza petih, kolikor jih je v svoj projekt vključilo DPŽ Predmeja. Slednje je nosilo naslov 'Med tradicijo in sodobnostjo', kajti iz testa 'spleteno' pecivo, kruh, potice, pogače ... se je prepletalo iz preteklosti v sedanjost. Tako so ženske pripravile različne dobrote, ki so jih poznali nekoč, ko še ni bilo toliko 'materiala' za razne sladice – ocvirkovke, pogače, podelano potico, gluhe štruklje, rožičevo potico, pa do sodobnih peciv, ki so kar pokala pod težo kalorij – princeske, breskvice, skalce, potratna potica, ... Projekt se je odvijal dva dni – izdelki so bili razstavljeni v Domu krajanov na Predmeji. Pecivo je bilo mogoče tudi kupiti. Da je bilo tretje spletnje res zelo uspešno, dokazuje dejstvo, da bi obiskovalci pecivo še kupili, pa ga je zmanjkalo – tako se je razprodalo tudi razstavljene izdelke. Zanimanje pa je bilo veliko tudi zato, ker je marsikdo prvič poskušal in videl 'stare' sladice, ki se jih danes ne pripravlja več.

Vse čestitke članicam DPŽ za njihovo delo in trud !

društva na gori

DELOVANJE SMUČARSKEGA DRUŠTVA GOZD V PRETEKLI ZIMSKI SEZONI

Lidija Vidmar

V teh vročih poletnih mesecih se misel na hladne zimske dni prav prileže, zato je ta čas ravno pravšnji za pogled nazaj in naprej. Pa pogledjmo najprej, kaj vse smo v Smučarskem društvu Gozd počeli v pretekli zimski sezoni.

Zima nam je tokrat dobro stregla, saj je že dokaj zgodaj pobelila naše vrhove in z debelo snežno odejo prekrila vsa smučišča okrog nas. Snega je bilo dovolj celo za smučanje z vrha Kovka, po rebri do plazišča. Na drzno dejanje, ki ni bilo izvedeno prvič, sta se odpravila Simon Kovšca in Jože Krapež, 30. 12. 2005. To je bilo zaključno dejanje Društva v preteklem letu in hkrati otvoritveno dejanje nove smučarske sezone 2005/06.

7. januarja smo se pod vodstvom predsednika Janka Mikuša in podpredsednika in trenerja hkrati Jožeta Krapeža sestali in si ob pogledu na pobeljene snežne planjave zadali obsežen načrt, ki je zajemal organizacijo več tekmovanj v januarju in februarju, ne samo v Gozdu, ampak tudi v Črnem Vrhju, in sodelovanje na raznih drugih tekmovanjih. Iz tekme v tekmo je šlo kot namazano, sneg je odlično vzdržal, zato smo konec februarja naš načrt še dopolnili za nove aktivnosti v marcu. Pa pogledjmo lepo po vrsti.

Začelo se je na Otlici, kamor nas je povabil Zlatko Krivec, ki nas je poprosil za pomoč pri pripravi proge in merjenju časov. Z veseljem smo se odzvali in na družabnem srečanju, ki je potekalo 14. 01. 2006 in ki ga je gostitelj poimenoval Sebastijanov in Izidorjev memorial. Sodelovali so skoraj vsi člani. Srečanje mi je ostalo v lepem spominu, čeprav sem v cilju zaradi mraza in vetra komajda uspela zapisovati čase.

Člani Društva smo imeli ta dan pred sabo še en cilj, nočni pohod na Golake. Dosegli smo ga, a ne vsi. Na vrhu je bil namreč tako močan veter, da se je marsikdo tik

pod vrhom obrnil. V tistem trenutku bi mi še kako prav prišla kakšna obtežitev, ki pa je nisem imela, zato sem se, tako kot ostali, ki so trmasto vztrajali do vrha, dala na kolena, da sem se vetru lažje upirala, in zadnje metre počasi priplazila in se na vrhu takoj obrnila in odplazila navzdol v zavetje. Da bi na vrhu kdo iskal knjigo in se vpisoval, ni bilo govora. Bila je zanimiva izkušnja, predvsem zato, ker nikoli prej niti pomislila nisem, da je možno, da je dostop do Golakov lahko tako težaven.

Naslednjo soboto, 21. 01. 2006, smo na smučišču v Črnem Vrhu organizirali nočno tekmo v veleslalomu. Tekmovanja se je udeležilo 61 tekmovalcev iz bližnje okolice. Tekmovali so tudi člani drugih smučarskih klubov, zato je bila konkurenca zelo močna. S progo se je pomerilo tudi 16 naših članov, ki redno tekmujejo. Zmagal je Rok Behrami, tekmovalec iz Godoviča in smučarskega kluba Ajdovščina. Najboljši naš član je bil s petim mestom Janko Mikuš.

Tekmovanje v Črnem Vrhu je bilo za naše mlajše tekmovalce dober trening za nastop na področnem prvenstvu osnovnih šol v veleslalomu, ki se je odvijalo 27. 01. 2006 na Javorniku. Bili so odlični. Matej Mikuš in Armin Vidmar sta v konkurenci 43-ih tekmovalcev dosegla 14. in 18. mesto, najmlajša Petra Krapež je bila med 13-imi tekmovalkami odlična 4., Danijela Krapež je zasedla 15. mesto v konkurenci 32-ih tekmovalk, najboljša pa je bila Anja Vidmar, ki se je v isti konkurenci prebila pod sam vrh in se z drugim mestom uvrstila na državno šolsko prvenstvo. Le-to je potekalo 07. 02. 2006 na Starem vrhu pri Škofji Loki. Konkurenca iz cele Slovenije je bila močna. V svoji kategoriji, kjer je tekmovalo 54 tekmovalk, je Anja zasedla 15. mesto. Naj samo spomnimo, da se ji je leto prej na istem tekmovanju uspelo prebiti celo na četrto mesto.

Na državnih tekmovanjih smo imeli še enega tekmovalca, Darjana Vidmarja, ki je tekmoval 16. 02. 2006 na Pohorju, na državnem prvenstvu srednjih šol v veleslalomu in v konkurenci 56-ih tekmovalcev osvojil 16. mesto.

Osrednji zimski dogodek Društva se je zgodil 05. 02. 2006, ko je bilo na domačem smučišču v Gozdu tekmovalje v slalomu. Vreme je bilo kot naročeno, hladno, proga je bila dobro utrjena in pripravljena na 50 tekmovalcev, ki so se pomerili v več starostnih kategorijah, ločeno moški in ženske. Vsi tekmovalci so srečno privijugali v cilj, no, nekateri so zaradi napake tudi odstopili, in dobili smo novega zmagovalca z najboljšim časom tekmovanja, Roberta Čuka. Velja omeniti, da so bili med šestimi najboljšimi tekmovalci trije naši člani, Janko Mikuš s tretjim časom, Izidor Peljhan s petim in Darjan Vidmar s šestim najboljšim rezultatom.

V februarju smo v Črnem Vrhu organizirali še eno tekmovalje v veleslalomu 'Primorje 2006'. Bilo je nočno tekmovalje, na katerem smo tekmovali tudi člani, v svoji konkurenci, in se borili za končne uvrstitve v sezoni.

Zadnjo finalno tekmo smo organizirali 11. 03. 2006, ponovno v Črnem Vrhu, toda tokrat malo drugače. Šlo je za nočno tekmovalje v kombinaciji veleslalom – slalom. Tudi tokrat je bila udeležba dobra. 55 tekmovalcev se je spustilo najprej po veleslalomski progi, in če so prismočali v cilj brez napake, so se spustili še po slalomski progi. Štel je seveda skupen rezultat. Tudi tu je bil najboljši Robert Čuk, ki je za las premagal našega trenerja in učitelja smučanja Jožeta Krapeža.

Ko smo že pri učiteljih smučanja, velja omeniti, da je to sezono uspešno opravil izpit za učitelja smučanja še Marjan Vidmar. Tako imamo sedaj v Društvu že tri učitelje smučanja, Jožeta, Janka in Marjana, zato se nam za razvoj smučanja pri mladih ni bati.

Ker je bil naš program zelo obsežen, je bilo bolj malo prostega časa in priložnosti za udeležbo na drugih tekmovanjih. Kljub temu nismo manjkali na finalu idrijskega pokala v Godoviču, kjer sta bili Anja Vidmar in Petra Krapež v svoji kategoriji odlični drugi. In seveda nikoli ne manjkamo na tekmovanjih in prireditvah, ki jih organizira Društvo Gora. Redno sodelujemo na 'Filipovem teku in spustu', kjer tekmuje v teku in skokih. Letos je Vidmar Marjan v svoji kategoriji pri skokih s staro opremo celo zmagal.

S tekmovanjem v kombinaciji smo zaključili naš pester zimski program. Ostane le še, da čestitamo najboljšim in se zahvalimo vsem, ki so nam kakorkoli pomagali.

Medtem ko to pišem, naše Društvo ne miruje, ampak kuje nove načrte in se pripravlja na novo srečanje konjenikov. O tem pa kdaj drugič.

zgodilo se je

BUBIN TEK IN POHOD

Stanislav MIKUŽ

Na cilju se je iz megle prvi med tekači prikazal Marko Tratnik ...

Foto: S. Mikuž

Na pol poti je 'pozadina' poskrbela za okrepčilo ...

Foto: S. Mikuž

V oblačnem in rahlo deževnem dnevu, v soboto 29. aprila 2006, smo se zbrali, da s pohodom in tekom na 8 km oddaljeni Javornik počastimo spomin na preminulega Silva Tratnika. Pohod je bil že drugi po vrsti. Prvega je organiziral Tone Podobnik, pri drugem pa je z njegovo pomočjo prevzelo organizacijo Društvo Trillek. Pohodniki smo krenili proti vrhu Javornika ob 8. uri, tekači pa dve uri pozneje, ob 10. uri. V prijetnem vzdušju Pirnatove kočice na Javorniku se nas je na cilju zbralo okrog 35 udeležencev. Rezultati in foto galerija so na spletni strani društva Trillek – www.trillek.si. Pohod naj bi postal tradicionalen.

gasilci

DRŽAVNO GASILSKO PRVENSTVO

Julija Vidmar

Že v prejšnjih številkah smo pisali o uspehih, ki smo jih dosežale gasilke. Tudi letos je za nami zelo uspešno leto, saj smo se po regijskem, občinskem in še po nekaj drugih tekmovanjih uvrstile na državno prvenstvo. Pospešeno smo vadile, da bi bile kos našim tekmicam.

Prišel je dan tekmovanja in vse živčne smo se odpravile proti Štajerski, natančneje v Žalec. Živčnost je po poti izginila, zato smo bile kar dobre volje. Za večjo vzpodbudo nam je naš mentor na Trojanah kupil krofe in kavo. Polne dobre volje in krofov smo prispele na naše tekmovanje.

Šokirane smo bile ob pogledu na vse ekipe, s katerimi naj bi tekmovali. Pričakovale smo, da jih bo mnogo manj. Začela se je priprava na tekmovanje – prijava skupine, postrojitev in pregled opreme.

Po tem so nas odpeljali na prizorišče tekmovanja, kjer smo si pripravile opremo. Vajo smo naredile nad pričakovanji. Sledilo je še korakanje in pisanje testov. Da smo lažje počakali na rezultate, so nam pripravili kosilo.

Popoldan se je začela razglasitev rezultatov, kjer smo zvedeli, da nas je tekmovalo 150 ekip. Približno polovica je bila moških, torej je bilo ženskih ekip okoli 75. Častni gost ob podelitvi priznanj so bili minister za obrambo Karel Erjavec in vsi višji gasilski častniki. Bile smo zelo presenečene, saj smo dosegle 22. mesto.

Domov smo se vrnile vesele in polne dobre volje, vzdušje je bilo pa verjetno boljše, kot če bi dosegle prvo mesto.

ples

OD PRVIH KORAKOV DO FINALA NA DRŽAVNEM PRVENSTVU

Anja Vidmar

Začelo se je pred tremi leti, ko so nam učiteljice plesa iz plesne šole Rebula, na OŠ Otlica, predstavile nekaj plesov. Veliko se nas je nad predstavitvijo navdušilo. Dobili smo prijavnice, jih izpolnili in se tako vpisali v plesno šolo. Največ učenek se je vpisalo iz nižjih razredov, iz višjih nas je bilo sedem, sama dekleta. In kako je bilo?

Prvo leto: 2003/04

Oktobra smo začeli z vajami. Na začetku smo bile skoraj brez kondicije, imele smo trda kolena in vse nam je bilo zelo težko in naporno. Učili smo se več plesov, a ker od prej nismo znale nobenih gibov, nam je bilo vse isto. Tako nismo znale ločiti hip-hopa od popa in popa od latina. No ja, boke smo že znale premikati, pa skakati tudi. Kmalu smo se prilagodile in postalo nam je prijetno in zabavno.

Bližal se je april in z njim naše prvo tekmovanje. Tri dekleta, Eva, Gloria in Melita, so tekmovala v tekmovanju za kvalifikacije za državno prvenstvo, ostala štiri, Vanja, Sanja, Erika in jaz, pa na področnem tekmovanju. Rezultati prvo leto niso bili ravno blesteči, zato smo jih hitro pozabili.

Drugo leto: 2004/05

Naslednje šolsko leto, in s tem tudi naše drugo plesno leto, se je začelo zelo zanimivo. Druščini deklet sta se pridružila dva fanta, Gregor in Armin, in učiteljica Elena je bila nad njima zelo navdušena, saj sta pokazala veliko poguma, zanimanja, resnosti in, kar je najpomembneje, veliko nadarjenosti za ples. Kljub temu, da prvo leto nista plesala, sta nas v znanju kmalu dohitela in nam z lahkoto sledila.

Pridno smo vadili, vsak teden po dve uri, pred tekmovanji tudi po več. Štiri plesalke Eva, Gloria, Melita in jaz ter oba plesalca, Gregor in Armin, smo se udeležili tekmovanja kvalifikacij za državno prvenstvo. Tekmovali smo v hip-hopu, popu, latinu in cha-cha-chaju. Da smo od prvega leta zelo napredovali, ni bilo dvoma, saj smo vsi vidno izboljšali rezultate. Pri posamičnih plesih je bil najboljši Gregor, na 16. mestu, medtem ko sta bila pri plesnih parih odlična Eva in Armin, ki sta se uvrstila na 4. mesto, in tako le za las zgrešila uvrstitev na državno prvenstvo, kamor se uvrstijo prvi trije plesni pari in šest najboljših pri posamičnih plesih.

Tretje leto: 2005/06

Ples, zabava, tekmovanja in spodbudni rezultati so nas še bolj povezali in tudi tretje leto smo v plesni šoli vztrajali in redno vadili v želji, da se nam bo enkrat posrečilo uvrstiti se tudi na državno prvenstvo. Zima nam jo je večkrat zagodla, zato so vaje večkrat odpadle, a smo kasneje vse nadoknadili. Plesom, ki smo jih že plesali, smo dodali še swing, ples, ki ga plešemo v parih.

V spomladanskem času smo se intenzivno pripravljali na težko pričakovane kvalifikacije. V športni dvorani v Vrtojbi se je zbralo 80 tekmovalcev, ki so tekmovali v posamičnih plesih, in 40 plesnih parov, ki so tekmovali v cha-cha-chaju in swingu. Med njimi je bilo tudi nas šest, istih kot prejšnje leto. Tekmovanje je bilo dolgo in naporno, saj je šlo na izpadanje. Uspešno smo se prebijali naprej vse do finala, kjer sta se za najboljša mesta pri posamičnih plesih potegovala Gregor in Armin, pri plesnih parih pa jaz in Gregor ter Eva in Armin. »Tokrat pa se nam državno prvenstvo ne more izmuzniti,« sem razmišljala, medtem ko smo čakali na zadnji finalni nastop.

Odplesali smo in napeto čakali objavo rezultatov. Ko smo jih slišali, smo bili navdušeni. ravno tako tudi naša učiteljica. Skratka, pri posamičnih plesih sta se Armin s šestim mestom in Gregor, ki je bil celo tretji, uvrstila na državno prvenstvo, pri parih pa sva to dosegla jaz in Gregor s tretjim mestom, medtem ko je bilo sicer odlično peto mesto za Evo in Armina za državno prvenstvo malo premalo.

Državno prvenstvo

Državno prvenstvo v plesu je za osnovne šole potekalo 26. 05. 2006, v Novi Gorici. Udeležilo se ga je 180 plesalcev v posamičnih plesih in 25 plesnih parov. Tudi tokrat je šlo na izpadanje. Najprej je bilo tekmovanje v posamičnih plesih, kjer sta se iz kroga v krog naprej prebijala oba naša plesalca. Jaz sem navijala zanju in čakala, da pridejo na vrsto plesi v paru. Arminu se je uspelo prebiti v skupino, ki je zaključila tekmovanje tik pred finalnim plesom in je dosegel končno 11. mesto, Gregorju pa je uspel nastop tudi v finalu in je pristal na odličnem a nevhvaležnem četrtem mestu. Bravo!

Gregor časa za počitek ni imel. Takoj po finalnem nastopu v posamičnih plesih je začelo tekmovanje v parih v cha-cha-chaju in swingu, kjer je ponovno plesal, tokrat ne sam, ampak z menoj. Še sreča, da plesnih parov ni bilo tako veliko, tako da se je to tekmovanje odvijalo veliko hitreje. Prišla sva v finalno skupino, odplesala, kot znava, in zasedla 7. mesto. Rezultatov je bila zelo vesela tudi naša učiteljica Elena, saj smo se vsi njeni učenci odrezali zelo dobro.

Zame je bilo to državno tekmovanje že drugo letos. Pozimi sem na državnem prvenstvu z 80 tekmovalkami pomerila v veleslalomu in zasedla petnajsto mesto.

In kako naprej?

Med počitnicami je lepo, a bilo bi še lepše, če plesna šola počitnic ne bi imela. Ples me je osvojil, zato komaj čakam novega srečanja z Eleno in ostalimi, ki plešejo. Naj omenim tudi dve mlajši plesalki, Vanjo, ki ima 13 let, in Nušo, ki ima 10 let, in obe sta se na področnem tekmovanju letos prav dobro odrezali.

Upam, da bomo še naprej skupaj brusili pete in se ob tem veselili in zabavali. Če bomo ob tem šli še novim dobrim rezultatom in uspehom naproti, pa še toliko bolje.

MENJALNICA • BORZNO POSREDOVANJE TRAFIKA - TRGOVINA

Zvonka

- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov
- PRI ZVONKI DOBITE ČASOPIS GORA IN ZBORNIK MATI GORA

Goriška cesta 23 - C2, Ajdovščina, tel.: (05)36-89-077

zanimivosti na Gori

ŠKAVNICA PRI ŠTULCU NA KOVKU

Emil VELIKONJA

Škavnica je naravno oblikovan kamen, kjer se zadržuje voda. Škavnice so bile včasih zelo pomembne, saj je bil vsak liter vode zelo dragocen. Posebno na Gori. Sedaj, ko imamo par let vodovod, smo že kar malo pozabili, kako je bilo, ko so vodo nosili od Stidenca pod Goro.

Na našem območju je znana škavnica pri Škančerju za Križno Goro, veliko pa nas ni vedelo za škavnico na Kovku. Filip Vidmar, pevovodja pevskega zbora podeželskih žena na Kovku, pa si je vzel čas in obnovil škavnico

v bližini svoje rojstne domačije Pri Štulcu na Kovku. Očistil in zavaroval je samo škavnico in uredil pot do nje. K škavnici nas popelje ličen kažipot na odcepu ceste Col – Predmeja za na Sinji vrh. Pot je lepo obnovljena in nenevarna.

Ličen kažipot nas pri odcepu za na Sinji vrh popelje k škavnici ...
Foto: Emil Velikonja

Škavnica na Kovku
Foto: Emil Velikonja

nova dvorana

PRENOVLJENA DVORANA NA OTLICI

Izidor Peljhan

Člani skupine, ki je v lanskem letu prevzela organizacijo šagre na Otlici, smo si v letošnjem letu zadali, da bomo dolgo propadajočo dvorano obnovili in jo spravili v uporabno stanje.

Ko smo lani izvedeli, da se nihče ne pripravlja na organizacijo angelske nedelje, smo se Lučko Bizjak, Katarina Čibej, David in Danijela Likar, Izidor in Kristina Peljhan ter Hieronim Vidmar na hitro sestali in se dogovorili, da mi izvedemo prireditev, saj nam ni bilo vseeno, da bi tako šla tradicionalna prireditev v pozabo.

Imeli smo dobrih štirinajst dni časa za pripravo, zato je bilo potrebno kar veliko volje in dela, da smo prireditev – glede na odziv, uspešno – izpeljali. Pri izvedbi so nam pomagali tudi mnogi prijatelji, ki jim ni bilo vseeno za prireditev.

Ko smo v začetku tega leta začeli zbirati ideje za izvedbo naslednje šagre, nam nekaterim ni dala spati misel o prenovi dvorane, ki je bila toliko let zapuščena, prava sramota za naš kraj. Delu ekipe se je ta nora ideja zdela 'misija nemogoče'. Brez sredstev in sponzorjev si je bilo res težko predstavljati, da bi dvorano usposobili za uporabo. A misel o prenovi nam vseeno ni šla iz glave in trdno smo se odločili, da bomo dvorano s skupnimi močmi spravili v normalno stanje do šagre. Organizacijski skupini so se pridružili še nove, sveže moči – Marijan Peljhan, Marjan in Anita Vidmar ter Roman Vidmar.

26. aprila smo se člani ekipe skupaj s še nekaterimi prijatelji zbrali v dvorani in začeli s čiščenjem. Ob praznjenju dvorane so kar deževale ideje in predlogi o njeni ureditvi. Vmes smo preračunavali, koliko

Dvorane ni več 'za spoznati'...

Foto: Izidor Peljhan

bo kaj stalo... in vedno prišli do visokih števil. Dvorana je bila namreč res v zelo slabem stanju: omet je odpadal s sten, zidovi so bili popokani, stara vrata razmajana, električna inštalacija v kritičnem stanju, stropa ni bilo ... Vseeno nam to ni vzelo volje in sklenili smo, da vsako leto naredimo nekaj.

Naslednji koraki 'misije nemogoče' so se odvijali z bliskovito hitrostjo, tako da so bili celo nekateri člani ekipe presenečeni nad opaznimi spremembami. Vsak izmed nas je uporabil svoje zveze in poznanstva ter s svojim delom pripomogel k obnovi. Ko so našo zagnanost opazili še člani Krajevne skupnosti Otlica-Kovk ter

Občine Ajdovščina in nam pomagali s finančnimi sredstvi, so se apetiti po temeljiti obnovi še povečali in nam povrnili nasmeh na usta.

V trenutku nastajanja članka postaja dvorana že prava lepotica, saj so praktično zaključena vsa večja dela. Prvi korak je bila postavitve stropa in izolacije, v celoti smo prenovili električno inštalacijo, stene so prekitane in na novo ometane, zamenjali smo vsa vrata, dvorana je prepleskana, narejen je bil tlak in postavljena keramika. Na novo je bila ometana tudi zunanja severna stena, opravljena pa so bila še številna manjša dela. Za udobje obiskovalcev bodo v dvorani poskrbeli novi oblazinjeni stoli. Za naslednje leto načrtujemo dokončanje odrskega dela dvorane, ureditev sanitarij in druga dela, ki so letos presegala finančne zmožnosti.

Želimo si, da bi dvorana spet zaživela kot nekoč, da bi se v njej odvijale razne prireditve, predstavitve, zabavna druženja ...

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem, ki so nam na kakršen koli način pomagali in nam stali ob strani.

Upamo, da bo dvorana v ponos vsem krajanom, ki jih 26. avgusta 2006 vljudno vabimo na slovesno

pohod

PO POTEH SPOMINA IN OPOMINA – 1941-1945 in 1990-1991

2. ekstremni pohod iz Črnič na Triglav

Viš. vodnik Valter LIKAR

Pričujoči članek je povzetek dolgega in zanimivega prispevka, ki ga zaradi stiske s prostorom in pozne oddaje članka, ko je bila redakcija že zaključena, nismo mogli v celoti objaviti. Povzetek prispevka, ki ga v nadaljevanju objavljamo, smo pripravili v uredništvu. Prispevek pa je v celoti objavljen na spletnih straneh društva – www.drustvo-gora.si (Op. uredništva)

Območno združenje veteranov vojne za samostojno Slovenijo občin Ajdovščina in Vipava je med ostalimi nalogami, tako kot v lanskem letu, v letnem načrtu dela za leto 2006 načrtovalo organizacijo in izvedbo drugega spominskega pohoda veteranov vojne za samostojno Slovenijo in pridruženih članov ZZB NOV Ajdovščina na Triglav. Namen pohoda je bil ohranjanje spominov na obdobje 1941-1945, ter 1990-1991. Pohod je potekal pod geslom: »PO POTEH SPOMINOV IN OPOMINOV 1941-1945 in 1990-1991«

Pohod je bil uspešno izveden, potekal pa je od torka 04. 07. 2006 do sobote 08. 07. 2006. V okviru pohoda sta bili izvedeni dve smeri pristopa na Triglav. Prvo skupino, ki se je podala na ekstremni pohod z izhodiščem iz Črnič, je vodil izkušeni vojaški gornik – alpinist višji vodnik Valter Likar, drugo skupino, ki je krenila z Rudnega polja na Pokljuki, pa major Ivan Marc.

Pohodniki smo se skupaj s peščico domačinov zbrali pri obeležju iz osamosvojitvene vojne za Slovenijo,

Skupinska pri spomeniku padlim borcem na Predmeji
Foto: Jože Kalc

kjer je potekal prvi oborožen spopad enot TO SLO z enoto JLA. Poleg pohodnikov so se nam prvi dan pohoda pridružili pri spomeniku tudi predsednik OZVVS Ajdovščina / Vipava g. major Ivan Marc, podpredsednik OZVVS Ajdovščina / Vipava g. Drago Vidrih, sekretar v OZVVS Ajdovščina / Vipava in poveljnik 2. čete 611. odreda za posebne namene iz osamosvojitvene vojne g. stotnik Jožko Člekovič in naš stalni snemalec in fotoreporter Jože Kalc iz Vipave.

Tako smo vsi veselo razpoloženi v spremstvu Jožka Člekoviča ob 09.00 krenili na dolgo pot proti Triglavu. G. Člekovič nas je popeljal po znameniti 'Črniški soteski', po kateri vsako leto krajanji prirejajo 'salaminski pohod'. Soteska je polna arheoloških naravnih znamenitosti, od nenavadnih zidov, izvirov, tolmunov, podorov, slapov ...! Pot nas je nato pripeljala na konec soteske, mimo podrtije starodavnega 'mlina', na vrh ceste med vasjo Ravne in Slejki.

Nadaljevali smo proti vasi Slejki nad Črničami, ko se nam je tik pred vasjo z avtomobilom pridružil naš častni občan, sam gospod župan Marjan Poljšak. Veselo in pristrčno nas je pozdravil, tako kot on to najbolje zna, in kar malce nam je zavidal, kot je priznal v nagovoru, saj bi kar šel z nami.

V naselju Slejki nas je počakal član okrajnega združenja zveze borcev s praporom, tov. Slavko Bavčar; borec Gradnikove brigade, in g. podpolkovnik Franc Anderlič, nekdanji poveljnik OŠTO – območnega štaba teritorialne obrambe Sežana. Skupaj z vsemi naštetimi smo odšli do spomenika 19-tim padlim partizanom – Gradnikovcem, pripadnikom jurišnega odreda XXX. divizije nad vasjo. Tam so nas pričakali vaščani, kjer smo skupaj pričeli s polurnim kulturnim programom, ki ga je začel predsednik OZVVS, g. major Ivan Marc, nadaljevala pa sta g. Bavčar in g. župan Marjan Poljšak.

Po proslavi smo skupaj z ostalimi pohodniki nadaljevali po Srednje-čavenski planinski poti pod Kucljem do Male gore, pod Čavnom. V zares prijetnem okolju ob koči nas je pričakala ga. Cilka Kreševca, žena našega najstarejšega pohodnika, gorskega vodnika Antona Kreševca iz Kamenj. Pot smo zastavili mimo koč na Čavnu ter naprej proti Dolu, oz. Predmeji. Zopet se nam je, tako kot lansko leto, odprl prelep razgled po planoti Gore, Materi Gorjanki, njenim hišam, bujnim rožam,

... uspelo je, bili smo na vrhu Triglava

Foto: Jože Kalc

prijaznim domačinom, ter – kar je za nas še najbolj prijetno, prelepo sončno popoldne. Tu smo se ustavili pri spomeniku padlim borcem, pri Hotelu, kamor smo prispeli pozno popoldne, okrog 17.30. Za trenutek smo se posvetili padlim, nato pa, ob 18.00, prispeli v Tiho dolino, kjer so nas sprejeli prijazni člani Društva Gora, ki so nas pogostili s pravim partizanskim golažem in seveda poskrbeli tudi za žejo. V kratkem kulturnem programu, ki je temu sledil, je predsednik OZVVS g. Ivan Marc podelil priznanje podpredsedniku Društva Gora za nesebično pomoč pri izvedbi lanskega ekstremnega pohoda, ki je potekal z Nanosa. Kasneje so se nam pridružili še drugi in pogovor o tem in onem se je zavlekel dolgo v noč. Jutro je prišlo hitro, po zajtrku in slovesu pa smo ob 6.00 krenili naprej. Pot nas je vodila pod Golaki, preko Male Lazne na Lokve in naprej v Čepovan, kjer so se nam pri spomeniku padlim partizanom pridružili taborniki iz Izole; preko Mosta na Soči, kjer so se nam pridružili tudi taborniki iz Belgije, smo v večernih urah prišli do hotela Krn v Tolminu, kjer smo se okrepčali in prespali.

Drugi dan, v četrtek, smo pot nadaljevali že ob petih zjutraj. Pot nas je vodila mimo Zatoľmina do kmetije na Pologu, kjer smo se poslovili od naših spremljevalcev, si oprtali opremo za naslednje tri dni in zagrizli v pobočja Bogatina. Prenočišče smo dobili v koči pri Triglavskih jezerih. V petek zgodaj zjutraj odrinemo naprej preko Hribaric. Spremljalo nas je rahlo rosenje dežja. Vrh Triglava smo že vidno utrujeno dosegli petnajst minut do dvanajste ure. Sledilo je vse, kar se spodobi ob osvojitvi najvišjega simbola slovenstva, in nato spust na Kredarico. Sledilo je srečanje pohodnikov iz vse Slovenije s kulturno prireditvijo ob Triglavskem domu in druženje z zabavo s kraškim pršutom. Na harmoniko pa nam je še dolgo v noč igrala svetovna prvakinja gospodična Katarina.

Po zasluženem počitku smo v soboto zgodaj zjutraj krenili proti Pokljuki, kjer je bil svečan zbor vseh pohodnikov in zaključek pohoda.

Posebna zahvala gre prav vsem, ki so nam na tej poti kakorkoli pomagali, posebna pohvala pa vsekakor našemu najstarejšemu pohodniku sedemdesetletnemu stotniku Antonu Kreševcu. Seveda z željo, da bi še dolgo vztrajal z nami. Seveda gre pohvala tudi edini ženski predstavnici, Adrijani Furlan, ki z nami prav tako vztraja že drugo leto.

MOTORISTU

Lojzka BRATINA

Na glavo si dal je čelado,
oblekel je kombinezon,
prijel je motor za krmilo,
pognal se po cesti navzdol.

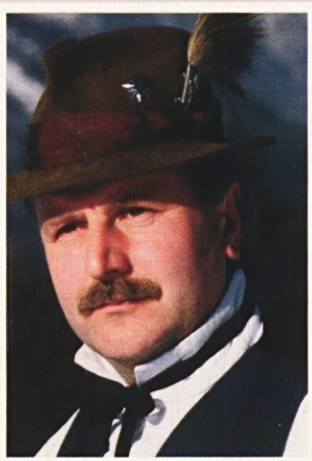
Njegov cilj bila je obala,
in sonce, in deklica tam,
mu je sporočilo poslala;
»Neskončno te rada imam«.

Čakala ga bo na pomolu,
čez uro že stal bo ob njej,
zvečer bosta zvezdice štela,
kako bo lepo vse, juhej.

Pritisnil na plin je močnejše
in vedno hitreje je šlo,
ozirali so vsi za njim se:
končalo se dobro ne bo.

Zaslišalo se je v daljavi
zavijanje močnih siren,
in modre luči so svetile,
da vse je bilo kakor sen.

Zdaj deklica nič več ne čaka,
na mesto, kjer fant je končal,
le rožice vsak dan prinaša
in sveče gore mu v pozdrav.

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine GORA Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina, tel., fax: (05)36-49-023
e-mail: info@drustvo-gora.si, www.drustvo-gora.si

Uredniški odbor: Franc Černigoj, Stanislav Mikuž, Alenka Tratnik, Iztok Velikonja, Zvonko Žonta

Glavna in tehnična urednica: Alenka Tratnik

Odgovorni urednik: Zvonko Žonta

Lektor: Franc Černigoj

Realizacija: GK Grafika

Naklada: 500 izvodov

Oblikovanje logotipa društva Gora: Silva Karim

Fotografija na naslovnici: Franc Černigoj, Gobe - jesen se bliža

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana